

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No K 83 B 89 K

Name of Book కృష్ణకావ్యము దశకం

Name of Author భీమకవి

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198892

UNIVERSAL
LIBRARY

ಕರ್ನಾಟಕ ಸತ್ಪುರುಷ ಮಂಡಲ

ಭಾಗ--೭.

ಶ್ರೀ

ಕನಕಮಹಿಮಾದರ್ಶ.

ಲೇಖಕ —

ಭೀಮಾಚಾರ್ಯ ವಡವಿ,

ಹೆ|| ಮಾ|| ಶಿಡ್ಲೇನೂರ.

ಪ್ರಕಾಶಕ —

ವಾಯ್. ಜಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ,

ಎಡಿಟರ ಸ ಚ., ಆನಂದವನ.

1926.

ಬೆಲೆ ೮ ಆಣೆ.

ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್

ಪೋಸ್ಟ್ ಆನಂದವನ,

ಜಿಲ್ಲಾ ಧಾರವಾಡ

SHRI SHESHACHAL PRESS,
Post Anandvan, Dist. Dharwar.

1 ಈ ಭಾಷೆಯಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠೀ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಬುಕ್ಕು, ನಮೂನೆ, ಲಗ್ನವತ್ರ, ಪಾವತಿಬುಕ್ಕು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಭಾಷಿಸುವ ಕಲಸಗಳೂ, ನಂಬರಿಂಗ, ವರಪ್ರೇರಿಟಿಂಗ, ಬಾಯಿಂಡಿಂಗ ಕೆಲಸಗಳೂ ನುರಿತ ಕೆಲಸಗಾರರಿಂದ ಬಹು ತೀವ್ರನಾ ಗಿಯೂ, ಮನೋಹರನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿ ಕೂಡಲ್ಪಡುವವು ದರಗಳು ಸುಲಭ. ಗ್ರಾಹಕರು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ, ಅನು ಭವ ವಡಯಬೇಕು

2 ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾನಾಬಗೆಯ ಹೂಪ ಟೈಪುಗಳೂ, ಬಾರ್ಡರು ಗಳೂ, ಬ್ಲಾಕುಗಳೂ ಇರುವುದರಿಂದ, ಗ್ರಾಹಕರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ನಮೂನೆ ಯಲ್ಲಿ ತರತರದ ಮಸಿಯಿಂದ ಪ್ರಿಂಟು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇವೆ

3 ಈ ಭಾಷೆಯಾನೆಯ ಉಳಿತಾಯವೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಶೇಷಾಚಲ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿದ್ಯಾದಾನಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ವೈದಿಕ ವಿದ್ಯಾಭಿವಾನ್ನಿ ಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮವರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ, ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ, ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳಾಗಲು ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ

4. ನಿಯಮಿತತನವೇ ನಮ್ಮ ಶೀಲವು

ಭಿ. ಪ. ಕಾಳೆ,

ಮ್ಯಾನೇಜರ

ಆನಂದವನದ ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಭಿ ಪ ಕಾಳೆ, ಇವರಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

ಶ್ರೀ

ಕನಕಮಹಿಮಾದರ್ಶ.

[೧ನೇ ಭಾಗ]

Checked 1969

ಶ್ರೀಯನನವರತ ವಕ್ರೋಭಾಗದೇವ್ ವಡ |

ಶ್ರೀಯನೆಂದಾಂ ವದನವಾರುಹದೇವ್ ಜಯ |

ಶ್ರೀಯನಾಗಳು ಭುಜದಳಿಪೈ ಧರಿಸರ್ವ...ದಾಬಳದ ಸರಸಿಂಹನು ||

ಶ್ರೀಯುಮಂ ವರವಜ್ರಶ್ರೀಯುಮಂ ಸುತಜಯ |

ಶ್ರೀಯುಮಂ ಕೊಟ್ಟವಿಳ ಲೋಕಧರಣಿ ಯಶ |

ಶ್ರೀಯುಮಂ ಪಾಂಡವಗಿತ್ತವೋಲಿತ್ತು ಸಲಹುಗೆ ಸಕಲಸಜ್ಜನರನು ||೧||

(ಚಾಯಣಭಾರತ)

ಭಗವಂತನ ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನು ಸೇರದೇಕಾದರೆ, ಉತ್ತಮ ವರ್ಣದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದೇಕು; ದೊಡ್ಡ ಎದ್ದಾಂಸನೇ ಆಗಬೇಕು ಹೀಗೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಯಾವ ವರ್ಣದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಲಿ, ಎಂಥ ಮೂಢಮತಿಯೇ ಆಗಲಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು; ಆತನ ಪಾದವನ್ನು ಸೇರು

ವದೇಕೆ? ಆತನೇ ಇವರ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ತಿರುಗಲಾರಂಭಿಸುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರಗಳೆಷ್ಟೋ ಇರುವವು. ಆದರೂ ಅವು ಜರ್ವಿಣ ಜರ್ವಿಣ ದೋಷದಿಂದ ನಮ್ಮ ವಾಚಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬೀಸರಗೊಳಿಸುವವೇ ಹೊರತು ಒಬ್ಬ ಒಡ ಕುರುಬನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕನಕದಾಸನ ಚರಿತ್ರೆಯಷ್ಟು ಮಾನ ರಂಜನೆಯ ನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರವು. ಕಾರಣ ಆತನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೇ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಕೊಡಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂಕಾವುರ ತಾಲೂಕಿನೊಳಗೆ 'ಬಾಡ'ವೆಂಬುವ ಮೊಂಗು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯುಂಟು. ಅದನ್ನು ಈಗಿನ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಕ್ಷೆಯೊಳಗೆ ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬಗೌಡನೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಬೀರಪ್ಪನೆಂಬವನೊಬ್ಬ ರೈತನಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಲ್ಲರೂ ಈತನಿಗೆ ಬೀರಪ್ಪನೆಂದು ಕರೆಯದೆ † ನಾಡಗೌಡನೆಂದೇ ಗೌರವಿಸಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತನಿಗೆ ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಒಚ್ಚಿಯೇಡೊಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಳು. ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಬಡವರಾದರೂ ಧರ್ಮವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವರಾಗಿದ್ದರು. ದೇವ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿ. ದಾಸ-ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಬಹಳ. ಒಬ್ಬರಿಗೊಂದಾದರೂ ನಿಷ್ಕರವಾಡರು. ಪರಹಿತವೇ ಪುಗತಿಗೆ ಸಾಧನವೆಂದು ನಂಬಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ? ಅಂದಮೇಲೆ ದೇವರು ಪ್ರೀತನಾಗಬೇಡವೇ? ತುಸು ದಿವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬೀರಪ್ಪನಿಗೆ * ಅನೇಕವೆಂದಿರು ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿ

† ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳಗೆ ಗ್ರಾಮಪದ್ಧತಿಯು ಬಲು ಅಂದವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತ್ತು:—

ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿಗಾಗಲಿ, ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಗಳಾಗಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮಸಂಘವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥ ಸಂಘಗಳುಳ್ಳ ಎಷ್ಟೋ ಊರುಗಳಿಗೆ ಕೂಡಿ "ನಾಡು" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮಸಂಘಗಳು:—ಊರೊಳಗಿನ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವದೂ, ಹೊಸ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಸಾಗುಮಾಡಿಸುವದೂ, ಪಡಭೂಮಿಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಕೊಡುವದೂ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದೂ, ಕರಗಳನ್ನು ವಸೂಲ ಮಾಡುವದೂ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವರ ಕೆಲಸವನ್ನೂ, ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ನಾಡಿನ ಸಂಘದವರು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮಸಂಘಕ್ಕೆ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಊರ ಜನರು ಆರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು.

[ಬರಬರುತ್ತ ಸುಧಾರಣೆಯು ಹೆಚ್ಚಾದ ಈ ಅಂಶೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಬದಲು ತಾಲೂಕು ದಿಕ್ಸ್ಮೃತಿರೋಕಲೋಬೋಧುಗಳೂ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವವು]

ಬೀರಪ್ಪನು — ಇಂಥ ನಾಡಿನ ಸಂಘದೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ(ಮೇಂಬರ)ನಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ನಾಡಗೌಡನೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

* ಹೊಸಪೇಟೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರಾನದಿಯ ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಈ ಪಟ್ಟಣವುಂಟು. ಇದು ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೊಂದಿದ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯೆಂದು ಕೆಂಪದಂತಿಯುಂಟು. ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರು ಅಜ್ಞಾತವಾಸಾನಂತರ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಉಪಪ್ಪವೈ ಪಟ್ಟಣವೇ ಇದಂತಲೂ, ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಪಾಂಡವರ ವಂಶದವರೇ ಆಳಿದರೆಂತಲೂ, ಇದಕ್ಕೆ 'ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತಿನಾವತಿ, ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತಂತಲೂ ಗೊತ್ತಾಗಿರುವದು.

ಮುನ್ನುಡಿ.

ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಸಾಧನೆಗಳಿಗಿಂತ ಹಗುರಾದದ್ದೂ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಫಲಪ್ರದವಾದದ್ದೂ, ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಯ್ದು ಬಿಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೂ ಇದ್ದು, ಈ ಭಕ್ತಿಪಂಥವನ್ನೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತರಲು ಎಲ್ಲ ಸಾಧು-ಸಂತರೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಲಿರುವರು ಇಂಥ ಸಾಧು-ಸಂತರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತದ ಚರಿತ್ರನಾಯಕನು ಶ್ರೇಷ್ಠತರಗತಿಯವನೆಂಬದು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗದೆ ಇರದು! ಇಂಥ ಮಹಾಮಹಿಮನ ಚರಿತ್ರವು, ಸದ್ಬೋಧ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಭೀಮಾಚಾರ್ಯ ವಡವಿ ಇವರನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುವೆವು.

ಮಿ ಭೀಮಾಚಾರ್ಯರ ವರಿಚಯವು ಈಗಿರಡು ವರುಷಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ವಾಚಕರಿರುವದು ಶ್ರೀಮತ್ ಹನುಮದಾಸರ ಚರಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತದ ಶ್ರೀ ಕನಕಮಹಿಮಾದರ್ಶವೆಂಬೆರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು, ಚಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಋಣಿಯನ್ನಾಗಮಾಡಿರುವರು ಇವರು ನುರಿತ ಲೇಖಕರಿರುವರಲ್ಲದೆ, ಭಾವಿಕರೂ ಇರುವರು ಇಂಥ ಸದ್ಭಾವನೆಂಟು ಲೇಖಕರು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತೃಪ್ತಿಸಡಿಸದ ಇರಲಾರವು!

ಶ್ರೀ ಕನಕಮಹಿಮಾದರ್ಶವು ಭಾವಿಕರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸುವದು ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮೂಲಕಾರಣವೆಂಬದನ್ನು ಈ ಆದರ್ಶದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು ಹೀನ ಜಾತಿಯವನಾದ ಕನಕನು ಭಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ದಶಗ್ರಂಥಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಿಂತಲೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಧಿಕ ಪ್ರಿಯನಾದನು ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ ನೋಡುವನಲ್ಲದೆ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ-ವಂಧ-ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾರನೆಂಬದನ್ನು ಈ ಕನಕನ ಚರಿತ್ರವು ಸಾರಿ ಹೇಳುವದು ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ನಮ್ಮ ಜಾತಿ-ವಂಧಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವು, ಎಂದು ಬಡಿದಾಡುವ ಜನರು ಈ ಚರಿತ್ರದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಗತಿಯಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ ಸಜ್ಜನ ವಿಧೇಯ,

ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಆನಂದವನ. }
ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ೩ ಶಕ ೧೮೪೭ }

ಆರ್. ಟಿ. ಕರ್ಪೂರ,
ಸಬ್ ಎಡಿಟರ ಸ. ಚ.

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

೧ನೇ ಭಾಗ — ಕುಲವೃತ್ತ, ಜನ್ಮ, ವೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳು.

೨ನೇ ಭಾಗ — ಅದ್ಭುತ ಚಮತ್ಕಾರಗಳು.

- 1ನೆಯ ಕಥೆ ಮಾನಸಪೂಜೆ
- 2 ,, ಬಾಳೇಹಣ್ಣು ತಿಂದದ್ದು
- 3 ,, ವಾಸುದೇವ ನಾಲಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದದ್ದು
- 4 ,, ಕಲಶಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ತಂದದ್ದು
- 5 ,, ದೇವರಿಗೆ ತುಲಸೀ ಏರಿಸಿದ್ದು
- 6 ,, ದೇವರಿಂದ ಅಭರಣ ಇಸಗೊಂಡದ್ದು
- 7 ,, ಮಿನುಗಳನ್ನು ಹೊವುಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು.
- 8 ,, ಮದ್ಯವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು.
- 9 ,, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪಾರಣಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು
- 10 ,, ಕಣೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು
- 11 ,, ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಳೆದದ್ದು
- 12 ,, ಕುರುಬರನ್ನು ಅನಂದಪಡಿಸಿದ್ದು
- 13 ,, ಹಂಪೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ
- 14 ,, ಗರಳಪುರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ
- 15 ,, ಅನಂತಶಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ
- 16 ,, ದೇವರನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದ್ದು.
- 17 ,, ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಮಹಿಮೆ
- 18 ,, ದೇವರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಡೆಯುಂಟಾದದ್ದು.
- 19 ,, ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ ಬರೆದದ್ದು
- 20 ,, ರಥವನ್ನು ನಡಿಸಿದ್ದು
- 21 ,, ಸತ್ಸಂಗದ ಘುಹಿಮೆ.
- 22 ,, ಭಗವದ್ಭಜನ.

೩ನೇ ಭಾಗ — 1 ಗ್ರಂಥಗಳು

2 ನಾಮಾವಳಿಗಳು

3 ಮುಂಡಿಗೆಗಳು

ಮನೆಗಾರನ ಅಧಿಕಾರವು ದೊರೆಯಿತು. ಆಗ ಈತನು ೭೮ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಶಿಸ್ತು ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ರೈತನೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದನು. ಈತನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕುರುಬನಾಗಿದ್ದನಲ್ಲದೆ ಮಾತು-ಕಥೆ ಕೆಲಸ-ಬೋಗಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಾಸತ್ಪುರುಷನು, ಮೇಲೆ ದೈವಬಲವೊಂದು. ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು? ಕೈಕೊಂಡ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಿರಿವಂತನಾದನು. ಈತನ ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಬ್ರಹ್ಮತಂತಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯಾರಂಬಾವರು ಈತನಿಗೆ ಚಕ್ರಾಂಕಿತ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಬೀರಪ್ಪನು ಮೈಷ್ಣವಮತವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ತಿರುಪತಿಯ ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟದೇವರಿಗೆ ನಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮನೆಯಿಂದ ಸಿರಿವಂತನಾದಾಗ್ಯೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಕರಕರಿಯು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು. ಬೀರಪ್ಪನ ಈ ಮನದುಮ್ಮಳಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಣುಗನ್ನಿಲ್ಲದ್ದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರು ಈಗಾಗಲೇ ಊಹಿಸಿರಬಹುದು. ಅವರ ಊಹೆಯು ನಿಜವಾದದ್ದು. ಸಿರಿವಂತರಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಅದೃಷ್ಟವಂತರಾಗುವರೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ ಸಿರಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಂತಾನವಿರುವದೂ, ಸಂತಾನವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಿರಿಯಿರುವದೂ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪರೂಪವೇ ಸರಿ. ಬೀರಪ್ಪನೂ ಇದೇ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಈಗ ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತೂ ಉಂಟು. ಆದರೇನು? ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದೊಂದು ಚಿಂತೆ ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ ಮದುವೆ ಮುಂದೆ, ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೆ ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿವೆಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಒಕ್ಕಳ ಹೂನ್ನಿದ್ದರೂ ಲೆಕ್ಕದೊಳಗಲ್ಲ. ರೊಕ್ಕವು ದಾಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ ಅಕ್ಕರತೆಗೆ ಆಗರವಾಗಲಾರದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಬೀರಪ್ಪನ ಮನದಲ್ಲಿ ಒಳಿತಾಗಿ ನಟ್ಟಿದ್ದವು. ಕೊತಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಇದೇ ಯೋಚನೆ. ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ. ಊಟ-ಊಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಓಡಾಡುವನು, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವನು. ಹೀಗೆಯೇ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದವು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ವಿಕಾಂತದಲ್ಲಿ—“ಎಲೈ ಕಾಂತೆ! ಎಷ್ಟು ಸಿರಿಯಿದ್ದೇನು ಪ್ರಯೋಚನೆ? ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸಕಲ ತಿರಿತವ | ಕಿಕ್ಕಿದಖಿಳಾಭರಣ ವಿಭ್ರಮ:...” ವೆಂಬಂತೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನೆಯ ವೃಥಾವಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮ ಲಕ್ಕುವಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದೇವರು ಮಕ್ಕಳೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಎಂಥ ಜೊಕ್ಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ನೋಡು. ಅಹಾ! ಮುದ್ದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅವರ ಬಾಲ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬಾ

ನೋಡುವ ಆನಂದವು ನಮ್ಮ ದೈವದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಬಂದಿ ಹೋಗಿರಬೇರೆ ಬರುವ ದೇನು? ಅದಕ್ಕೂ ಜಗದೀಶನ ಕರುಣವಿರಬೇಕು ಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವ್ಯರ್ಥಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರೆಂದು ಕೇಳಿಯುಂಟು. ಆದರಿಂದ * ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಮೊರೆಯಿಡೋಣ ನಡೆ ಎಂದುಸುರಿದನು.” ಹೆಂಡತಿಯೂ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದಳು. ಕೂಡಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೊರಟರು. ತಿರುಪತಿಯು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಬಂದಿತು? ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡ ವೆವು? ಎಂಬ ಧ್ಯಾನ ದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ತಿರುಪತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದವರು ಕಾಲು ಬಾಡಿಗೆಯಿಂದ ಮೊದಲು ಕಣಜಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವುಂಟು. ಅದರಂತೆ ಕಾಲು ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ದೇವರ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡರು. ಹಾಗೂ ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ಗಂಡ-ಹೆಂಡರಿಬ್ಬರೂ ನಾರುಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ತಿರುನಾವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಸರ್ವ ತೀರ್ಥಾಟಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವತಾರಾಧನೆಯು, ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಬೀರವನಂತೆ ಒಚ್ಚಿಯಾದರೂ ಅಷ್ಟ ಬಹುತಿಯವಳು. ದಿನವಾಯಿತು. ಎರಡಾದಿನವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ತಿಂಗಳೂ ಮುಗಿಯಿತು. ಸೇವೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತುಸುವಾದರೂ ಮನಸನ್ನು ಹಿಂದೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಉದಾಸೀನರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕವಾದ ಸಂತೋಷ. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ನೋಡುವನು? ಕಡೆಗೆ ನಿಜ್ಜಟವಾದ ಬಹುತೆಗೆ ಅಷ್ಟರೊಟ್ಟು ಬೀರವನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಂದು ಫಲವನ್ನು ನೀಡಿ, ಇದರೊಳಗರ್ಥವನ್ನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ನೀನು ತಕ್ಕೊ ನೀನೆ ಸಾಧ-ಸಂತನಾದೊಬ್ಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನು. ಬೇಗಾಗ ತ್ತಲೇ ಬೀರವನು ಎದ್ದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ? ಕೈಯಲ್ಲಿ ಫಲವು. ಅದೇನೆಂದು ಅರುಗ ಬೆರಗಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನದ ಸಂಗತಿಯು

* ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕುಂಟೆಂದು ಪೂರ್ವಾಜಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸುವರು.

ಶ್ರೀರಂಗಮಂಗಳಮಣಿಂ ಕರುಣಾನಿವಾಸಂ | ಶ್ರೀವೇಂಕಟಾದ್ರಿ ಶಿಖರಾಲಯ ಕಾಲಮೇಘಂ ||

ಶ್ರೀಹಸ್ತಿಶೈಲ ಶಿಖರೋಜ್ವಲ ಪೂರ್ವಾಶಂ | ಶ್ರೀಶಂನಮಾಮಿ ಶಿರಸಾ ಯದುಶೈಲದೀಪಂ ||೧||

ಶ್ರೀರಂಗ, ವೇಂಕಟಗಿರಿ, ಹಸ್ತಿಗಿರಿ, [ಕಂಚಿ] ಯದುಗಿರಿ, [ಮೇಲು ಕೋಟಿ]

ತಿರುಪತಿ(ವೇಂಕಟಗಿರಿ)ಯು ಮಧರಾಸಿನ ಹತ್ತರಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಭೂ ವೈಕುಂಠವೆಂದು

ವಾಸರು ಹೊಗಳುವರು.

ತೀಯಿತು. ಆಗ ಆತನಿಗಾದ ಅನಂದವನ್ನು ಹೇಳತೀರದು. ಬಯಸಿದೊಡೆಯೇ ಬಳಿಗೆ ನಡೆದು ಬಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಅನಂದವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ತನ್ನ ಬಯಕೆ ನೆರವೇರಿತೆಂದು ಹಿರ್ರನೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೆಂಡತಿಗರ್ಧಾ ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಾನರ್ಧಾ ಭುಂಜಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಮಾರುದಿನವೇ ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಹೊರಟನು.

ಲೋಕಪಾಲಕನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಎಂದಾದರೂ ಲೋಪವುಂಟೇ? ಹೇಗಾದೀತು! ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತಿರಲು ಬೀರಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯು ಬಸುರಾದಳು ನವಮಾರವೂ ತುಂಬಿತು. ಸುಖರೂಪವಾಗಿ ಗಂಡು ಮಗನನ್ನೇ ಹೆತ್ತಳು. ಆಗ ಬೀರಪ್ಪನಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗಿರಬೇಡ! ಮಕ್ಕಳು ಎಕ್ಕಳೆಂದು ಬಯಸಿ ಬಹು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದವರೇ. ಆತನ ಅನಂದವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲರಲ್ಲದೆ ಇತರರು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಬೀರಪ್ಪನು ಕೂಡಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಮಗುವಿಗೆ ಜಾತಕ ಬರೆಸಿ ಧನ-ಕನಕಾದಿಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆ ಮಗುವಿಗೆ ತಿಮ್ಮನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ (ಶ್ರೀವೆಂಕಟರಮಣನ) ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣವೇ ಈ ಹೆಸರಿಟ್ಟರೆಂದು ಎಂವೇಕೆ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕು? ಆತನನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕನಾದ ಕನಕನೆಂದು ಪೂತ್ರ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿ ಬಿಡೋಣ ಅಂದರಾಯಿತು.

ವಾಚಕರೇ! ಬೀರಪ್ಪನ ದೈವತ ಭಕ್ತುತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ! ಆತನ ಭಾವನೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದೇವರ: ಎಂತಹ ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು? ದೇವಾಧಿದೇವಾ! ನಾರಾಯಣಾ! ಜಗನ್ನಿ ಯಾಮಾಕಾ! ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಕನೆಂಬ ಬಿರುದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಸಾರ್ಥಕ ಕವಾದುದು.

ಇನ್ನು ತಿಮ್ಮನು ಕನಕನೆಂತಾದನೆಂಬದನ್ನು ಕೇಳುವದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳಿ.

‘ಬೆಳೆಯು ಮೈರು ಮೊಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿಯುವದೆಂಬ’ ನಾಣ್ಯದಿಯು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮನು ಚಿಕ್ಕವನಿರುವಾಗಲೇ ಉಳಿದ ಹುಡುಗರಂತೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೂಡಲೆ ನಿಂತಲ್ಲಿ ದೇವರ ಭಜನೆಯು. ಅಟ-ಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳೇ. ಅದರ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಹಂದ್ರಹಾಸನು ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದಾಗ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಅದರಿಂದಲೇ ಗೋಲಿಯಾಟವನ್ನಾಡಿ ಅದನ್ನು

ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಈತನೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಈಗ ತಿಮ್ಮನು ಬೇರೇಳು ವರ್ಷದವನಾಗಿರುವನು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಂತೂ ಬಾಲಕನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ರತ್ನ; ತೇಜಸ್ವಂಜವಾದ ಮೌಕ್ತಿಕ. ಮೂರು ಲೋಕದ ಸಾರ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಇದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ—'ವ್ಯಸನಂ ಕೈರ್ನಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಕಸ್ಯಸೌಖ್ಯಂ ನಿರಂತರಂ' ಎಂಬಂತೆ ಎಂದೂ ವ್ಯಸನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದೆ ನಿರಂತರ ಸೌಖ್ಯವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುವುದು ಯಾವನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು? ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಕತ್ತಲೆ ಇದ್ದಂತೆ ಸುಖದ ಹಿಂದೆ ದುಃಖವು ಇದ್ದೇ ಇರುವದು. ಆದರಂತೆಯೇ ಬೀರಪ್ಪನು ಮುಂದೆ ತುಸು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ದೈವಗತಿಯಿಂದ ಮರಣಹೊಂದಲು ಸುಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುವ ಆತನ ಹೆಂಡರು-ಮಕ್ಕಳು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದರು. ಸಂಸಾರದ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಹೀಗೆ. ಅದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಳುವವರನ್ನು ನಗಿಸುವದು. ನಗುವವರನ್ನು ಅಳಿಸುವದು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವರು. ಇರಲಿ.

ಆತ್ತ ಬೀರಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಬಚ್ಚಿಯೊಬ್ಬಳು. ಇದೊಂದು ಮಗು. ಹೊರತು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ. ಆಗ ತಾನೆ ಬಚ್ಚಿಯು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಎಷ್ಟೋ ಹಲುವಿದಳು, ಹಂಬಲಿಸಿದಳು; ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಿದಳು. ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ ದುಃಖವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮನದಣಿ ಯಾಗಿ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಳು. ಬದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗುವು ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣದು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ತಿಳಿದರೆ ಒಂದು ತಿಳಿಯದು ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಮ್ಮನೂ ಅಳಹತ್ತಿದನು. ಯಾರಿಗೆ ಯಾರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕು? ಕಡೆಗೆ ನೆರೆಹೊರೆಯವರೇ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಇವರನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಬೀರಪ್ಪನ ದಹನಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಬಚ್ಚಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶವೇ ಕಡಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯದು. ವಾಪ! ಸಣ್ಣಹುಡುಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವರಲ್ಲವೇ! ತಾಯಿ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೆ ಬಾಯಿಬೇಕು. ಅಥವಾ ಸಾಯಬೇಕು ಎಂದು; ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ದೈವ ಸ್ವರೂಪನಾದ ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳು ಇದ್ದದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ದುಃಖವೂ ಇಲ್ಲ. ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಆಡುತ್ತಾನೆ; ಕುಣಿಯುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿಯೂ ಬರಬರುತ್ತ ಮಗನ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆಯ ಹತ್ತಿದಳು ಎಂತಹ ಪ್ರಬಲ ದುಃಖವಾದರೂ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ತಾನೇ ನಿಂತೀತು? ಇಷ್ಟಬಂಧುಗಳಾದವರು ಈ

ತಾಯಿ:-ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತಿಮ್ಮನು ಬೆಳೆಯ ಹತ್ತಿ ಆಗಲೇ ತುಸ ದೊಡ್ಡವನಾದನು. ಬಚ್ಚಿಗೆ ಯೋಜನೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮಗನು ಸುಮ್ಮನೆ ಉಂಡು-ತಂದು ಪುಂಡ ಗಾರನಾಗುವದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆಂದು ನೆನಸಿದಳು. ಆದರೆ ಮಾಡ ವದೇನು? ಝವಾನುಕೂಲವೊಂದಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆದು ಈಕೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚೊಕ್ಕದಾದ ಎದ್ದೆಗಲಿಸಿ ತಕ್ಕವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಈಗಿನಂತೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಊರೂರಿಗೆ ಪಾರಶಾಲೆ ಗಳಿಲ್ಲ! ಸಾಲಿಯೆಂದರೆ ಕಿರ ಕಸಾಲಿ ಅಲ್ಲವೆ ಮಸಾಲಿ. ಮೇಲಾಗಿ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಕಲಿಯುವ ಲಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಹತ್ತದಿನ ತಲೆ ತುರುಸಿಕೊಂಡರೂ ಹತ್ತಕ್ಕರಗಳು ಬಾರವು. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಅಕ್ಷರ ಶತ್ರುವಾದದ್ದೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ವಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮನು ದೊಡ್ಡವನಾದಂತೆ ಬೇಟೆಯಾಡುವದೂ ಕಾಳಗ ಮಾಡುವದೂ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿಷಯಗಳಾಗಿ ತೇರಹತ್ತಿದವು, ಇಂಥವನು ಮುಂದೆ ಕನಕ ದಾಸನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಖ್ಯಾತನಾದನೆಂದು ನೀವೀಗ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರ ಬಹುದ ಲ್ಲವೇ? ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ತಿಳಿಯುವರು? ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತೀನದ್ವನು ಶ್ರೀನಿವಾಸದಾಸನೆನಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೂ, ಒಂದು ಪೊಟ್ಟಿ ದುಡ್ಡಿಗೂ ಪ್ರಾಣಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಂಥ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನಾಯಕನು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಸೂರೆ ಮಾಡಿ ಪುರಂದರ ದಾಸನೆನಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೂ ಆತನ ಲೀಲಾ ಮಾತೃದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಅಹಾ! ಭಗವಂತನು ಯಾವನು ತಿಳಿಯಲು ನಾವೆಷ್ಟರವರು? ನಮ್ಮಂತಹ ಮಂದಮತಿಗಳಿಗೋಕ್ಕರವೇ ದೇವರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಇಂಥ ಸತ್ಪುರುಷರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಅಯ್ಯನವರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ತೀಡುವ ಎದ್ದೆಯು ಆತನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಕನ್ನಡ ಕವಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ—

ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಸಾವಿಲ್ಲದಿಹ ಬಲು | ಬಟ್ಟೆಯನು ಸಾಧಿಸಲುಬೇಕದು |
ನಟ್ಟನಳವಡದಿದರಡೀತನು ಬಿದ್ದ ಬಳಿಕಿನಲೀ ||

ಹುಟ್ಟಿದಹ ಎದ್ದೆಯನು ಕಲಿವುದು | ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗುತ್ತಮವು ಹೊಟ್ಟೆ
ಗೆ | ಕಷ್ಟಪಡುವೀ ಎದ್ದೆಗಳ ಕಲಿತೇನು ಫಲವೆಂದಾ ||

(ಆನುಭವಾವೃತ್ತ)

ಇಂಥ ಎದ್ಯಾಸಂವಾದನದಲ್ಲೆಯೇ ಆತನ ವ ನಸ್ಸು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲದಿಂದ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೋಗತೊಡಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಇರಲಿ.

ತಿಮ್ಮನು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದವನಾದನು. ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದ ದೇವರ ಆಗಾಧ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಆಗ ಈತನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಏಳು ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು ದೊರೆತವು. ಕೈಯಿಟ್ಟ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕನಕ(ಭಂಗಾರ) ದೊರೆಯಹತ್ತಿತು. ಅದರಿಂದ ಜನರು ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟವರಾಗಿ ತಿಮ್ಮನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕನಕಪ್ಪನೆಂದು ಕರೆಯಹತ್ತಿದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಈತನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು.

೧ ಕುಡುಗನಿದ್ದಾಗ ಇವನು ಒಲಿಷ್ಠನಾದ ಶಿವಾಯಿಯಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಸೇನಾಪತಿಯ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ದೇವರು ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷು ಕನ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಡು ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಶಿವಾಯಿಯು ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷುಕನು ಹಟದಿಂದ ಒಳನುಗ್ಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಶಿವಾಯಿಯು ಸುಮ್ಮನಿರಲಿಲ್ಲ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕೋಲಿನಿಂದ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಏಟು ಕೊಟ್ಟನು. ಭಿಕ್ಷುಕನಿಗೆ ಮತ್ತಾದ ಕೋಲಿವುಂಟಾಯಿತು ಶಿವಾಯಿಯನ್ನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಒಡೆದು ಈಗೀಗ ಮಾಡುವೆ? ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಶಿವಾಯಿಯು ಏಳಲಿಕ್ಕಾಗದಂತಿದ್ದರೂ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿಟ್ಟು ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಿರುವವರೆಗೂ ಒಳಗೆ ಬಿಡಲಾರೆನೆಂದನು. ಆಷ್ಟೊಂದು ವಿಶ್ವಾಸ, ಸ್ವಾಮಿಸತ್ವ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಭಿಕ್ಷುಕನು—ಇಷ್ಟು ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ದೇವರಲ್ಲಿ ಬಾರದೇ ಎಂದನು. ಆಗ ಶಿವಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಿತು. ದೇವರನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಕನನ್ನೇ ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಲು ಭಿಕ್ಷುಕನಿಲ್ಲ. ದೇವರು ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೋರಿಸಿ ಈತನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದನು. ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಶಿವಾಯಿಯ ಕಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದವು. ದೇಹವು ಸುವರ್ಣಮಯವಾಯಿತು, ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಮೇಲೆ ಏನಾದೀತು ಏನಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಆದರೆ ಈ ದೇಹವು ಶಿವಾಯಿಯಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ; ದೇವಾ! ಶರೀರವು ಬಂಗಾರಮಯವಾಗಿದ್ದರೆ ತೊಂದರೆಯಂಟಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರು—‘ಪರಂಗೆ ಕನಕಮಯವಾಗಿ ತೋರದಿರಲಿ’ ಎಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಂಕಧಾನ್ಯನಾದನು. ಮುಂದೆ ಶಿವಾಯಿಯು ಮೈರಾಗ್ಯತನಕ ದಾಸನಾದನು ದೇಹವು ಕನಕಮಯವಾದ್ದರಿಂದ ಕನಕನೆಂಬ ಹಸರಾಟಾಯಿತು.

೨ ಮಕ್ಕಳು ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಹಲಬಿ ಹಂಪಲಿಸುವವರು ಒಹು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದರೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಅಕ್ಕರೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವರಲ್ಲವೇ? ಓ! ಎನ್ನ ಕಂದಾ! ಎನ್ನ ಚಿನ್ನ! ಎನ್ನ ಬಂಗಾರದ ಅರಗಿಳಿಯೇ ಎಂದು ಮುದ್ದಿಸುವರಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಬಚ್ಚಿಯು ಬಹು ದಿವಸದ ಮೇಲೆ ಈತನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ವ:ಗನನ್ನು ಹಡೆದ ಕಾರಣ ಇದು ನನ್ನ ಚಿನ್ನವೆಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕನಕನೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟಳು.

ಇದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ; ನಾವು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಕನಕಪ್ಪನೆಂದು ಕರೆಡುಬಿಡೋಣ, ಅಂದರಾಯಿತು.

ಇನ್ನು ಈತನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತದ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬಂದದ್ದನ್ನು ತುಸ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ.

ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ 'ಅಣೆಮಾಂಡವ್ಯನೆ'ಂಬ ಖ.ಷಿಯು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲಾಗಿ ಸೂರ್ಯಸೂತನಾದ ಯಮಧರ್ಮನು ಆತನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪಾತವನ್ನು ಬೀಸಿದನು. ಆಗಲಾ ಖಷಿಯು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು, ನೀನು ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ಪುಟ್ಟದೊಂದು ಹ.ಕವನ್ನು (ನೋಣವನ್ನು) ತಟ್ಟನೆ ಕೊಂದೆಯಾದಕಾರಣ ಈಗ ಮೃತ್ಯು ಬಂದೊಡಗಿತೆಂದು ಯವನುಸುರಿದನು. ಮೊದಲೇ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಮುನಿಸು ಮೂಗಿನ ಮೇಲಲ್ಲವೇ? ಇಷ್ಟಾಗಿ ಅಣೆಮಾಂಡವ್ಯನೇನು ಸಾಮಾನ್ಯನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ! ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು, ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಒಳಿತಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು; ಕೂಡಲೆ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಕೋಪದಿಂದ:—ಎಲೋ, ಸರಕಾಧಿಪಾ! ಬೆಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಚಕ್ಕಂದವಾಡುತ್ತ ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ಅಕೃತ್ಯವನ್ನು ಪಾಪವೆಂದೆಣಿಸಲಾಗದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಸಾರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೆ ಎನ್ನ ಹರಣವನ್ನು ಹರಣಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದಿರುವೆ. ಈ ಪಾಪದ ದೆಶೆಯಿಂದ ತಾಪ ಪಡುವದೂ ಸಹಜವಾದದ್ದು - ನೀನು ಎರಡು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರನಾಗಿ ಧೂಲೀಶಯದಲ್ಲಿ ಜನಿಸು; ಎಂಬದಾಗಿ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ-ಯಮನು ಉಪಾಯಾಂತರವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಮೊದಲನೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಎದ.ರ + ನಾಗಿಯೂ, ಎರಡನೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕನಕನಾಗಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದನಂತೆ ನೋಡಿರಿ!

+ ಯಮನು ವಿದುರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂಬಂಶವನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರವರು ಮಹಾಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಓಗೆ ಹೇಳಿರುವರು.

ತಸ್ಯಾಂ ಸದೇವೋ ಜನಿಧಮಕರಾಜೋ ಮಾಂಡವ್ಯಶಾಪಾದ್ಯಉಪಾಹ ಶೂದ್ರತಾಮ್ ||

ಮೊತ್ತ ಸಾಮ್ಯಂ ಸಮಾಭೀಪ್ಸಮಾನಂ ಪ್ರಜ್ಞಾವಯಂ ನಿಚ್ಛಯಾಶಾಪಮಾಪ

||೧||

ಅತ್ಯಂತ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಒಲ್ಲಂಥ ಯಮಧರ್ಮನಿಗೆ ಕೂಡಾ ಬುದ್ಧಿಯು ಕುಗ್ಗಿತು; ಸಾಹಸವು ತೆಗ್ಗಿತು, ಕಳೆಯೆಲ್ಲ ಕುಗ್ಗಿತು, ಇದೇನು ಆತನ ಹೆಮ್ಮಿನಿಂದುಟಾಯಿತೆನ್ನುವೆಂದೋ ಅಧವಾ ಈಶಸಂಕಲ್ಪವೇ ಹೀಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವೆರೋ? ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ; ಏನಾಶಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಸಾಕ್ಷ್ಯದಿಯು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳಾಗಲಿ, ಋಷಿಗಳಾಗಲಿ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ನಿಜರೂಪದಿಂದ ಸಂಚರಿಸಿ, ಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಲು ಪರ ಶಾತ್ಮನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಶ್ರವಣದ ಮೂಲಾವೇಗದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾ ವೋಹಿತರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನದಿಂದ ತನ್ನ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾತು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗದೆ ಇರಲಾರದು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನಾರದರು—“ ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ವಿನೋದವಾಡಬೇಕೆಂದು” ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಒಯಕೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವೆನೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಯು ವಚನ ಕೊಟ್ಟನು ಅದರಂತೆ ನಾರದರು ಪುರಂದರದಾಸರಾಗಿ

ಅಯೋಗ್ಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೃತಪ್ರಯತ್ನ ದೋಷಾತ್ಸಮಾರೋಪಿತಮೇವಶೂಲೇ ||
 ಚೋರೈರ್ದೇವತಾರ್ಥಪಿತುಚೋರ ಬುಧ್ಯಾಮಕ್ಲೇವಧಾದಿತ್ಯವದದ್ಯಮಸ್ತಮ್ ||೨||
 ನಾಸತ್ಯತಾಪಸ್ಯ ಚ ತತ್ರಹೇತುತಃಶಾಪಂ ಗೃಹೀತುಂ ಸತಥ್ಯವ ಚೋಕ್ತಾ ||
 ಅವಾಪಶೂದ್ರತ್ವಮದಾಸ್ಯ ನಾಮಚಕ್ರೈಶ್ಚ ಸರ್ವವಿತ್ಸಂಧಾಧಾತ್ ||೩||
 ವಿದ್ಯಾರತೇವಿದುರೋನಾಮಜಾಯಂ ಭವಿಸ್ಯ ತಿಜ್ಞಾನಬಲೋಪಪನ್ನಃ ||
 ಮಹಾಧನುರ್ಬಾಹುಬಲಾಧಿಕಶ್ಚ ಸುನೀತಿ ಮಾನಿತ್ಯವದರ್ ಸಕೃಷ್ಣಃ ||೪||

ಗರುಡಪುರಾಣ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಮಾಂಡವ್ಯಶಾಪಾರ್ತಯಮೋ ಬಭೂವ ವಿದ್ಯಾರತಶ್ಚಾದ್ವಿದುರೋನಾಮಜಾಯತ್ ||

ಇದು ಅಲ್ಲದೆ—ಕನಕದಾಸರು ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ತಮ್ಮದೊಂದು } ಅಧ್ಯಾಯ ಶ್ಲೋಕ
 ೩೧ ೬೧

ಉಗಾಭೋಗದಲ್ಲಿ [ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ] ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

“

ಯಮನು ಮುನ್ನೆಮಾಂಡವ್ಯಶಾಪದಿಂದೆರಡು ಜನ್ಮಶುದ್ಧಯೋನಿಯೊಳಗೆ ಪುಟ್ಟಿದನು- ಒಂದು ಜನ್ಮ ವಿದುರನಾಗಿ ಕುರುಬರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಎನಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯೆಂತೆಂಬೆ ||| ಇದೇ ಉಗಾಭೋಗದಲ್ಲಿ—ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಿಗೆ ೩ ಜನ್ಮಗಳೆಂದೂ ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರಿಗೆ ಎರಡು ಜನ್ಮಗಳೆಂದೂ ಈ ಪುರಂದರದಾಸರ ನಾಲ್ಕುಜನ ಮಕ್ಕಳು ಇಂತಹ ಅಂಶದವರೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವರು.

ಹುಟ್ಟಿ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾವೋಹಿತರಾಗಿರಲು ಅದೇ ಸ್ವಾವಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಕಥೆಯು ಆ ದಾಸರ ಜರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಎಸ್ಮಾರವಾಗಿ ಬರುವದು ಕನಕದಾಸನ ವಿಷಯವಾದರೂ ಹೀಗೆಯೇ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಕನಕನು ಬಾಡದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿ ರಲು, ಒಂದುದಿನ ಆತನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಆದಿಕೇಶವ ಮೂರ್ತಿಯು ಬಂದು, "ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಾಗಿನೆಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು" ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದಹಾಗೆ ಬೋಧೆಯಾಯಿತು. (ಮೊದಲು ಆದಿಕೇಶವ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಬಾಡ ದಲ್ಲಿತ್ತು) ಆಗ ಕನಕನು ತನ್ನ ತಾಯೊಡಗೊಂಡು ಕಾಗಿನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟನು, ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಕೇಶವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬಾಡದಿಂದ ಒಯ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದನು. ಹಿಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ವಸುದೇವನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು—ಅಲ್ಲ! ಅಲ್ಲ!! ಮೂರು ಲೋಕದ ಸ್ವಾವಿಯನ್ನು ಮಧುರೆಯಿಂದ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಇದೇ ರೀತಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದನೆಂದು ಓದಿದ್ದೆವು. ಅದೇ ಸ್ವಾವಿಯನ್ನೀಗ ನಮ್ಮ ಕನಕಪ್ಪನು ಬಾಡದಿಂದ ಕಾಗಿನೆಲ್ಲಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಅಹಹಾ! ಈತನನ್ನೆಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವಂತನೋ? ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾ ವತಾರದಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಎರಡು ಪಾದಗಳಿಂದಲೇ ಅಳಿದ ಭಗ ವಂತನು, ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನೇ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿಂತಂಥ ಸ್ವಾವಿಯು ಕನಕಪ್ಪನ ಪುಟ್ಟವೆಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಗೆ ಮಲಗಿದಂತೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಬಂದನೆಂದವೇ ಲೇ ಈತನ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಹೊಗಳಬೇಕೇ? ಅದೆಲ್ಲವೂ ವಾಚಕನೊಂದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ತಾನೇ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವದು.

ಕನಕನಿಗೀಗ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಪ್ರಾಯ. ಗುರ-ಹಿರಿಯರನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತ ಭಾವಶುದ್ಧಿಯಿಂದಿದ್ದನು ತಂದೆಯಂತೆ ಮಗನೆಂದು ಜನರು ಆಡಿಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಬಂಕಾವುರದ ಅಧಿಕಾರವು ದೊರೆಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿವಿಜಯಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೊಂದಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಯಾತಕ್ಕೇನುಕೊರತೆ? ಬಂಧುಬಳಗದವರು ಬಹುಸಡಗೊಂಡು ಈತನ ವರವೆ ಮಾಡಿದರು ಆಗಲೇ ಕನಕನೆಂಬ ಹೆಸರು ಹೋಗಿ ಕನಕನಾಯಕದೊರೆಯೆಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಹೆಸರು ಬಂತು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನಕದೊರೆಯು ಕಾಗಿನೆಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಆದಿಕೇಶವ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ

ಬಂದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದ ತಿರುಪತಿಯ ಒಕ್ಕಲಾಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತು. 'ನನಗೆ ಕೊಡುವ ಮುಡುವು ವೊಡಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕನಕನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಸಂತೋಷಿಸುವೆನೆಂದು' ಅಹಾ! ಕನಕನ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಂತಃಕರಣವು ಇನ್ನಷ್ಟೋ? ಆ ಜನರಿಗೇಗ ಕನಕನೇ ತಿರುಪತಿಯ ವೆಂಕಪ್ಪನ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯೆಂಬಷ್ಟು ವ್ಯಾಜ್ಯಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಕಪ್ಪಗಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಕನಕನಿಗೇ ಅರ್ಪಿಸಹತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ಕನಕನು ಮಾತ್ರ ಇದರಿಂದ ಹಿಗ್ಗಲಿಲ್ಲ; ಮದೋನ್ಮತ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ; ತುಸವಾದರೂ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ತಾಳಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಟವೆಂದೇ ಅವನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ. ಸುಭಾಷಿತಕಾರರಾದರೋ—

ಯೌವನಂ ಧನಸಂಪತ್ತಿಃ ಪ್ರಭುತ್ವಮವೀಕತಾ ||

ಏಕೈಕಮಷ್ಟನಧಾರಾಯ ಕಿಮಾಯತ್ರಚತುಷ್ಟಯಂ ||

ಅಂದರೆ—ಯೌವನ, ದ್ರವ್ಯ, ಅಧಿಕಾರ, ಅವೀಕತೆ ಈ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದೊಂದರ ಬಲವಿದ್ದರೇನೇ ಅನೇಕ ಅನರ್ಥಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು. ಕನಕನಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಅಂತಹ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಅಣುಮಾತ್ರವೂ ಕಾರಣನಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಆತನೊಬ್ಬ ಸಾಧುಸಂತನೆಂದು ಯಾರು ತಾನೇ ಹೊಗಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಯಾರು ಕೊಂಡಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಇದೇ ಸತ್ಪುಷರಿಗೂ-ನಮಗೂ ಇರುವ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ.

ಒರಬರತ್ತ ಅವನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವು ಸಂದೋರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಅಧಿಕಾರ ಬಂದಾಗ ದೇವರನ್ನೂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡದೆ, ಗುರು-ಹಿರಿಯರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೆ, ಜನರ ಗೋಣು ಮಾರಿದಾದರೂ ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವರೋ—ಯಾರು ಒಡಬಗ್ಗರನ್ನೂ ಸಜ್ಜನರನ್ನೂ ಪೀಡಿಸುವದೇ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಗೌರವವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವರೋ, ಮತ್ತೆಯಾರು ಅಧಿಕಾರಬಂದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ದೇಶ, ತನ್ನ ಭಾಷೆ, ತನ್ನ ಜನರು ಎಂಬದನ್ನೇ ವರೆತು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿರುವರೋ ಅಂಥವರು ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರ ಲೋಲಾಪರಾಗಿರಬಹುದು ಕನಕನಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು. ಈತನಿಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮವಾದ ಭಕ್ತಿ, ಗುರು-ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಜ್ಯಭಾವ, ಲಂಡಗಣಿಯಾಗಿ ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸುವದಂತೂ ಮಹತ್ವಾಪವೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಒಡಬಗ್ಗರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವದೂ ಇವನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಅಲ್ಲ. ತನ್ನ ದೇಶ, ತನ್ನ ಜನರೆಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಭಿಮಾನ. ಇಂಥವನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವು ಹೇಗೆ

ಸರಿಬಂದೀತು? ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆನೆಗೆಂದೆಯ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಒಂದು ಪತ್ರವು ಬಂದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. “ನೀನು ದೇವಾಲಯ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳಿಗೇ ಬಿಡುಕೊಡಲಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಂದಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಯಲಾ ಮಾಡುವೆಯೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಬಂದಾರದ ಲೆಕ್ಕವನ್ನೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು” ಈ ಪತ್ರದಿಂದಂಕೂ ಕನಕನಿಗೆ ವತ್ಸಿಷ್ಟ ತಲೆತಿರುಗಿತು. ಚಾಕರಿಯೇ ಜೀವನ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ನಂಬಿದ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ನಮ್ಮಂಧವರಾಗಿದ್ದರೆ, ಪತ್ರಮುಟ್ಟಿದಾಕ್ಷಣವೇ ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಆತನ ಕಾಲಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿ, ಬಾಯಿತೆರೆದು, ಅಂಗಲಾಚಿ ದೀನ ವಾಣಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಬಿದ್ದುಬೀಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು; ಆದರೆ ಕನಕನು ಇಷ್ಟು ಅಂನೇ ಶತಮಾನದ ಉಜ್ಜ್ವಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಾಗರಿಕನಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅವನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರೀತಿಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅಂತೇ ಅವನು ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಿಸುಟಿ, ತನ್ನ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಕಾಗಿನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಈ ವ್ಯೂಹದಷ್ಟೆಯೇ ಈತನ ಹೆಂಡತಿಯು ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಕನಕನು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು (ಬೇಟೆಯಾಡುವುದು, ಕಾಳಗ ಮಾಡುವುದು) ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಗಿನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನೆಂದು ಕೇಳಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನೀವು ಆತನನ್ನು ದೇವರ ದಾಸ ನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ, ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಾಸನಾಗುವದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮೈರಾಗ್ಯದ ಅಂಕೂರವೇ ಆತನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾಸನಾಗುವ ಕಾಲವು ತುಸು ದೂರವಿತ್ತು. ಆತನು ತನ್ನ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ದೇವರೆನ್ನಲಿಲ್ಲ, ದಿಂಡರೆನ್ನಲಿಲ್ಲ; ಯಾವುದಕ್ಕಾದರೂ ಯೋಗವು ಬರಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿವಸ ಆತನಿಗೆ ಜವಾತ್ತಾರ ವಾದದೊಂದಿಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವು ಬಿತ್ತು. ಆದರಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಂದು— ‘ಎಲೋ ಕನಕಾ, ಕೈಯಲ್ಲೇನು ತುನಕಾ, ಮಾಡುವಿಯೇನು ಮುರಕಾ, ಸೇರುವ ಯಲ್ಲೊ ನರಕಾ, ಎಸಗಾಗಿದೆ ಮರುಕಾ, ದಾಸನೆನಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಕಾ’ ಎನ್ನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಕನಕಪ್ಪನು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಕತ್ತಲೆ ಮನೆಯು, ಬೆಳಗಾದಮೇಲೆ ತನಗೆ ಬಿದ್ದ ಸ್ಪಷ್ಟದ ವಿಷಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು—ಅಹಾ! ಯಾವನೋ ನನಗೆ ಜನ್ಮಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಮುರುಕ ದಂಡಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು

ತಿಸುಕನಾಗಿರಬೇಕಂತೆ. ಈ ಶೂರನು ಧೀರತನದಿಂದ ವೈರಗಳೊಡನೆ ಬಾಡಾಬಾಡ ಯುದ್ಧಮಾಡ ವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ದೇಶತಿರುಗುವ ದಾಸನಾದಾನೇ? ನಾನೆಂದಿಗೂ ಆತನ ಬೋಧನೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಡಲಾರೆನು, ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು ನೀಚಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಎಳಿದವನ ಮನಸ್ಸು ಉಜ್ಜಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಒಲಿಯುವದಾಂಟೇ? ಮೆಚ್ಚಿದವರಿಗೆ ಮರಣವೇ ಸುಖವೆಂಬಂತೆ ಕನಕನು ತನ್ನ ಕಾಯಕವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ತಿಳಿಯುವರು? ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದವು. ಆಸ್ವರಲ್ಲಿ ಬಾಡದವರಿಗೂ-ನೆರೆಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೂ ಸೀಮಾಂತರದ ವಿಷಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಜ್ಯಹುಟ್ಟಿತು. ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೆಂದರೆ ಎಂಥವರಿಗಾದರೂ ಅಭಿಮಾನವಲ್ಲವೇ? ಕನಕನೂ ಬಾಡದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಈತನು ಋಕ್ರಮಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಅಭಿಮಾನವು ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿತ್ತು. ಬರುತ-ಬರುತ ಚಿಕ್ಕದಾದ ವ್ಯಾಜ್ಯವು ಘೋರ ಬಡದಾಡಕ್ಕೆ ಹಿಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಕನಕನು ನೆರೆಹಳ್ಳಿಯವರೊಡನೆ ಬಡದಾಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಬ್ಬ ಕುದುರೆಯ ರಾವುತನಿಂದ ಮೈಮರೆ ಹೊಡತ ತಿಂದು ಬಂದನು. ಮುಂದೆ ಆತನಿಗೆ ಜಳಿಜ್ವರಗಳು ಬರಹತ್ತಿದವು; ಬಹಳ ಹೈರಾಣಾದನು. ಹೀಗೆ ಬೇನೆಯಿಂದ ಮಲಗಿರಲು, ವತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಕನಕನಿಗೊಂದು ಕನಸುಬಿತ್ತು. ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು—ಎಲೋ ಕನಕಾ, ನಿನ್ನ ನ ರಾವುತನು ಯಾರೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿದೆಯೋ? ಇನ್ನಾದರೂ ದಾಸನಾಗಿ, ದಂಡಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ನನ್ನ ನಾಮಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಡಂಬಡು. ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಗಾಯಗಳೆಲ್ಲ ಈಗಲೇ ಮಾಯವವು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕನಕನು ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೆ, ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ದೇವರು ಆತನ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಜಾಕ್ಷರವನ್ನು ಬರೆದುಬಿಟ್ಟನು. ಕನಕನಿಗಾಗ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದವು. ಮೊದಲಿನ ಅಹಂಕಾರವೆಲ್ಲ ಹೋಯಿತು. ಜ್ಞಾನೋದಯ ಕಾಲಬಂತು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು ಎಷ್ಟು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಮೈಮೇಲೆ ಒಂದಾದರೂ ಗಾಯವಿಲ್ಲ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಯಾವತರದ ನೋವೂ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು; ತನ್ನ ಜನ್ಮವು ದಾಸನಾಗುವದಕ್ಕೇ ಎಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು—ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಆದಿಕೇಶವನು ತಿಳಿಯ ಬಂದು, ದಾಸನಾಗೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿ! ನನ್ನ ಬೇನೆಯೆಲ್ಲ ಬಯಲಾಗಿರುವದು ನೋಡು. ಇದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಕಾರಣವಿದೇಯೋ, ಎಂದನು. ಆಗ ಒಬ್ಬಯ್ಯ ಮಗನನ್ನು

ಮುದ್ದಿಸಿ—ಮಗೂ, ಬಹುಕಾಲ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ನನಗೆ ದಾಸನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು, ಎಂದು ನಾನು ಆದಿಕೇಶವನೊಡನೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಮೋಹದಿಂದ ಹರಕೆಯನ್ನು ನಡಿಸುವದು ನನ್ನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ; ಎಂದಳು. ಆಗಲಾ ಕನಕನು ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ; ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ದೇವರ ದಾಸನಾಗುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ದಾಸನಾಗುವದು ಬಲು ಕಠಿಣ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ದಟ್ಟಿತವಾದ ಭಕ್ತಿಯುತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಬೇಕು; ಷಡ್ರಿವುಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು, ನಾನು-ನನ್ನದೆಂಬ ಮಮಕಾರವನ್ನೂ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನೂ ಒಡಿಸಬೇಕು ಸರ್ವಭೂತದಯಾಪುನಾಗಬೇಕು, ಏವಮಾದಿ ಗುಣಗಣಗಳುಳ್ಳವರೇ ದಾಸರಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರು. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ದೇವರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಮೈರಾಗ್ಯದ ಅಂಕುರವೂ ತೋರದೆ, ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ನೂರೆಂಟು ದುರಾಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನೇ ಬಯಸಿ ಬಯಸಿ ಒಳಲುತ್ತಿರುವ ಸಮ್ಪದ ಪಾಪರು ದಾಸರಾಗುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ, ಅದೆಂದು ನಗೆಗೇಡಲ್ಲವೇ? ಇಂಥವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಂತ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ನರಹರಿ ತೀರ್ಥಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಒಹು ಸುಂದರವಾಗಿ ಒಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ —

ರಾಗ—ಅನಂದಭೈರವಿ, ಅಟಕಾಳ

ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸತನ | ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲು ಪ್ರಾಧತನ ||

ಪ್ರೀತಿಧನ ದುರ್ವಿಷಯದಲಿ ನಿ | ಭೀತಿ ದೈವ ಗುರುದ್ರೋಷದಲಿ ||೧||

ಏಕಾಂತದಲಿ ಧನದಗೋಷ್ಠಿ | ಲೋಕಾಂತದಲಿ ಮೈರಾಗ್ಯದಗೋಷ್ಠಿ ||

ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಸೇವೆಗೆ ಅನುಮಾನ | ಭೂಕಾಂತನ ಸೇವೆಗೆ ಸಮಾನ ||೨||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈ ಶರದ ಬಾಹ್ಯಾಡಂಬರದ ಬಡಾಯಿಯ ಜನಗಳೇ ಭಯ; ಆದರೆ ಸತ್ಮ ಕನಕಪ್ಪನು ಇಂಥ ಜನರ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವನಲ್ಲ ದೇವತಾಂಶ ನಾದ ಅವನು, ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಮಾಯಾಮೋಹದಿಂದ ಮುಜ್ಜಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ, ಒಂದಿ ಯೊಳಗಿನ ಕೆಂಡದಂತೆ ಅಪ್ರಕಾಶಿತನಾಗಿದ್ದನೇ ಹೊರತು, ಯಾವಾಗ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವಾಗಿ ಮಾಯಾಮೋಹವೆಂಬ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯ ಹರಿದು ಹೋಯಿತೋ ಆಗಲೇ ನಿಗಿನಿಗಿ ಕೆಂಡದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿತನಾದನು. ನನಕೋಟಿನಾರಾಯಣರೆನಿಸಿಕೊಂಡನು

ಒಂದು ಬೊಟ್ಟುದುಡ್ಡಿಗೆ ಜೀವಕಳಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಲೋಭಿಗಳಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನಾಯಕರು, ಒಂದೇ ಒಂದುಸಾರೆ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಸರ್ವ ಸ್ವವನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿ ದಾಸರಾಗಿಬಿಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಸತ್ಪುರುಷರ ಮಾತೆಲ್ಲವೂ ಹೀಗೆಯೇ.

ಕನಕಪ್ಪನು ದಾಸನಾದ ಕೂಡಲೆ ದೇವರನ್ನು ಮನದಣಿಯಾಗಿ ನುತಿಸಿದನು. * ದೇವಬಲವಿದ್ದವನಿಗೆ ಯಾವ ಬಲದೇಕು? ಜಗದೀಶನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಲೆ ಕನಕನಿಗೆ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮಗಳೂ ಕರತಲಾಮಾಲಕವಾದವು. ಈಗ ಕನಕನಿಗೆ ದಾಸನಾದನೆಂಬ ಸಂತೋಷ. ಅವಾರವಾದ ಸಂತೋಷ; ಇಂತಹ ಸಂತೋಷವನ್ನು ದೇವರ ಗುರುತೇ ಇಲ್ಲದ ನಾವು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದೇವು? ಕನಕನು ತಡಮಾಡಲಿಲ್ಲ ತಟ್ಟನೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವರಾದ ತಾತಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಪಂಡಿತವರ್ಯರಿಂದ ಅಂಕಿತವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದಾಸನಾಗಿ ಪದಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. †

* ರಾಗ ಮುಖಾರಿ, ತಾಳ ಝಂಪಾ.

ಬದುಕಿದೆನು ಬದುಕಿದೆನು ಭವನನಗೆ ಒಂಗಿತು | ವದುಮನಾಭನಪಾದಲಿಮೆ ಎನಗಾ ಯಿತು || ಪ || ಹರಿತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ ಜಹ್ನಗೆ ವೊರಕಿತು | ಹರಿಯ ನಾಮಾಮೃತವು ಕಿವಿಗೊದ ಗಿತು || ಹರಿದಾಸರು ಎನ್ನ ಬಂದುಗಳಾದರು | ಹರಿಯ ಶ್ರೀಮುದ್ರೆ ಎನಗಾಭರಣವಾಯ್ತು || ೧ || ಮುಕ್ತರಾದರು ಎನ್ನನೊರೊಂದು ಕುಲದವರು | ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾನಾದೆನೊ || ಅಳಿಂಕೆ ಶ್ರೀಹರಿ ಭಕ್ತುತಿಗೆ ಮನಬೆಳೆದು | ರುಕ್ಮಿಣಿಯರಸ ಕೈವಲನಾದ ನನಗೆ || ೨ || ಇಂದೆನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಕಲಸಂಪದವಾಯ್ತು | ಮುಂದೆನ್ನ ಜನ್ಮಸಾಫಲ್ಯವಾಯ್ತು || ತಂದೆ ಶ್ರೀ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವರಾಯ | ಬಂದೆನ್ನ ಹೃದಯದಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತಾ || ೩ ||

† ರಾಗ ಮೋಹನ, ತಾಳ ಝಂಪಾ.

ನೀನುಪೇಕ್ಷೆಯಮಾಡೆ ಬೇರೆಗತಿಯಾರನಗೆ | ನಿಗಮಗೋಚರ ಮುಕ್ಕುಂಡಾ || ಗಾನರಸ ವಿಲೋಲ ಆಗಮ ಸುಶೀಲ | ಭಕ್ತಜನ ಪರಿಪಾಲ ಬಾಲಗೋಪಾಲ || ಪ || ಜಪತಪಾನುಷ್ಠಾನ ಜಪಿಸಿ ನಿನ್ನನೆನೆಯುವೆಡೆ ಜಾಣತನ ಯೆನ್ನೊಳಿಲ್ಲಾ | ಗುಪಿತದಲಿ ದಾನಧರ್ಮವ ಮಾಳ್ತಿನೆಂಬು ದೆಕೆ ಘನವಾದ ಧನವು ಇಲ್ಲ || ಅಪರಮಿತ ಕರ್ಮಗಳ ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆವುದಕೆ ನಿಘಟತ್ತ ಮೊದಲೆ ಇಲ್ಲ | ಕೃಪಣ ನಿಘಟತ್ತ ಜಾಣತ್ತ ಇಲ್ಲದಿಹ ಜಡಕೆ ಸುವವಿತ್ರನಾಗದಲೆ ಪರಕೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲಾ || ೧ || ಆನೆಗಳಿಗೆ ಶಿಲುಕಿ ಆರೆಬಾಯ ಬಿಡುತಲೆ ಮೌನದಲಿ ಬಂದು ಕಾಯ್ದೆ | ಹೇ ನಾರಗನೆಂದು ಕೂಗಿದಾ ಅಜಮಿಗಳಿಗೆ ನೀನೊಲಿದು ಕೈಪೆಮಾಡಿದೆ || ಹಾದಿಯಿಲ್ಲದ ಪದವಿ ಧ್ರುವರಾಯನಿಗೇಕೊಟ್ಟು ದೀನತ್ವವನು ಬಿಡಿಸಿದೆ | ದಾನವಾಂತಕ ಸಕಲ ದಿವಿಜರೊಡನೆ ಕೃಷ್ಣನೀ

ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಕನಕಪುನಿಗೆ ಕನಕದಾಸನೆಂದು ಕರೆಯಲು ಅಡ್ಡಿಯೇನು? ಕನಕಪುನು ದಾಸನಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ಅವನಾವೊದಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಈಗ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ತಿರುಪತಿಯ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವರೇ ಈತನ ಇಷ್ಟದೈವತವಲ್ಲವೆ? ಅದರಿಂದ ಮೊದಲು ಆತನ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವ ದಕ್ಕೆ ಯೋಚಿಸಿ ತಿರುಪತಿಯ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೋ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವ ಧೂಮಶಕಟ (ಉಗೆಬಂಡಿ) ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಿಂಗಳಾಗಟ್ಟಲೆ ಹೋದರೂ ಕಾಣದಿದ್ದ ತಿರುಪತಿಯು ಒಂದೇ ದಿನದ ದಾರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿ ತಿರುವದು. ಅದರಿಂದ ಮೂರ್ಛೆ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸುವದೂ ನಮ್ಮಿಂದಾಗದು; ಆದರೆ ಕನಕದಾಸನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಾಧನಗಳಾವವೂ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಸರಳ ಮಾರ್ಗವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಹೋಗಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವನ್ನಾದರೂ ಸೋಸಬೇಕು. ಹೀಗಿತ್ತು. ಕನಕದಾಸನು ಇಂತಹ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನೇನೂ ಲಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲು ನಡೆಯಿಂದ ನಡದೇ ಬಿಟ್ಟನು. ದೇವರೆಂದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಭಕ್ತಿ. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ನಮ್ಮ ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರೊಳಗೆ ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಗೆಯಾಡದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು ಅವನ ಹೊಲಸು ಮೈಯೂ ಹೊಲಸು ಅರಿವೆಗಳೂ ಜನರನ್ನು ಸನಿಸುಕ್ಕೆ ಬರಗೊಡದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ನೋಣಗಳು ಮುಕುರರ ತ್ರಿದ್ವವು. ನೋಡುವವರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಜಡನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವನಲ್ಲಿಯ ಕುರುಬನೆಂದು ಜನರು ಹೀಯಾಳಿಸಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹುಡುಗರು ಹುಡುಗಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅವನು ಬಾಯಿಬಿಚ್ಚಿ ಒಂದಾದರೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹಾಡೀ ಹಿಡಿದು ನಡೆದಿದ್ದನು. ಯಾವಾತನು ತನ್ನ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಸರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಆತನ ಚರಣಾರವಿಂದದಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಲೀನವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನೋ ಅಂಥವನು ಕ್ಷುದ್ರಮನುಷ್ಯರ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟಾನು? ಕನಕನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ತಿರುಪ

ಯನ್ನನು ಸಹಲದೆ ಬರದೇ || ೨ || ಈ ಕ್ಷಣತ್ರಯದ ಬಯಲಾಶೆಯಲಿ ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು ಮೋಸ ಹೋದನು ನಾನಿಂದು ಬೇಸರದ ಮನನೊಂದು ಮಾಯಕ್ಕೆ ತಿಲುಕಿ ನಾ ಘಾಸಬಡಲಾರನೆಂದೂ|| ವಾಸುದೇವನೆ ನಿನ್ನ ಹೊಂದಿ ಬದುಕುವೆನೆಂದು ಅಶಬಡುತಿಯೆನು ಇಂದು | ದಾಸನೆಂದನು ದಂಗುರ ಹೊಯಿ ಬಡದಾಳಿಕೇಶವನೆ ಕರಾನೊಂದು ಬಂದು || ೩ ||

ತಿಯ ವೆಂಕಟರಮಣನಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಹೋದೇನು ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಆದೀತು? ಎಂಬುದೇ ಅವನ ಕುತೂಹಲ. ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿದನು. ದೇವರ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಆಗ ಕನಕನಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತೋ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ. ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವತವೂ—ಭೂವೈಕುಂಠಪತಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣನನ್ನು ಇಂದು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆನೆಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಅನಂದವು ಆತನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಸಿದಾಯಿತು. ಅನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ನುತಿಸಹತ್ತಿದನು. † ಕುಣಿಯ ಹತ್ತಿದನು.

ಎಷ್ಟು ಹಾಡಿದರೂ, ಕುಣಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಭಗವಂತನು ಮೊದಲೇ ಭಕ್ತಪ್ರಿಯನಲ್ಲವೇ? ಆತನು ನಮ್ಮ ಕನಕಪ್ಪನ * ಉಜ್ಜಬಕುತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ

† ರಾಗ—ರೇಗುಪ್ಪಿ—ಅಟತಾಳ.

ಇಷ್ಟದಿನ ಭೂವೈಕುಂಠ | ವೆಷ್ಟದೂರವೊ ಎಂತಿದ್ದೆ || ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದೆ ನಾ | ಸೃಷ್ಟಿಗೀತನೆ ಶ್ರೀರಂಗಶಾಯಿ || ಪ ||

ವನ ಉಪವನಗಳಿಂದ | ಘನಸರೋವರಗಳಿಂದ || ಕನಕಗೋಪುರಗಳಿಂಟ | ಘನತೋಭಿತನೆ ರಂಗಶಾಯಿ ||೧|| ಎಂಟು ಆರು ಕಳೆದುದರಿಂಡ | ತುಂಟರೈವರ ತುಳಿದುದರಿಂದ || ಕಂಟಕೊಬ್ಬನ ಕೊಲಿಸಿದರಿಂದ | ಒಂಟನಾಗಿ ಬಂದಿನಾ ರಂಗ ಶಾಯಿ ||೨|| ವಜ್ರ-ವೈಡೂರ್ಯ ತೊಲೆಗಳ ಕಂಡೆ | ಪ್ರಜ್ವಲಿಸ ಮಹಾದ್ವಾರ ಕಂಡೆ | ದುರ್ಜನಾಂತಕನೆ ರಂಗಶಾಯಿ ||೩|| ರಂಭಿಊರ್ವಸಿ ಮ್ಯಾಳವಕಂಡೆ | ತುಂಬರಾನಾರದರ ಕಂಡೆ || ಅಂಬುಜೇಶ್ವರಾದ್ರನ ಕಂಡೆ | ಶಂಬರಾಂಪಿತನೆ ರಂಗಶಾಯಿ ||೪|| ನಾಗಶಯಾನನ ಮೂರತಿಕಂಡೆ | ಭೋಗಿಭೂಷಣಶಿವನುಕಂಡೆ | ಭಾಗವತರ ಸಮ್ಮೇಳನ ಕಂಡೆ | ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ ರಂಗಶಾಯಿ ||೫||

ಇವರು ವಿಜಯನಗರದ ಆಚ್ಯುತರಾಯ, ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ದವರು. ಈ ವಿಜಯನಗರರಾಯರು ಗುರುಗಳನ್ನು ಆಗಲಿರಲಾರದೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಗೌರವದಿಂದ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಸುಯೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಈ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ರಾಯರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ವಿಜಯನಗರದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆ ಯೋಗವು ಮುಗಿಯುವ ವರೆಗೂ ಆಳಿದರಂತೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟೇಶದೇವರಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡಾವರ್ಷ ಅರ್ಚಕರಾಗಿದ್ದರಂತೆ. ಇವರ ಗುರುಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರು. ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳು ಶ್ರೀಸಾದರರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ದಾಸಕೂಟದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರಿಗೆ ಉಪದೇಶ

ಅಂದೇ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ನೀನಿನ್ನು ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರು ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟನು. 'ಗುರುವಚನಮಾಲಂಘ್ಯಂ' ಎಂದು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲವೇ? ಇದಂತೂ ಜಗದ್ಗುರುವಿನ ವಚನವು. ಹೇಳತಕ್ಕದೇನು? ಆಗಲೇ ಕನಕನು ‡ ಗಿರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದನು. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಮಠವು ಆಗ್ಗೆ ಸೋಸಲೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೇ ಒಂದನು. ಶ್ರೀಗಳವರ ದೇವತಾ ಚಳನೆಯು ನಡೆವಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೊರಗೆ* ದೂರವಲ್ಲೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅದರ ಮರದಲ್ಲೊಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇವನಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರೇ?

‘ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕರೆಯಬೇಡಿರಿ ಉಟಕ್ಕೆ ಮರೆಯಬೇಡಿರಿ’ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರದವು ಕೆಲ ಕೆಲವರು ಇದ್ದೇ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಹೊರಗೆ ಹಣಕೆ ನೋಡು ತ್ತಾರೆ! ಕನಕನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಕೂಡಲೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನೀನಾರು ಇಲ್ಲೇಕೆ ಕುಳಿತಿರುವೆ? ಎಂಬದಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. ಉತ್ತರವೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸವಿವಿವಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಆಗ ತಾನೇ ಕನಕನು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದನು. ಅವನ ಮಾನಸ ಪೂಜೆಯೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ನೆರೆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕುರಿತು—ಸ್ವಾಮಿ ನಾನು ಕುರುಬರವನು † ಕನಕನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರಿ.

ಮಾಡಿ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರು ಈ ವ್ಯಾಸರಾಯರೇ. ಇವರು ಪ್ರಲ್ಛಾದನ ಅಂಶವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ.

ಇವರ ಕಾಲವು ೧೫೩೫

‡ ಮೈಸೂರಿಂದ ಸುಮಾರು ಹದಿನೆಂಟು ಮೈಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಾವೇರಿಯು ಈಚೆಯ ಧಡದಲ್ಲಿ ತಿರುಮಕೊಡಲು ಎಂಬ ನಾರಸಿಂಹಕ್ಷೇತ್ರವೂ, ಆಚೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೋಲಲೆ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವೂ ಉಂಟು.

† ರಾಗ—ಮಾಖಾರಿ—ಧ್ರುಂಪತಾಳ.

ಏನು ಕುರುಬರು ನಮ್ಮ ದೇವರೇ ಬೀರಯ್ಯ | ಕಾಕ ನಮ್ಮಜ್ಜ ನರ ಕುರಿ ಹಿಂಡುಗಳ || ಪ || ಅಷ್ಟಮದ ಮತ್ತರಗಳೆಂತೆಂಬ ಟಗರುಗಳು | ದೃಷ್ಟಿಜೀವಾತ್ಮ ನಂತೆಂದೊ ಆಡು || ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಸಿದ್ಧವೆಂತೆಂಬುವಾ ಹೋಳುಗಳು | ಕಟ್ಟಿ ಕೋಲಿನಲಿ ಇರುತಿರುವ ನಮ್ಮಜ್ಜ || ೧ || ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣವೆಂತೆಂಬ ಶ್ವಾನಗಳು | ಕಾದಿದ್ದು ನಮ್ಮಜ್ಜ ಹಿಂಡಿನೊಳಗೆ ಹಾದಿ ಕಾಣದೆ ಕೂಗಿ ಬಾಯಾರಿ ಕಾಲ್ಗಿರ

ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಚರಣಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕುರುಬತನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಅವರ ದರ್ಶನವನ್ನಿಷ್ಟು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆಂದು ಅತಿ ದೀನವಾಣಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಕುರುಬನೆಂದ ಕೂಡಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ದೂರ ಸರಿದು ನಿಂತರು. ಛೇ ಛೇ ಇದೆಂತಹ ಆನ್ಯಾಯ! ಕುರುಬನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒರಬಹುದೇ? ಇವನನ್ನೀಗಲೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿರಿ ಮೇಲಾಗಿ ಇವನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನವಾಗಬೇಕಂತೆ ಆಬ್ಬಬಾಬ್! ಎಂಬದಾಗಿ ಒದರಾಡ ಹತ್ತಿದರು. ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಬೇರೆ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಕನಕನಾ ದರೋ ಒಬ್ಬನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಅವನನ್ನು ಕೇಳುವರಾರಾ? ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರವರೇ ಈ ಗದ್ದಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಕನಕನು ಅವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು, ಶ್ರೀಗಳವರು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು, ಒಳ್ಳೇದು ನಮ್ಮ ಮರದಲ್ಲೆಯೇ ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರು ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನುಡಿದು ಬಿಟ್ಟರು. ಕನಕನು ಬಾಗಿಲ ಕಾಯುವದೂ ಬಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದೂ ಇತ್ಯಾದಿ ಅವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಅಹಹಾ! ಮಹಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಉದಾತ್ತ ಗುಣವಿರುವದು ನೋಡಿರಿ! ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ದೇವರಿಗೆ ಸಹ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದರೆನಿಸುವರು. ಅಜ್ಞರಾದ ಮರಿಕರಿಗೆ ಇದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಅವರು ಶ್ರೀಗಳವರ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಗುಣುಟ್ಟು ಹತ್ತಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಕನಕನು ಕಾಗಿನೆಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಆವಿಕೇಶವ ಮೂರ್ತಿಯೇ ತನ್ನಿಷ್ಟ ದೈವತವೆಂದು ಬಗೆದು ಪದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮರದ ಸಂಗಡಲೇ ಇರಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ನಡೆದ ಅನೇಕ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವೆವು.

ಗಲಾ | ಆದರಿಸಿ ಅಂಜಲಿಯಾ ನೆರೆ | ನ ನಮ್ಮಜ್ಜ || ೨ || ಒರಿಯೆಂಬ ಮರಿಗಳು ಹಿಂದಿನೊಳಗೆ ಬಂದು | ಮೂರಿ ವ್ಯಾಘ್ರವೆಂತೆಂಬ ತೋಕಹೊಕ್ಕು || ಕುರುಬ ಹಿಂಝುವದಲಿ ಕುರಿಯ ಮೂರಿವೈದು ಕಂಡು | ಅರಿತು ಆರಿಯಡ ಹಾಗೆ ಇರುವ ನಮ್ಮಜ್ಜ || ೩ || ಹುಟ್ಟಿದಕೆ ಮೊದಲಿಲ್ಲ ಸಾವೊದಕೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ | ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನ ಜೊಲಬು ಬಲ್ಲ ನಮ್ಮಜ್ಜ || ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಅಂಜಲಿ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ ಹಾಗೆ ಕರೆದ ನಮ್ಮಜ್ಜ || ೪ || ಕಲಿಯುಗಕೆ ಗೌಡನಿನ ಸಂಗಾ

ಎನೆಯ ಭಾಗ.

ಸಿರಿಗೆ ಹಿಗ್ಗದೆ ಬಡತನಕೆ ಜ | ಝರ್ವಿತನಾಗದೆ ಪರರು ಕೀರ್ತಿಸೆ |
 ಬೆರತೀರದೆ ನಿಂದಿಸಿದವರನಾರೆ ಮರಳಿ ನಿಂದಿಸದೆ ||
 ಹಿರಿಯರಲಿಗರ್ವಿಸದೆ ತನುವನು | ಪಿರಿದುವಿಶ್ವಾಸಿಸದೆ ಸತ್ಯವ |
 ತೊರೆಯದಿಹಸತ್ತುರುಷನೆನ್ನ ವನಾತ ಕೇಳಿಂದಾ ||

(ಆಕ್ಷರ ಚರಿತ್ರ)

ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಕನಕದಾಸನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಗಳನ್ನು ನನ್ನಂಥ ಅಲ್ಪಜ್ಞನೂ, ಮಂದಮತಿಯೂ ಬರೆಯಲೆಳಸುವದು ಶಕ್ತಿಗೆ ಎಂದಿದ ಕಾರ್ಯವೆಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಇಂಥ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಣರೂಪವಾಗಿಯಾದರೂ ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯೊಡಗುವದೆಂದರಿತು ವಾಚಕರ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಯಥಾಮತಿ ವರ್ಣಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ನ್ಯೂನತೆಗಳೂಂಟೊಂದು ವಾಚಕರು ಕೋಪಿಸಕೂಡದು.

೧ ನೆಯ ಕಥೆ.

ಮಾನಸಪೂಜೆ.

ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಏಳುಗಂಟೆಯ ಸಮಯ; ಶ್ರೀಗಳ ವರು ಸ್ನಾನ-ಸಂಧ್ಯಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾನಸಪೂಜೆಯ ನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ಹೊರಗೆ ಅದೇವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕನಕನೂ ಮಾನಸಪೂಜೆಗೆ ಕಳಿತಿದ್ದನು. ಅತ್ತ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ತಮ್ಮ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ವೈಜಯಂತೀ ಮಾಲೆಯ

ತಿ ಮಾಂತ್ರಿಸುತ | ಕಲಿಯುಗಂಗಳನೆಲ್ಲ ವರೆತನೀತ || ಜಲಜಾಕ್ಷ ಕಾಗಿನೆಲಿ
 ಯಾದಿ ಕೀರ್ತವನ ಮಾನ | ಮೊಲಿಸಿ ಭಜಿಸದ ಮಾನುಜನೆ ಹುಚ್ಚ ಕಾರಬಾ || ೫ ||

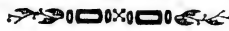
ನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಮಾಲೆಯು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಿರೀಟದ ಮೇಲಿಂದ ಹಿಡಿಯುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಯೋಚನೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಕುಳಿತ ಕನಕನು ಏನನ್ನು ನುಡಿಯಬೇಕು! 'ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಿರೀಟವನ್ನು ತೆಗೆದು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಯೋಚಿಸುವದೇತಕ್ಕೇ?' ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ? ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅನಂದಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದರು. ಆ ಅನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿ ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ ! ಕನಕಾ! ನೀನೇ ಧೈರ್ಯವೆಂಬ ಉದ್ಗಾರವು ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

ಅಹಹಾ! ಕನಕನ ಭಕ್ತಿಯು ಇನ್ನೆಂಥಾದ್ದೋ! ದೇವಋಷಿಗಳಿಗೂ ಅಗೋಚರನಾದ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗನ್ನಡಿಯಂತೆ ಕಂಡು ಕೊಂಡನು. ಧನ್ಯನು. ಪವಿತ್ರನು. ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನದೆ! ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಕನಕನಿಗೆ ಅಧಿಕವಾದ ಮಾನ-ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಮರದ ಸಂಗಡಲೇ ಕರಕೊಂಡು ನಡೆದರು. ಸತ್ತವರ ಪರಿಗೆ ನೀತಿಯೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಲ್ಲದೆ ಜಾತಿಯಲ್ಲ ಅತವನ "ನಡತೆ ಹೀನನಾದರೇನಯ್ಯಾ | ಜಗ | ದೊಡೆಯ ಭುಕ್ತಿಯೊಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಲದೆ" || ಎ-ಬದಾಗಿ ದಾಸರು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವರು.

೨ ನೆಯ ಕಥೆ.

(ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ತಿಂದದ್ದು)

ಕನಕನು ಹರಿದಾಸನಾದ ಕೂಡಲೆ ದೇವ-ಜ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಮರನ ಸಂಗಡ ಹೊರಟನಷ್ಟೆ? ಅವರಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲೇ ತಾನೊಂದು ಕಡೆ ಇಳಿಯುವನು. ಎಲ್ಲರ ಭೋಜನವಾದ ಮೇಲೆ ತಾನೂ ಹೊರಗೆ ಕುಳಿತು ಭೋಜನ ಮಾಡುವನು. 'ಮನಸ್ಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗವಿರುವದೆಂಬ' ಗಾದೆಯ ಮಾತು ಅಕ್ಷರಶಃ ನಿಜವಾದದ್ದು. ಕನಕನ ವ-ನಸ್ಸೆಲ್ಲ ದೇವರಲ್ಲಿ. ಭಕ್ತಿಯೂ ನಿಸ್ಸೀಮವಾದದ್ದು. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಿತನಾಗದೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕು? ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರೀತನಾದವನು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ತದನಾಗುವದೊಂದಿಷ್ಟೆಯೇ ಆಗಿನಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಕನಕನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಗೌರವವನ್ನು

ಟ್ಟರು; ನುಡಿಯಲ್ಲಿ-ನಡೆಯಲ್ಲಿ-ದೇವರವೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಕನಕನ ಸುಖಾಚಾರವು ನಡೆಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಕನಕನ ಮಾತೇ ಕರ್ಣಭೂಷಣವು. ಹೀಗೆ ಬರಬರುತ್ತ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅವನ ಗೌರವವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ತೀರ್ಥವು ಸಹ ದೊರೆಯಹತ್ತಿತು. ಆದರೆ ಇದು ಅಲ್ಲಿಯ ಪಂಡಿತ-ಪಾಮರರಿಗೆ ಸರಿದೋರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವನು ಜಾತಿ-ಕುಲಾಚಾರಗಳಿಂದ ಅತಿಸಿಕ್ಕೃಷ್ಣನೋ, ಯಾವನಿಗೆ ಒಂದು ಅಕ್ಷರವಾದರೂ ಓದು-ಬರಹವಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವನು ಮುಖಾವಲೋಕನವು ಕೂಡಾ ಅತಿನಿದ್ರಾವಾದು ದೋ ಅಂತಹ ಕನಕನಿಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರ ಮಠದಲ್ಲಿ—ದಿಗ್ಗಂತಿಗಳಾದ ಪಂಡಿತರೆದುರಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಗೌರವವೇ? ಆಹಾ! ಇದೆಂತಹ ಅನ್ಯಾಯವೋ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೋಯಿತು. ಛೇ ಛೇ! ಇಂತಹ ಅವಮಾನಾದಿಂದ ಇಲ್ಲಿರುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ತಿರುದ್ವಣ್ಣವರು ಲೇಸಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮಿಂದಂತೂ ಇನ್ನು ಮೇಲಾಗದು. ಹೀಗೆಂಬದಾಗಿ ಗುಣಗುಟ್ಟ ಹತ್ತಿದರು. ಅದರಂತೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೆ ಅರಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಕನಕನನ್ನು ಮರದಿಂದ ಹೊರಗೆ, ನೂಕದೆ ಕಾಲಿಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರ ಹಟ. ಆಗ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅಜ್ಞರಾದ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು ಯಾಕಾಗಲಿಲ್ಲದಾ. ಕುರುಬನ ಮೇಲೆ ಕುರುಬತನವೇತಕ್ಕೇ? ನಿಮ್ಮ ಮನಬಂದಂತೆಯೇ ಮಾಡುವೆವೆಂದು ಆಶ್ವಾಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದರು. ಕೆಲ ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು; ಆ ಮೇಲೆ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸಭೆಯ ಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಂಡಲಿಯನ್ನೂ ಕನಕನನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದು ರಾಸಿ ರಾಸಿ ಬಾಳೇಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಮತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಕಾಣದಂತೆ ತಿಂದು ಮೊದಲು ಬಂದವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಂಭಾವನೆ ಮಾಡುವೆವೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ನೋಡಿರಿ ಬಾಳೇಹಣ್ಣು ಅಂದಕೂಡಲೆ ಭಾನವೇ ಹಾರಿತು. ಸಂಭಾವನೆಯ ಮಾತಿನಿಂದಂತೂ ಅವರಿಗಾದ ಅನಂದವನ್ನು ಹೇಳಲಾ ಸಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಡೆದರು. ಯಾರು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋದರು, ಯಾರು ಅಡಿಗೇಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು; ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಸೇರಿದರು; ನೆಲಮನೆಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಹೊಕ್ಕರು. ಕನಕನು ಮಾತ್ರ ಕದಲಲಿಲ್ಲ. ಹಣ್ಣನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಾಗೇ ಕುಳಿತನು.

ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಗವಗಪಕೆ ತಿಂದು ನಾಮಾಂದೆ ನೀಮಾಂದೆ ಎಂಬದಾಗಿ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಬಂದರು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ—ಮೊದಲು ಭೂಪ್ರಪಕ್ಕೆಣೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರಿಗೆ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು

ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಹೇಳಲು ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಹನಗಳನ್ನೇರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಬಂದ ಸಮಾಚಾರವೇ ಈಗಿನ ಪಂಡಿತವಂಚಲಿಯವರದಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಗಳವರು—ಎಲ್ಲರೂ ಹಣ್ಣುತಂದು ಬಂದಿರೋ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು ಸರ್ವರೂ ಹೌದೆಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು. ಆಗ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕನಕನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ—ಎಲೋ ಕನಕಾ ಹಣ್ಣು ತಂದು ಬಂದೆಯಾ ಎಂದರು. ಕನಕನು ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಹಾಕಿ—ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ಹಣ್ಣನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿನ್ನಲಿ? ಯಾರೂ ಕಾಣದಂತೆ ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸೋಣವಾಗಿದೆ. ಅಂದವೇಲೆ ಇದು ಕೈಗೊಡುವದೆಂತು? ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೋ, ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿ ಭೂತನೋ ಆದ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಅಣು-ರೇಣು-ಕೃಣ-ಕಾಷ್ಠಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರಲು ಆತನಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾದೀತೇ? ಇದಲ್ಲದೆ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರ, ದೇವತೆಗಳು ವೇದಲಾಡವರು ಮನುಷ್ಯರು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುವರು. ಇಂತಹ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುವದಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು * ಹೇಳಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ಮುಂದೆ ಸುರುವಿಡನು.

* ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಪುರಂದರ ದಾಸರು ಗುರುದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕನಕದಾಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುವಾಗ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು.

ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ—ಭಾವು

ಕನಕದಾಸನ ಮ್ಯಾಲೆ ದಯವಾಡಲು ವ್ಯಾಸಮಾನ್ಯ ಮರಿಕರೆಲ್ಲರು ದೂರ ತಿಹರೊ || ಪ || ತೀರ್ಥವನು ಕೊಡುವಾಗ ಕನಕನ್ನ ಕರೆಯನಲು | ಧೂರ್ತರಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲಾ || ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು ಇವರ ಸನ್ಯಾಸಿತನವೆಲ್ಲ | ಪೂರ್ತ್ಯಾಗಲೆಂದು ಯತಿನಗುತಲಿಹನು || ೧ || ಮರುದಿನ ಆವರವರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಸಬೇಕೆಂದು | ಕರದು ವಿದ್ವಾಂಸರಾ ಕನಕಸಹಿತಾ || ತ್ವರಿತದಲಿ ಕರದಲ್ಲಿ ಕದಳಿಫಲವನೆ ಕೊಟ್ಟು | ಯಾರಲ್ಲದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೆದ್ದುಬಾರನಲು || ೨ || ಊರ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಬ್ಯಾರೆ ಬ್ಯಾರೆ ಕುಳಿತು | ತ್ವರಿತದಿಂ ಮೆದ್ದು ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲಾ | ತೋರಲಿಲ್ಲವು ಎನಗೆ ಏಕಾಂತಸ್ಥಳವೆನುತ | ಸಾರಿ ಕದಳಿಫಲವ ಮುಂದೆ ತಂದಿಟ್ಟಾ || ೩ || ಡಿಂಬದೊಳು ಶಬ್ದವಾಗಾದಿ ಶ್ರೋತೃಗಳಲ್ಲಿ | ಇಂಬಾಗಿ ತತ್ವೇತರೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಹರೊ || ತಿಂಬುವದು ಹ್ಯಾಂಗೆನುತ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಕೇಳೆ | ಸಂಧ್ರಮಾಡಲವರೆಲ್ಲ ಕುಳಿತು ಕೇಳಿದರು || ೪ ||

ಕನಕನ ಬಾಯಿಂದ ಇಷ್ಟು ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಟವೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೋರೆಗಳು ಬತ್ತಿ ಬಾಡಿದವು. ಬಾಯಿ ಯಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಡದಂತಾದವು. ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದು ಸರ್ವಾಪರಾಧ ವಾಯಿತೆಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣತರಾದರು. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಮರಿಕರನ್ನು ಕೂರಿತು — ಎಲೈ ಪಂಡಿತರುಗಳಿರಾ! ದೇವರ ವೀಲಿಯು ಆಗಾಧವಾದದ್ದು. ಆತನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾದವರನ್ನು ಮೈನೆಳಲಿನಂತೆ ಒಂದರಕ್ಷಣವಾದರೂ ಅಗಲಿರಲಾರನು. ಆತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುವವರಿಗೆ ದುಃಖಗಳುಂಟೇ? ಸುಮ್ಮನೆ ಕನಕನನ್ನು ಕೆಣಕಬೇಡಿರಿ; ಆತನ ಹರಿಭಕ್ತಿಯು ಅಪಾರವಾದದ್ದು, ಹೀಗೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿ ದರು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹರ್ಯನುಗ್ರಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹವು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುವದು. ಇಂಥ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹದ ಬಲದಿಂದ ಹರಿಯು ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಕನಕಪ್ಪನು ಧನ್ಯನಲ್ಲವೇ?

ಗುರು ಕರುಣ ಹೊಂದುವದು ಪರಮ ದುರ್ಲಭವಯ್ಯ | ಪರಿ ಪರಿ ವ್ರತ
ಗಳ ಚರಿಸಲು ಫಲವೇನು | ಶರೀರಾದಿ ಪುತ್ರ-ಮಿತ್ರ-ಕಳತ್ರ ಬಾಂಧವರು |
ಇರಿಸೋರೆ ಸದ್ಗತಿಗೆ ಸಾಧನದಿ | ನಿರುತವು ಗುರುವಾದ ನಿಜವಾಗಿ ಮನದ
ಲ್ಲರಿತು ಭಜಿಸಲು ಅವಿಳ ಸಂಪದವಕ್ಕು ಪುರಂದರವಿರಲ ||೧||
(ಪುರಂದರದಾಸರು)

ಪ್ರಿನೇಯ ಕಥೆ.

ವಾಸುದೇವ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದದ್ದು.

‘ಕಟ್ಟಿದ ಬುತ್ತಿ ಕಲಿಸಿದ ಮಾತು’ ಕಡೆತನಕ ನಿಲ್ಲಲಾರವೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಶ್ರೀಗಳವರು ಮರಿಕರಿಗೊಮ್ಮೆ — ಕನಕನನ್ನು ಕೆಣಕ ಬೇಡಿರಿ, ಕೆಣಕಿ ತಿಣಕಬೇಡಿರಿ. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಮಾತು ಬಹಳ ದಿವಸ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಉಂಡು ತಿಂದು ಹೇಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೂಳ್ಳುವದು? ಎನಾದರೊಂದು ಕೂಜೋಡ್ಯವು ಬೇಕಲ್ಲವೇ? “ಕನಕನು ಕಮ್ಮಿಕಾಲದವನು ಅಲ್ಲದೆ ಅವನ ಎದೆ ಶೀಳಿದರೂ ಮೂರಕ್ಷರವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು ಇಂಥವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದೆಂದರೆ ಸಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ತೀರ ಲಾಂಛನಾಸ್ಪದವಾದದ್ದು. ಮಾನಕ್ಕೆ ಹಾಸಿಯಿದ್ದ ಈ ಶಾವನಲ್ಲಿ ರಲಾರವೆಂದು” ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ದೂರಿಕೊಂಡರು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ — ‘ಹೀನ ಪ್ರೇಷ್ಯಂ ಹೀನಸಖಂ ಹೀನಗೇಹ ನಿರ್ನೇವಣಂ’ ಎಂಬಂತೆ ಹೀನಜನರೆಡನೆ ಮಾಡುವ ಗೆಳೆ

ತನವೂ ಒಂದು ಉಪಪಾತಕವೆನಿಸುವದೆಂಬದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುವದೆಂದು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲಿಸಿದರು. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಪಾಂಡಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಕುಶಲರು. ಅವರಿಗೆ ಇಂಥ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಂಡಿತರ ಮಾತಿಗೆ ನಗೆ ಬಂತು. ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು—“ನ ಶೂದ್ರಾಭಗವದ್ಭಕ್ತಾ ಎಸ್ಮಾ ಭಾಗವತಾಸ್ಮೃತಾಃ ||

ಸರ್ವ ವರ್ಣೇಷು ತೇ ಶೂದ್ರಾಯೋಹ್ಯ ಭಕ್ತಾ ಜನಾರ್ದನೇ ||

ಅಂದರೆ—ಯಾರು ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತರೋ ಅವರೇ ಎಪ್ಪರೂ. ಭಾಗವತರು. ಯಾರು ಆತನ ಭಕ್ತರಲ್ಲವೋ ಅಂಥವರೇ ಶೂದ್ರರು ಹೀಗಿರುವದ ರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀರಾಮಾಚಂದ್ರನು ಬೇಡಜಾತಿಯವನಾದ ಗುಹನೊಡನೆ ಸಖ್ಯವಿಳಿಸಿ ದನು. ರಾಮಾಯಣದೊಳಗಿನ ಸಾರವತ್ತಾದ ಇಂಥ ಭಾಗಗಳನ್ನು ನೀವು ಮನನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕನಕನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಒಳ್ಳೆದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮ ನಿರರ್ತನಕ್ಕೆ ಒಂದರೆ ತಾನೇ ತಿಳಿಯುವದು. ಎಂದು ಸುಮ್ಮ ನಾದರು. ಕನಕನ ವರ್ತನು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಮರದವರೆಲ್ಲ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಸಡಹತ್ತಿದರು. ‘ಕೈಲಾಗದ್ದು ಮೈಯಲ್ಲ ಹರಕೊಂಡಿತೆಂಬ’ ಗಾದೆಯಂತೆ ಚಾಡೀ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಸ್ವಾಮಿ ಗಳವರಿಗಾದರೂ ಬೇಸರ ಬಂತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಒಂದು ದಿವಸ— ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ ವೂಜಿಯಲ್ಲ ಮುಗಿದದೆ ಜನರು ತೀರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬರಮೇಲೊ ಬ್ಬರು ಅಹಂವೂರ್ವ ಮಹಂವೂರ್ವ ಮೆಂದು ಮುಂದೆ ಬರಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಸಮಯವೆಂಟು ಶ್ರೀಗಳವರು ಸಣ್ಣದೊಂಡು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಯಾರೂ ಅರಿಯದಂತಿದ್ದರು. ಅವರು ಆಸವದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತದ್ದೊಂದೇ ತಡ. ನನಗೆ ಮೊದಲು ತೀರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು ನನಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬದಾಗಿ ಗಲಾಟೆ ಎದ್ದಿತು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ತಡೆದು ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡ್ರಹೇಳಿದರು. ಜನರಿಗೇನೋ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಯನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಕೈಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ— ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವದೇನು? ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದವರಿಗೇ ಮೊದಲು ತೀರ್ಥವೆಂದರು. ನೀಶಬ್ರವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸ ಹತ್ತಿದರು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಹೇಗಾದೀತೆಂದು ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಪೊಳ್ಳು ಭಕ್ತಾ ತಿಯ ಜನರಿಗೆ ದೇವರು ಹೇಗೆ ವಶವಾದಾನು? ಕೂಡಲೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಮಾ

ದಿದು. ಯಾರು ತುಳಸಿಯ ದಳವೆಂದರು; ಯಾರು ಸೇವಂತಿಗೆಯೆಂದರು; ಅಂಗಾ
ರವೆಂದು ಕೆಲವರಂಗಲಾಚಿದರು; ಮತ್ತೆ ಯಾರು ಬರಿಗೈಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು.
ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲರ ಸರತಿಗಳೂ ಮಾಗಿದವು ಕನಕನೊಬ್ಬ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದನು.
ಅವನು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಟ್ಟ ಕಡೆಗೆ ಅವನ
ಸರತಿಯೂ ಬಂತು. ಆಗ ಕನಕನು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ದೀರ್ಘಾದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ
ಕೈಮಾಗಿದುಕೊಂಡು ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ—ಮಹಾಸ್ವಾಮೀ ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಗ
ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿರುವನೆಂಟು ಹೇಳಿ ಉಕ್ಕೇರಿದ ಭಕ್ತಾತಿಯಿಂದ
ನುತಿಸಹತ್ತಿದನು.* ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ! ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವು ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದೆ.
ಎಲ್ಲರೂ ತಲೆಬಾಗಿರಿದರು. ಮೋರೆಗಳು ಬತ್ತಿ ಇಷ್ಟಾದವು. ಕಡೆಗೆ ಕನಕನಿಗೆ
ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರ ಸತ್ತ್ವವು
ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ದುರ್ಜನರು ಇದ್ದಷ್ಟು ನೆಟ್ಟಗೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತು
ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕನ್ನಡ ಕವಿಯು ಹೀಗೆ ಅಂದಿದ್ದಾನೆ.

(ಸಾಂಗತ್ಯ)

“ಕರಗಿಸೆ ಕಾಸೆ ಯೊರೆಯೆ ತೇಯೆ ನವನೀತ | ವರದಾಗ್ಧ ಕನಕಮಲಯಜ||

ಕರಮೆನೆವಂತೆ ದುರ್ಜನರ ಬಾಧೆಗೆ ಸ | ತ್ಪುರುಷರು ಗುಣವ ಮೆರೆವರು”||

(ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆ)

ನವನೀತ (ಬೆಣ್ಣೆ) ವನ್ನು ಕರಗಿಸಲು, ಹಾಲನ್ನು ಕಾಸಲು, ಬಂಗಾರವನ್ನು
ತಿಕ್ಕಲು, ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ತೇಯಲು—ಅವುಗಳ ಪ್ರಕಾಶವು ಹೆಣ್ಣು ಜ್ವಾ ಗುವ ಹಾಗೆ
ದುರ್ಜನರ ಬಾಧೆಯಿಂದಲೇ ಸಜ್ಜನರ ಗುಣವು ಬೈಲಿಗೆ ಬರುವದು

*ರಾಗ—ಭೈರವಿ—ತಾಲ—ರೂಪಕ

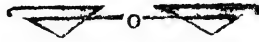
ಈತನಿಗೆ ವಾಸುದೇವನು ಲೋಕದೊಡೆಯ | ಈತನಿಗೆ ವಾಸುದೇವನು
|| ಪ || ವೈಷ್ಣವಕೇಶ ನಿಮ್ಮ ದೆಸೆಯ ಆ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ | ಸಾಮ
ಜವನೇರಿ ಬರುವ ಶಕ್ತಿಯನೀಕ್ಷಿಸಿ || ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಉರವನೊಡ್ಡಿ ಡಿಂಗರಿ
ಗನ ಕಾಯ್ದ ಸಕಲ | ಸರ್ವದಾ ಬಡದಾದಿಕೇಶವನ್ನ ನೋಡಿದೋ ||೩||

ಈ ಮಾತನ್ನು ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು ತಮ್ಮ ಸದಡಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ೨ ನೇ
ಕಥೆಗೆ ಕೆಳಗೆ ಬೀಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಇವರ ಪದ (೫ ನುಡಿ) ನೋಡಿರಿ.

ಕರದಲ್ಲಿ ದುರ್ಜನಿಯನು ಪಿಡಿದು ಕೇಳುತ್ತಿರಲು | ಸಿಯದಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ
ಪೇಳುತ್ತಿರಲು | ತ್ವರದೆ ಕನಕನು ಬಂದು ವಾಸುದೇವರೂಪ | ಪರಬೊಮ್ಮ
ಪುರಂದರ ಎರಲನೆಂದು ಪೇಳಿದನು || ೫ ||

೪ನೆಯ ಕಥೆ.

ಕಲಶಗಳನ್ನು ತುಂಬಿತಂದದ್ದು.

ಪ್ರಿಯವಾಚಕರೇ, ಹರಿದಾಸನಾದ ಕನಕನ ಮಹಿಮೆಯು ಈಗಲಾದರೂ ಮಠಿಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಏನೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ನಾವು ಹೇಗೆ ಹೇಳೋಣವೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತೀರೇನು? ಹಾಗಾದರೆ ಆತನ ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ.

ಮಠಿಕರು ಕನಕನ ಮೇಲೆ ಕಾರುತ್ತಾರೆಂಬ ಮಾತು ಶ್ರೀಗಳವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪೂರಾ ನಟ್ಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಬಿಂತಿಸಿದರು. ಕೈಯಿಂದಾದಷ್ಟು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಜಮತ್ಕಾರವೇನಾಯಿತು! ಮಠಿಕರೆಲ್ಲ ಒಂದುಕಡೆ ಗುಂಪುಕೂಡಿ ಕನಕನನ್ನು ಅಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಹ್ಲರು. ಅವನ ಅಪಮಾನಮಾಡುವದೇ ಅವರ ದುಷ್ಟವಾದ ಆಲೋಚನೆ ಅದು ಹೇಗೆೋ ಶ್ರೀಗಳವರ ತಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಯೋಚನೆಯಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆಯಿಸಿ ಎಲ್ಲರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಕಲಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತೊಳೆದು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬರಿ ಎಂದಾ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಅದರಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವೇನಿರುವದೆಂಬದನ್ನು ಯಾರೂ ಅರಿಯದೆ ಹೋದರು. ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಸಂಗತಿಯೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದರು; ಅದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ದುಡದಾಡನೆ ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಿಕ್ಕಿ ತೊಳೆದು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಕನಕನು ಇವರ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಮೈರಿಯ ಮುಂದೆ ಬಲಾಚಾರ ಕೇಳಿದರೆಂಬ ಗಾಡೆಯಂತೆ ಇವರಿವ್ವ ಕಡೆಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದಾನು? ಒಬ್ಬನೇ ಬೇರೊಂದು ಕಡೆಗೆ ದೂರ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ! ಎಲ್ಲರ ಕಲಶಗಳೂ ಥಳಥಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಕನಕನ ಕಲಶವು ಹೊಲಸುಹೊಲಸಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಮನುಷ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಕೂಡಲೆ

ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅಂತೇ ಈ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು, ಆದರೂ ಜನರ ಎಡಂಬನೆಗಾಗಿ ಕನಕನನ್ನು ಕುರಿತು—ನೋಡಿರಿರಾ! ಕಲಶವನ್ನು ತುಂಬಿತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ತುಂಬಿ ಮಾತ್ರ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಕೈಯನ್ನು ಸಹ ಅಡ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದರು. ಮರಿಕರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಕೇಳುತ್ತೀರೇನು? ಸ್ವಾಮಿ—ಅವನು ಮೊದಲೇ ಕುರುಬನು. ನಮ್ಮ ಸರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಾನು? ತನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಂಬುದಾಗಿ ಒಳ್ಳೇ ಗಂಭೀರಮಾದ್ರಿಯನ್ನು ತಾಳಿದಂತೆ ನೆರನಿಡಿದು ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದರು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕನಕನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಗೆ ಬಂತು. ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದು—ಪ್ರಭೋ, ಒಳಗಿನ ನಿಜವಾದ ಶತ್ರುವನ್ನರಿಯದೇಕಾದರೆ ಶತ್ರುಂಧವರೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪಾಮರನಾಪ ನನ್ನಿಂದೇನಾದೀತು? ಸ್ವಾಮಿಯ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಗಲಿ. ಎಂದು ನುಡಿದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತನು. ಮರಿಕರು ನೇಗಿ ಬಿದ್ದರು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಲ್ಲಾ ತಿನ್ನ ಹತ್ತಿದರು. ಕುರುಬನಾದ ಇವನಿಗೆ ಇಂತಹ ಮೈರಾಗ್ಯದ ಮಾತುಗಳೇಕೆಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ವಿನಯದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಂತೈಸಿ—ಮರಿಕರಿರಾ! ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಕಲಶಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಒಳಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಿರಿ ಹೇಗದೆ ಅನ್ನಲು ಅದರಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ! ಒಳಗೆ ಮ್ಯಾಮುದ್ದೆ. ಹೊಲಸು ತುಂಬಿದೆ. ಇದುವರೆಗೂ ಒಬ್ಬನ ಲಕ್ಷಾಕ್ಷಾದರೂ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೋಗಿ ಕನಕನ ಕಲಶವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಒಳಗಾಗಲಾ ಧಳಧಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರ ಮೋರೆಗಳು ಕೆಳಗಾವವು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಹಾಕಿದರು. ಗುರುಗಳು ಮತ್ತೆ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು—ಎಲೈ ಜನರುಗಳಿರಾ! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮಷವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೇನು? ದಾನಮಾಡಿದರೇನು? ಜಪ-ತಪಗಳಿಂದೇನು? ಜರ್ಮತೊಳೆದರೆ ಕರ್ಮಹೋದೀತೇ? ಬರೀ ಮೇಲುಪಚಾರಗಳಿಂದ ಏನೂ ಉಪಗೋಗವಾಗದು. ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಿರಬೇಕು. ಅದೊಂದು ಇತ್ತೊಂದರೆ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳೂ ಅವಶ್ಯಕ. ದೇವರು ಭಕ್ತಿಗೆ ಚಲಿಯುವ ನಲ್ಲದೆ ಡಂಭಾಚಾರಕ್ಕೆ ಚಲಿಯನು.

ಹೃದಯದ ಮಲವನ್ನು ತೊಳೆಯಲಿರಿಯದೆ ತಾವು | ಉದಯದೊಳೆಡ್ಡು
ಎಂದು ಗದಗುಟ್ಟಿದರೆ ಅದರಿಂದೇನು ಫಲ | ಅದಕಿಂತ ಉದಯಾಸ್ತ
ಮಾನದೊಳಗಿದ್ದ | ಮಾದಿಕಪ್ಪೆ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿನಯ್ಯ ಪುರಂದರ ವಿರಲನ

ನಾಮವ ನೆನೆಯದೆ ದಿನಕ್ಕೆ ನೂರು ಬಾರಿ ಮುಳುಗಿದರೇನಯ್ಯ || ೧ ||

(ಪುರಂದರದಾಸರು.)

ಕಂಡ ನೀರೊಳು ಮುಳುಗಿ ದೇಹವ | ದಂಡಿಸಿದ ಫಲವೇನು ದಂಡಕ |

ಮಂಡಲಗಳನೆ ಧರಿಸಿ ಯತಿಯೊಂದೆನಿಸಿ ಫಲವೇನು ||

ಅಂಡಜಾಧಿಪ ನಂಸಗನ ಪದ | ಪುಂಡರೀಕದಿ ಮನವಹರ್ನಿತಿ |

ಬಂಡುಣಿಯವೋಲರಿಸಿ ಸುಖಬಡದಿಪ್ಪ ಮಾನವನೊ || ೧ ||

(ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು.)

೫ನೆಯ ಕಥೆ.

ದೇವರಿಗೆ ತುಲಸೀ ಏರಿಸಿದ್ದು.

ವಾಚಕರೇ! ಕನಕನಿಂದ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಕೌತುಕವಿನ್ನೊಂದಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದರಂತೂ ನೀವು ಏನನ್ನು ಎರೋ?

ಶ್ರೀಗಳವರ ಸಂಚಾರವು ಹೊರಬಿತ್ತು. ಕನಕನು ಅವರ ಬಿನ್ನು ಹತ್ತೇ ಇದ್ದನು. ಸಂಸ್ಥಾನವು ಯಾವದೋ ಒಂದು ಊರಲ್ಲಿ ಪಯಣಮಾಡಿತು. ಮರು ದಿವಸ ಮುಂಜಾನೆ ಒಳ್ಳೇ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ಹೊರಡತಕ್ಕದ್ದು; ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೀಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಆ ಹೊತ್ತಿನ ಊಟ-ಉಡಿಗೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಗಿದು, ಎಲ್ಲರೂ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕನಕನಿಗೆ ಒಂಕು ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದನು; ಬೆಳಕು ಹರಿದಂತೆ ಕಂಡುಬಂತು ನಿಜವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಬೆಳಕು ಹರಿದಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಕನಕನು ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ, ಮುಂದಿನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿಕ್ಕಾದರೂ ಏನು ತಡ? ಅವನೇನು ಕೋಟು ಜಾಕೀಟುಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಬೂಟು ಸ್ವಾಕಿಂಗ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಂಥ ಒಂದು ಒಡಕ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಬಗಲಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆದನು. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಮುಂದಾಗಿ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವೇನಿರಬಹುದೆಂಬದನ್ನು ನಮ್ಮ ಶೀಘ್ರಬುದ್ಧಿಯ ವಾಚಕರು ಊಹಿಸದೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಸಂಸ್ಥಾನದವರು ತನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾರಾದಕಾರಣ ಇಂಥವರ ಕೂಡ ಹೋಗುವದ ಕ್ಕಿಂತ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮಸ್ತುರಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನು ಕೂಲವಾಗುವದೆಂದು ಬಗೆದೇ ಹೊರಟನೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಹೌದು! ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯು ಯಥಾರ್ಥವಾದದ್ದು. ಸಂಸ್ಥಾನವು ಯಾವ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವದೋ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ತುಸ ಮುಂದಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರೆ ತೀರಿತೆಂದು ಕನಕನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದನು; ಬೇರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಬಹಳಮಾಡಿ ಸಾಧು-ಸತ್ಪುರುಷರು ಜನರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನೇರುವದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸದೆ, ಏಕಾಂತವಾಸವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಯ ಸುತ್ತಿರುವರು. ಜನ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಾಳುಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವದು ರುಚಿಯಾಗಿ ತೋರುವದೇ ಇದರ ಕಾರಣವು. ಅದರಂತೆಯೇ ಕನಕನು ಹೊರಬಿದ್ದನು.

ಅರುಣೋದಯದ ಕಾಲ; ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಸಮಯ; ಅದೇ ಚಾಮು-ಚಾಮು ನಸಕು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಟ್ಟಡವಿಗೆ ಹೋ ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ತುಲಸಿಯ ಗಿಡಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಹೋಗಿ ನೋಡಿನು; ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ ನೂರಾರು ಗಿಡಗಳು ಹಜ್ಜೆಗೆ ಹಸರಾದುರಿಯುತ್ತ ಮಲ ಮಲ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದೇ ನಸುಕಾದ್ದ ರಿಂದ ತಂಗಾಳಿಯು ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ಮೇಲಾಗಿ ನಿರ್ಜನಪ್ರದೇಶ. ಈಗ ಕನಕನಿ ಗಾದ ಅನಂದವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳೋಣ? ವೊದಲೇ ದೇವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತ ನಾಗಿರುವ ಈತನಿಗೆ ತುಳಸಿಯ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಬಳಿಕಂತೂ ನೂರಮಾಡಿ ಅನಂ ದವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ —ಅಹಾ! ಈ ಸ್ಥಾನವು ಎಷ್ಟು ರಮಣೀಯವಾಗಿದೆ! ತುಳಸಿಯಗಿಡಗಳು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆಯಲ್ಲ! ಇಂಥ ವನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವನದಣಿಯಾವಂತೆ ತುಳಸಿಯದಳಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನಿದೆ? ನಾನಂತೂ ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡಲಾರೆನು ಎಂಬದಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿ ದೊಂದೇ ತಡ! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಂತನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸಹಸ್ರ ನಾಮಗಳಿಂದ ತುಳಸಿಯ ದಳಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಹತ್ತಿದನು. ಇದಾದರೂ ಮನಸಿನಿಂ ದಲೇ ನಡೆಯಿತು. ಕೈಯಿಂದ ಒಂದು ದಳವನ್ನೇನೂ ಅವನು ತೆಗೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಮಾನಸವೂಜೆ, ಅದರೇನಾಯಿತು? ದೇವರು ಪ್ರೀತನಾಗನೇ?

೧ ಪೂಜಾಸ್ವೀಕಾರೇ ದೇವದೇವದ್ಯು ವಿಷ್ಣೋರ್ವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯಾತ್ವಂ ಕಾರಣಂ
ನೈವಚಿಂತ್ಯಂ || ವಿಪ್ರಾದ್ಯತ್ವಂ ಶ್ವಪಚತ್ವಂಶಢೈವ ಪೂಜಾ ಸ್ವೀಕಾರೇ
ಭಕ್ತಿರೇವೈಕಹೇತುಃ||

೨ ಎದ್ವಜ್ಜನೋಯದಿಂ ದಂಭಾಕೃತ ಜೇತದ್ವಿಜಾಂ ನೈವ ಸ್ವೀಕರೋ
ತ್ಯೇವನಿತ್ಯಂ || ಶ್ವಪಜೋಯದಿಧಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಂ ಕೃತಂಜೇತದ್ವಿಜಾಂಹರಿ
ಸ್ವೀಕರೋತ್ಯೇವನಿತ್ಯಂ ||

(ಗರೂಡವುರಾಣ. ಬೃಹ್ಮಕಾಂಡ)

(೧) ಜೀವರು ಪೂಜಾ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ಇವನು ವಿದ್ಯಾವಂತ-
ಇವನು ಅವಿದ್ಯಾವಂತ-ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಇವನು ಶ್ವಪಚ ಎಂಬ
ದಾಗಿ ಎಣಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದನ್ನೇ ನೋಡು
ತಾನೆ)

(೨) ಪಂಡಿತರೇ ಆಗಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಒರೇ ದಂಭಾಚಾರಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ದರೆ ಅವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದಿಲ್ಲ. (ಮಾರು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವರೋ ಅವರು ಶ್ವಪಚರಾಗಲಿ (ಹಾಂಡಾಲರಾಗಲಿ) ಅವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸಂಪೂಜಿಸಬಹುದುತ್ಥಾನೆ.)

ಭಕ್ತನ ಅಜಲವಾದ ಭಕ್ತಿಗೆ ಭಗವಂತನು ಕುಣಿದೂಕಿಹತ್ತಿದನು. ಕನಕನು ಅನಂದಪರವಶನಾದನು. ಅವನಿಗೆ ಈಗ ಮೈಮೇಲೆ ಪರಮೆಯಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ತವೆಲ್ಲ ದೇವರ ಚರಣಾವಿಂದದಲ್ಲಿಯೆ. ಎಂಟುಗಂದೆಯ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಆಗ ತಾನೇ ಮಾನಸ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ರವರನ್ನು ನುತಿಸುತ್ತ ಹಾದೀಹಿಡಿದನು. ವಾಹಕರೇ! ಇದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೆಂದು ಶಂಕಿಸುವಿರೋ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಈಗಲೇ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ತೆರಳಿರಿ. ಬೇಗನೆ ನಡೆಯಿರಿ ಕಡಮಾಡ ಬೇಡಿರಿ. ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಡು ಹೋಗುವರು. ಆಗ್ಗೆ ಆದರ ಜಮಾತ್ಕಾರ ವೇನೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದು.

దేశగిన ఝావవాగొత్తలే శ్రీగళవరు జేరిరటరు. : రచరూత్త మార్గ
దల్లి వేలెలిన తుళసియ బనవు అవర దృష్టిగే బిత్తు. కండలే పల్లక్కి
యన్ను నిల్లిన జేళిదరు. దొడ్డదొండూ తులసియ వనవన్నే కండదర్రింద
అవంగి జేళకూడదన్ను సంతోషింపవలెయిశు. ఆ సంతోషింప భరగల్లి ఈ
జేరిత్తు ఇల్లియే ఈళితు యధేజ్ఞవాద తుళసియ దళగళింద దేవర పుజి

ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆದರಿಂದ ತಡಮಾಡದೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಯಿಂದಿಳಿದು ಹತ್ತರ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ! ವೊದಲಿನ ಅನಂದವು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಬಯಲಾಯಿತು; ಯಾಕೆಂದರೆ ಗಿಡಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದಳವೂ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯದಂತೆ ಶೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವು ಬಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು. ಒಂದೆರಡು ಗಿಡಗಳು ಹೀಗಿರುವವೆಂದು ಅಂದಾರೇ! ಯಾವತ್ತೂ ಗಿಡಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯು ಒಂದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಕನಕನ ಮಾನಸವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಈ ಒರಿಣಾಮವಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೂಡಲೆ ಅವರು ತರ್ಕಿಸಿದರು. ಕನಕನ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ 'ಕನಕಾ' ಎಂದು ಕೂಗಿದರು ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಓ ಅನ್ನಬೇಕಷ್ಟೇ! ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ವೊದಲೇ ಕನಕನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟ ಮರಿಕರಾದರೂ ಈಗ ಉತ್ತರವನ್ನು ಯಾಕೆ ಕೊಟ್ಟರು? ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ತಾವೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಅವನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದರು. ಅವನ ಈ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳು ಉದುರಿದವು. ಮೈಮೇಲೆ ರೋಮಾಂಚನಗಳಿದ್ದವು. ಮಾತಾಡುವದು ಸಹ ಅವರಿಂದಾಗದಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದು ವೊದಲು ನೇಮಿಸಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದರು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ವೊದಲು ಕನಕನನ್ನು ಕಾಣುವದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಹತ್ತರ ಕರೆದು ಆತ್ಮಾನಂದದಿಂದ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದರು. ಧನ್ಯ ಧನ್ಯನೆಂದು ಹೊಗಳಿದರು! ಕನಕನಿಗಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಯಾರು ಬಂಟಿಸಬೇಕು? ಅವನು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪಾಪದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಪರಿ ಪರಿಯಿಂದ ನುತಿಸಿದನು. ನೆರೆದವರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಇದರ ಗುಟ್ಟೇ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು? ಗೊತ್ತಾಗುವಂಥ ವಿಷಯವೇ ಅಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಸ್ನಾನಕ್ಕಿದ್ದರು. ತುಸ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ ವೃತ್ತಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುವದು. ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಕೈ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತರು; ಸಾಮಿಗಳವರು ದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ದೇವರ ಮೇಲೆ ತುಳಸಿಯ ದಳಗಳ ರಾತಿಯೇ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿ ಆ ದಳಗಳು ತುಸವಾದರೂ ಬಾಡದೆ ಈಗ ಎರಿಸಿದ ಹಾಗಿಹ್ಲವು. ಅಪ್ಪನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಗಳಿಗೆ ಕನಕನ ಮಾನಸವೃತ್ತಿಯ ನೆನಪು ಬಂತು. ಕನಕನ ಸಮಾಸ ಪುಣ್ಯಪುರಷನನ್ನು ಕಾಣುವೆಂದು ಆಡಿದರು. ಮತ್ತು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂದ ಜನರಿಗೂ

ಮರಿಕರಿಗೂ ತೋರಿಸಿ:—ಬರುವಾಗ ನಾವು ಶುಳಿಸಿಯ ವನವನ್ನು ಕಂಡೆವಲ್ಲ; ಗಿಡಗಳು ಬಾಡಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಆಗ ಅದರ ಕಾರಣವು ನಿಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೋಡಿರಿ! ಕನಕನು ಅದೇ ಹಾದಿಯಿಂದ ಒರ ವಾಗ ಮಾನಸ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ದಳಗಳೆಲ್ಲಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿನ ದೇವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ನಾವು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಳಸಿಯ ದಳಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟು. ಈಗ ತಿಳಿಯಿತೇ? ಕನಕನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸೋಣ! ಆಹಹಾ! ಏನು ಪುಣ್ಯವಂತನೋ! ಭಕ್ತಿಯಾದರೂ ಎಂಥ ದಿರುವದೋ!! ಧನ್ಯನು! ಧನ್ಯನು!! ಎಂದು ಹೊಗಳಹತ್ತಿದರು

ಶ್ರೀ ತುಳಸಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ವಿಜಯದಾಸರು ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ,

(ರಾಗ—ಧೂಪಾಳಿ ಅಟತಾಳ)

ಶ್ರೀ ತುಳಸಿ ಸೇವೆಯನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲಿ ಮಾಡಿ | ಗಾತಾರದ ಮಲವೆ
ಳಿದು ಮಾತೆಯೊಂದನಿತರೊಳು ಪಾತಕವ ಪರಿಹರಿಸಿ ಪು | ನೀತರನು ಮಾಡು
ವದು ಯಾತಕನು ಮಾನವಯ್ಯಾ || ಪಲ್ಲ||

ಮೂಲದಲಿ ಸರ್ವ ತೀರ್ಥಗಳೂಂಟು ತನ್ನಧ್ಯ | ಕಾಲವಿೂರದೆ ಸರ್ವ ನಡ
ನದಿಗಳು ದೇವಗಣ ಸಹಿತ | ಮೇಲೆ ದಳ ಒಂದೊಂದರಲಿ ಒಂದೊಂದು
ವ ಉರುತಿಯು | ವಾಲಾಯವಾಗಿ ನೆಲಸಿಹದು || ಮೂಲೋರ್ಲಕದ ಧರ್ಮ
ವ್ರತಕ್ಕೆ ಸರಿ ವಿಗಲಿಸಿಸುವದು | ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮಗರ್ವಿಸಿದ ತುಲಸಿ
ನಿ | ಮಾರ್ಕಲ್ಯವನು ಸತತ ಕರ್ಣದಲಿ ಧರಿಸಿದ ಮನುಜ | ಕಾಲನಾಳಿಗೆ
ಶೂಲನಯ್ಯಾ || ೧ ||

ಇತ್ಯಾದಿ.

ಭಕ್ತರಲ್ಲರವ ಭಗವಂತನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ದಾಸರು ಹೀಗೆ ಒಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ಉಣುತುಣುತ ಮೈವರೆದು ಕೃಷ್ಣಾ | ಸರ್ವಣವೆನಲು ಕೈಕೊಂಬನರ್ಭಕ |
ಜನನಿ ಭೋಜನ ಸಮಯದಲಿ ಕೈಯೊಡ್ಡು ವಂಪದಲೀ ||

(ಜಗನ್ನಾಥರಾಯರು.)

ಓನೆಯ ಕಥೆ.

—(೦)—

ದೇವರಿಂದ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ಇಸುಕೊಂಡದ್ದು.

ಕನಕಪ್ಪನು ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಹತ್ತಿದಬಳಿಕ ಅವನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಜ್ವರೋಪದ್ರವವುಂಟಾಯಿತು. ಬೇಗನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರು—‘ಎಲೋ ಕನಕಾ! ನೀನು + ಉಡುಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ ಅಂದರೆ ಜ್ವರವು ದೂರಾಗುವದು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯು ಉಡುಪಿಯನ್ನು ಆಲಂಕರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.’ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಕನಕಪ್ಪನು ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿರಸಾವಹಿಸಿ ಉಡುಪಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಮೊದಲೇ ಆತನಿಗೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವುಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಮೇಲೆ

+ ರಜತಪೀಠಂ ಕಮಾರಾದ್ರಿಃ ಕುಂಭಕಾಶೀಧ್ವಜೇಶ್ವರಃ ||

ಕ್ರೋಡ ಗೋಕರ್ಣ ಮೂಕಾಂಬಾಃ ಸಪ್ತೈತಾಮೋಕ್ಷದಾಯಕಾಃ ||

ಪರಶುರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಗಳಾದ ೭ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇದಾಗಿಯೂ ಮಾಧ್ವಮತಕ್ಕೆ ಮಾತೃಧೂಮಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಉಡುಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರವು ‘ರಜತಪೀಠಪುರ’ (ರೌಪ್ಯಪೀಠ) ವೆಂಬದಾಗಿ ಸ್ಕಂದಪುರಾಣದ ಸಿಂಹಾದ್ರಿ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭೃಗುಮುನಿಗಳ ಅಂಶಧೂತರಾದ ವಿಜಯದಾಸರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉಡುಪಿಯಯಾತ್ರೆ ಸುಳಾದಿ

ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯಾದ ಉಡುಪಿಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವಗೋಸುಗ ಪವನಾನಿಯ ಮತದ ಹೊಂದಿ ನಿತ್ಯಪಾವನರಾಗಿ ನಡೆದವರ ಸೌಭಾಗ್ಯ ದೇವತೆಗಳು ಕೊಂಡಾಡು

ಮರು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಕುಲಗೋತ್ರ ವಡಗೂಡಿ ಕೈವಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದು ಸುಖಿಸುವರೊ ಜೀವೇಶ ವ.ಧ್ವವನಿಯಿಂದ ವೂಡೆಯಗೊಂಡ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ವಿಜಯವಿಠಲರಾಯ ಕಾವಾನು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಾರ್ಗತೋರಿ || ೧ ||

ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಟವಿಲ್ಲ ಉಡುಗಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಹಳ ಬಳಲಿಕೆಯಿಂದ ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಉಡುಪಿಯನ್ನು ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು. ಇನ್ನೇನು ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಂದರ್ಶನವಾಗುವದು. ಎಂಬದೊಂದು ಆತನಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಸಂತೋಷ. ಈ ಸಂತೋಷದ ಭರದಲ್ಲಿ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳು ಕೂಡ ಮರೆತು ಹೋದವು. ನೆಟ್ಟನೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಗುಡಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಆದರೆ ಗುಡಿಯೊಳಗಿನ ಜನರು ಈತನ ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಂಗಾಲ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಕಮ್ಮಿ ಕಾಲದ ಹುಡ್ಡು ನಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಒಳಗೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಕನಕನಿಗೆ ದೇವರ ದರ್ಶನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದೇವರು ವರವು ಕೊಟ್ಟರೂ ವೂಜಾರಿಯು ವರವು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಎರಬ ಗಾದೆಯ ಸಮಾಚಾರವಾಯಿತು. ಆಗ ಕನಕನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಹತ್ತಿದನು. ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹಸಿವು ತೃಷೆಗಳಿಂದ ಕಂಗಾಲಾದ ಇವನು ದೇವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದಂತೆಯೇ ನಿದ್ರಾಪರವಶನಾದನು. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಕನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯು ಶಿಶುವಿನ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು 'ನನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲಾರೆಯಾ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಕನಕನಿಗೆ ಸರಮಾನಂದವಾ

ಸಕಲ ರಕ್ಷಕರಾ ಮಾತೆಯ ತರುವಾಯ ಸಕಲ ವೋಷಕರಾ ತಂದೆಯ ತರುವಾಯ ಸಕಲ ಭೋಗಗಳ ಸ್ವರ್ಗದ ತರುವಾಯ ಸಕಲ ಸೌಖ್ಯಗಳು ಮುಕ್ತಿಯ ತರುವಾಯ ಸಕಲ ವ್ರತಗಳು ಹರಿದಿನದ ತರುವಾಯ ಸಕಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಉಡುಪಿಯ ತರುವಾಯ ||

ಇದು ಅಲ್ಲದೆ—'ಯಾವಾಗಲೂ ಮತ್ತಾನಂದವೊ' ಎಂಬ ದೇವರ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಯಾತ್ರಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರಟವರ ಫಲವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನಿಟ್ಟು ಸಾಗಿ ಬರುತ್ತಲಿದೆ ವೊಂದು ಸುರರೆಳೆಗಳ ಗಣನಿಯೇಳು ವೊಂದಕ್ಕೆ ನೂರಾರು ಕೋಟಿಯಾಗದ ಫಲಾ ತಂದು ಕೊಡುವದು ಅಜಕಲ್ಪ ಪರಿಯಂತರಾ ||

ಇನ್ನು—ದಕ್ಷ ಶಾಪದಿಂದ ನಿಶ್ವೇಷನಾದ ಚಂದ್ರನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ದೇವರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆದ ಕಾರಣ ಇದಕ್ಕೆ ಇಂದುಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೂ—ಉಡುಪಿಯೆಂದೂ ಹೆಸರಾಯಿತು.

ದ್ವಾರಾವತೀಂ ಸಕಲಭಾಗ್ಯವತೀಮುಪೇಕ್ಷ್ಮೈ |
ಗೋಪಾಲ ಬಾಲಲಲನಾಕರವೂಜನಂಜ ||
ವಾರ್ಧೀಂವಧಾಗೃಹಮತೀತ್ಯಸ ಮಧ್ವನಾಥೋ |
ತತ್ರಾಸ್ತಿ ತದ್ರೂಪತ ಪೀಠಪುರಂಗರೀಯಾಃ ||

ಯಿತು. ಅವನು ಕನಕನಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. “ಸ್ವಾಮಿ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಗಳೇ ನಿನ್ನ ಹೊರತು ನನಗೆ ದಿಕ್ಕಾರು? ನಿನ್ನ ಚರಣವನ್ನೇ ನಂಬಿದ ಈ ದಾಸನು ನಿನ್ನನ್ನಲ್ಲದೆ ಯಾರನ್ನು ತುತಿಸಬೇಕು? ಆದರೆ ಹಸಿವು ಮಾತ್ರ ಬಹಳವಾಗಿರುವದು. ಅದರ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾತನು.”

ಕನಕಪ್ಪನು ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಶಿಶುವು ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು? ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೂ ಹಸಿದಿದ್ದೇನೆ. ವೊದಲು ನನಗೆ ಏನಾದರೂ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡು, ಎಂದು ತಾನೇ ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಕೈಯನ್ನು ಮೊದಲು ಚಾಚಿದಿಡಬಹುದೇ! ಭೋ ವಾಡಕವೃಂದ! ನೋಡಿದಿರಾ ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಯನ್ನು? ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಾಂಡವರ ಪತ್ನಿಯಾದ ದ್ರೌಪದಾದೇವಿಯು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಈ ಆಸೆಯಾದಲ್ಲಿ ಬಂದ ದೂರ್ವಾಸರ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಡಲಿ? ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಸ್ವಾಮಿಯು ವೊದಲು ನನಗೇ ಹಸಿವಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡು. ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿಯಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಜನರಿಗೂ ಪದ್ರಸೋ ಪೇತವಾದ ಇಚ್ಛಾಭೋಜನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನಂತೆ. ಇದೇ ಸ್ವಾಮಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಡರಿದ್ರನಾದ ಎದುರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಆತನು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಮಾಕ್ಕು ಹಾಲನ್ನು ಕೂಡಿದು ಜನರು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವಂತೆ ಕಾರವೇಂದ್ರನಮನೆಯ ವರೆಗೂ ಹಾಲಿನ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟನಂತೆ! ಸುದಾಮನಿಂದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮುಷ್ಟಿ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಆತನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಕಾರದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನಿತ್ತನಂತೆ. ಅದರಂತೆ ಈಗ ನಮ್ಮ ಕನಕಪ್ಪನಿಗೂ ಕೈನೀಡಿರುವನು. ಆತನೇನು ಕೊಡುವನೋ, ಈತನೇನು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವನೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಕನಕನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ನೋಡುತ್ತಾನೆ! ಶಿಶುವು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹು ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು. ಆಗ ತಾನೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಸ್ವಾಮಿಯು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ರೀತಿ ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿದನೆಂದು ಕೂಡಲೆ ಎದ್ದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಗೋದಿಯ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಕಲಿಸಿ ರೊಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಆ ಹಸಿ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅರ್ಪಣಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಲ್ಲವೇ! ಆತನು ಭಕ್ತನ ಭಕಾತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನದೊಂದು ಅಭರಣವನ್ನು ತಂದು. — ಇದನ್ನು ಈ ಊರಲ್ಲಿರುವ ಮೈಕುಂಠನಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಹಸಿವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೋ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನು. ಕನಕಪ್ಪನ ಕೈಯಲ್ಲಿಗ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ

ರತ್ನಹಾರವು ದೊರೆತಿರುವದು. ಅದನ್ನು ಮಾರಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳೆಂದು ದೇವರೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಅಂದಮೇಲೆ ಅದರಿಂದ ಸತ್ಸತ್ಯವಧಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಧಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಬೇಕಾದದ್ದಾಗಿ ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಇರಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಕನಕಪ್ಪನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೈಕುಂಠರಾಜನುಭೋಗನೆಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಹಸಿವಿಗೆ ಬೇಕಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂಟು ಆಣೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಸಕೊಂಡು ಒಂದು ಜೀವನ ಮಾಡಿದನು. ಅಹಹಾ! ಕನಕಪ್ಪನ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಪೃಥವಾದದ್ದೋ! ಆತನ ಭಕ್ತಿಯು ಎಷ್ಟು ಬಲವಾದದ್ದೋ! ಅಂತೇ ದೇವರು ಆತನಿಗೆ ಒಲಿದನು. ಪರರ ದುಡ್ಡೆಂದರೆ ಬಾಯಿ ತೆಗೆಯುವ ಸ್ವಾರ್ಥಪರರಾದ ನಮ್ಮಂಥ ಪಾಮರರಿಗೆ ದೇವರ ಗುರುತಾದರೂ ಹೇಗೆ ಹತ್ತೀತು?

ಕನಕಪ್ಪನ ಹಸಿವು ಅಡಗಿತು. ದೇವರನ್ನು ಮನದನೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು. ಈಗ ಆತನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಉದ್ಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ದೇವರ ಧ್ಯಾನ. ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವದಕ್ಕೆ ಸಹ ವೇಳೆಯಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟೆಯು ಕೇಳುವದೇನು? ಮರಾದಿವಸ ಮತ್ತೆ ಹಸಿವು ತಲೆದೋರಿತು. ಸ್ವಾಮಿಯು ಆ ಹೊತ್ತು ಮತ್ತೊಂದು ಆಭರಣವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು. ಇನ್ನೇನು! ಕನಕನು ಅದನ್ನೂ ಮೈಕುಂಠನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಎಂಟು ಆಣೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹಸಿವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇದೇ ರೀತಿ ದಿನಾಲೂ ಒಂದೊಂದು ಆಭರಣವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯು ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ಕನಕಪ್ಪನ ಜೀವನವು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ತಿಂಗಳಾಯಿತು, ಎರಡು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪರ್ಯಾಯದ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು. ಆಭರಣಗಳೇನೋ ಮೈಮೇಲೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿರುವದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದವೆಂದು ಹೇಳುವದು ಕಷ್ಟ. ಯಾಕಂದರೆ ತಮ್ಮ ಹೊರತು ಒಳಗೆ ಯಾರೂ ಕಾಲಿಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅವು ಹೇಗೆ ಹೋದವು? ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ತಮಗೇ ಅಗೌರವ, ಜನರಲ್ಲಿ ನಗೆಗೇಡು. ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಹಲಕೆಲವು ಉಳಿದವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬಿಡುವವೋ ಎಂಬದೊಂದು ಹೆದರಿಕೆ. ಸ್ವಾಮಿಯೇ ತನ್ನ ಭಕ್ತನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರುವನೆಂಬುದು ಪಾಪ! ಅವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಹೀಗಾಗಿ ಬಹಳ ಯೋಚನೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು

ನೋಡೇಳಿ ಮರದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ +ವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥಾರವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು.

ವಾದಿರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ. ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳು. ಅವರು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತುಕೊಂಡು “ನಾವು ಬರುವೆವು; ಭಯ ಪಡಬೇಡಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿದರು. ಬೇಗನೆ ಉಡುಪಿಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಮೈಲಿಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಪೆರಡೂರಿಂಬ ಗ್ರಾಮ ಅಲ್ಲಿ ಅನಂತಸಗ್ಧನಾಥ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಇತ್ತ ಕನಕನೂ ಅವರ ಆಗಮನ ವನ್ನು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಪೆರಡೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಹಾಕಿದನು. ಶ್ರೀಗಳು ಕನಕನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಉಡುಪಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಜಂದ್ರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕನಕಾ! ದೇವರ ಆಭರಣಗಳಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಹತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಇದು ಬಹಳ ಸೋಜಿಗವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು ಹೊರಗಿರುವ ಕನಕನಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟ ಆಭರಣಗಳ ಸಮಾಚಾರವೇನು? ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದೆಂದು ಅವರು ನಗಹತ್ತಿದರು. ಕನಕನು— ಸ್ವಾಮಿ! ಭಗವಂತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅಕ್ಕಗಳನ್ನು ಮೈಕುಂತ ಶಾಸ್ತ್ರಭೋಗನಲ್ಲಿ ಟ್ಟಿರುವೆನೆಂದನು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಮೈಕುಂತನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ—ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಆಭರಣಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇವೆಯೋ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು—

* ಇದು ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ಶಿವಮೊಗ್ಗಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಯ ಹತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ.

† ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು (ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು) ತಮ್ಮ ಸಹೋದರ ರಾಧಾ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥಾನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮದ್ವಾಗೀಶ ತೀರ್ಥರೆಂಬವರಿಂದ ಜಕುರ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿ ರಾಜತೀರ್ಥ ಗುರುಗಳು ಸುಮಾರು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರು ಅವರು ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳಲ್ಲಿ (೧೫೨೫) ಓದಿದಂತೆಯೂ (೧೬೦೭) ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದಂತೆಯೂ ಗೊತ್ತಾಗಿರುವುದು. ಅವರು ಪಾಜುಗಣಪ್ತರ ಅಂಶವೆಂದು ತಿಳಿದಿದೆ.

ಈ ಮಹಾನಾಭಾವರು ತೀರ್ಥಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ರುವ ಜೈನ-ಶೈವಾದಿ ಮರಾಢಿಪತಿಗಳಾದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ವಾದವಿವಾದವು ನಡೆಯಲು—ಗೆದ್ದವರಿಗೆ ಸೋತವರು ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕೊಡತಕ್ಕ

ಸ್ವಾಮಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದೆಂದು, ಭಗವಂತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ. ಅದರೂ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳಾದಲಾ ಶಕ್ತನಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅವತ್ತು ಅಭರಣಗಳಿವೆ. ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮೊದಲು ನಗುತ್ತಿದ್ದವರು ಈಗ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಕನಕನು ಮಹಾತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದರು. ಮೈಕುಂತನು ಕನಕನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪೂಜ್ಯಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಇಸಗೊಳ್ಳದೆ ಅಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಗಳವರ ಪಾದಕ್ಕೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದನು.

ಉತ್ತಮಗುಣನಿಧಿವಿಜಯವಿರಲರಾಯ | ವೆತ್ತಜನಕನಂತೆ

ಇರಳು ಹಗಲು ಇದ್ದು | ತುತ್ತ ಮಾಡಿ ತಂದು ಉಣಿಸುವದು ಸತ್ಯವೊ||
ಎಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ಮರಾದಿವಸ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಪೂಜೆಯೆಲ್ಲ ಮುಗಿಯಿತು. ಸೈವೇದ್ಯದ ಸಮಾಯ. ಒಳಗೆ ಪಂಚಭಕ್ಷ ಪರಮಾನ್ನಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು. ಇನ್ನೂ ಸೈವೇದ್ಯವನ್ನು ತಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಗಡಿಬಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎದುರಿಗೆ ಕಾಳಶ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ—

ದೊಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಅದರಂತೆ ಇವರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ಅವರ ಮೈಥವವೊನ್ನೂ ತಮ್ಮ ವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಸೋದೆಯೂ ಇವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತಂತೆ. ಇವೊತ್ತಿಗೂ ತಮ್ಮ ಜಯದ ಸ್ಮಾರಕವೆಂದು ಈ ಮರದವರು ಬಸವಣ್ಣನ ಗಂಟೆ ಮಠದ ಗದ್ದಿಗೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವರು.

ಸೋದೆಯಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಮಾಹಾನುಭಾವರೇ ಚಿಕ್ಕ ಬದರಿಯಿಂದ ತಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರಂತೆ. ಮತ್ತು ಇವರು ತಮ್ಮ ತವೋಬಲದಿಂದ ಭಾಗೀರಥಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿರುವ ಧವಳಗಂಗಾ ಎಂಬ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಇವರು—ಮೈಕುಂತನಣನೆ, ಸ್ವಪ್ನಗದ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಶೋಭಾನೆ, ಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯಬೀಕೆ ಮೊದಲಾದ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಂತೂ ಎಷ್ಟೋ ಬರೆದಿರುವರು.

ಗೀರ್ವಾಣ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ (ಪ್ರಾಕೃತ)ಭಾಷೆಗೆ ಟೀಕಿಸ ಕೊಡದೆಂದು ಆಗ್ರಹ ಪಡುವ ಜನರನ್ನು ಹೊರೀಕರಿಸಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೇಲು ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮೇಲೆ ಮಾಹದಾಪಕಾರ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಇವರು ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂಟು ಹೇಳಬಹುದು.

ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕರಾರವನ್ನು ಬಾಗಿರಿಸಿದ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಅವರು ಇದೇನೆಂದು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಹೊರಗೆ ಕನಕನು ಮಾನಸವೃತ್ತಿಮಾಡಿ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿರುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಗಳವರು — ಕನಕನು ಕರಾರ ಮಹಾನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿರುವನು, ಬೇರೆ ಮಹಾನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬರಿ, ಎಂದು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಇದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯ ಬೇಕು? ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಂದರೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರು ಕನಕನು ಈ ಮೊದಲೇ ಬಾಗಿರಿಸಿದ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಅರ್ಪಿಸಿರುತ್ತಾನೆ, ಎಂದು ಶ್ರೀಗಳವರ ನುಡಿಯಲಾ, ಎಷ್ಟೇ ಜನರು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರು. ಆತನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಮಾರ್ಥವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಗಳವರಂತೂ ಕನಕನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಧನ್ಯನ! ಕನಕಪ್ಪನು ಪರಮ ಧನ್ಯನು!! ಅಂತೆಯೇ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರು —

ನಿನ್ನ ಸರ್ವತ್ರದಲಿ ನೆನೆವೆವ | ರಸ್ಯ ಕರ್ಮವ ಮಾಡಿದರು ಸರಿ |

ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನಿಸುವವು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ ||

ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಿಸದೆ ಸ್ನಾನ ಜಪ ಹೋ | ಮಾನ್ಯ ವಕ್ತೃ ಗಜಾತ್ಮ ಭೂ ಧನ |

ಧಾನ್ಯ ಮೊದಲಾದವಿಳ ಧರ್ಮವ ಮಾಡಿ ಫಲವೇನು || ೧ ||

ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸತ್ಪುರುಷರ ಫಲೆಯು ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೇ ಸಿಗುವ ದಲ್ಲದೆ, ಇತರರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾಗಿರುವದು.

ಕನಕಪ್ಪನು ಈ ರೀತಿ ಬಾಗಿರಿಸಿದ ಗಂಜಿಯನ್ನೂ, ಹಸಿ ಹಿಟ್ಟಿನ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಆತನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದಕಾರಣ ಉಡಾಪಿಯೊಳಗೆ ಮಹಾನೈವೇದ್ಯದ ಸಂಗಡ ಈಗಲೂ ಬಾಗಿರಿಸಿದ ಗಂಜಿ, ಹಸಿ ಹಿಟ್ಟಿನ ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವು ಬಿದ್ದಿದೆ.

ಭಕ್ತರೆಂದರೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದ್ಧ ಜೀವ. ಅವರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಏನನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಿಡುವನು. ಅದೇ ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರು ಮೃತ್ಯುನ್ನವನ್ನಿತ್ತರೂ, ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಲೇ ದಾಸರು ಹೀಗೆ ಹೊಗಳಿರುವರು — (ಸು ೪೦ ದಿ)

ನಿತ್ಯ ಭಕುತಿಯಿಲ್ಲದವನು | ಹತ್ತಿಲಿ ಪದಾರ್ಥವು | ಜತ್ತಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು | ಸುತ್ತಿ ಸರ್ವಾಣೆಯೆಂದು ಇತ್ತು ನಲಿದಾಡಿದರು | ಉತ್ತಮ ಶೋ-

ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೆಗಲಿಗೆ ಒಂದು ಅರಿವೆಯ ಗಂಟು ಇತ್ತು. ಮರದ ಸಮೀಪ ವಾಗಿಯೇ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ವೊಡಲೇ ಇವನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತರ ಪಡು ತ್ತಿದ್ದ ಮರಿಕರು ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು.—
 “ಸ್ವಾಮಿ! ಕನಕನು ಕೇವಲ ಹರಿಕಿಂಕರನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರು ವಿರಿ. ಇಕೋ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಕರಸಿ ನೋಡೋಣಾಗಲಿ. ಅವನ ಹತ್ತರ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀನುಗಳಿರುವವು. ಇಂಥ ಶ್ವಪಚನನ್ನು ತಾವು ಇಷ್ಟು ಏರಿಸಿದ್ದು ಯೋಗ್ಯವೋ ಅಯೋಗ್ಯವೋ ತಾನೇ ತಿಳಿದು ಹೋಗುವದು. ನಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಂತೂ ತಮಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿದ ಮೇಲಾದರೂ ನಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಬಹುದು.”

ಶ್ರೀಗಳವರು ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸಕ್ಕಾ ಬಿಟ್ಟರು. ಆದರೂ ಕನಕನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಆತನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ—
 ‘ಎಲೋ ಕನಕಾ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಕಟ್ಟಿದ್ದೀಯೋ ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿಸು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಓ ಪಾಠಕವರ! ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂ ದರೆ ಕನಕನ ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ನಿಜವಾಗಿ ಮೀನುಗಳೇ ಇದ್ದವು. ಮರಿಕರು ಇದರ ಅಂತರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದೇ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ಈಗಂತೂ ಸುತ್ತು ವರಿದು ನೆರೆದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕನಕನ ಕಳವನ್ನು ಬೈಲಿಗೆ ಹಾಕಿದೆವೆಂಬುದೊಂದು ಅವರಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಸಂತೋಷ. ವಾಚಕಮಹಾಶಯ! ನೀವು ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ವಾಲಾಗಾರರಾಗಬೇಡಿರಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ದೇವರು ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಾದರೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸದೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯ. ಸತ್ಯ. ಇದು ನಿಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರಲಿ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀಗಳವರು ಕರಸಿ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಕನಕನಿಗೆ ತಿಳಿದು ಹೋ ಯಿತು, ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಮರಿಕರು ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರೆಂಬದು; ಆದರೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದೃಢವಾದ ದೋ ತಿಳಿಯದು. ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ಹೇಳಿದನು:—
 ‘ಸ್ವಾಮಿ, ಇದು ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲ. ದೇವರಿಗೆ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೂವುಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ದೇವರಾದರೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ’ ಅಹಹಾ! ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮೀನುಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದು ಹೂವೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿಸುವಾಗ ತುಸುವಾದರೂ ಅನುಮಾನ ಮಾಡಿದನೇ? ಮೋರೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿದನೇ? ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ

ಅಂಥ ಅನುಮಾನಗಳು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರ ಮಾತ್ಮನೇ ಹೂವೆಂದು ಒಡನುಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದೆಂಬುದು ಅವನ ದೃಢವಾದ ನಂಬುಗೆ. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಪಾರವಾದ ನಂಬುಗೆಯನ್ನಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಆತನು ಕೈ ಬಿಡಬಹುದೇ? ಅದೆಂದಿಗೂ ಆಗಲಾರದು. ಕನಕನ ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಕೃಷ್ಣನ ಸಮರ್ಪಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಹೂವುಗಳು! ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಮರಿಕರ ವೋರೆ ನೋಡಿದರು. ಮರಿಕರೇನು ಮಾತಾಡುವರು? ವೋರೆ ತಗ್ಗಿಸಿದರು. ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಕಲ್ಮಷವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಇವನು ಏನೋ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದರು. ಸಂಶಯಪಿಶಾಚಿಗಳ ಮಾತೇ ಹೀಗೆ. ಅತ್ತ ಕನಕನಿಗಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ. ದೇವರು ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿದನೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಅನಂದಬಾಷ್ಪಗಳು ದುರಹತ್ತಿದವು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ನುತಿಸಿದನು ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಕನಕನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಆತನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಕಳಿಸಿದರು. ಭಕುತರಿಗಾಗಿ ದೇವರು ಏನೇನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಒರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಒಬ್ಬ ದಾಸರು ಹೀಗೆ ಅಂದಿರುವರು.

ಭಕುತರ ಮನೋರಥ ಪೂರ್ಣಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಕಾಮಧೇನುವು ನೀನೆ | ಭಕುತರ ಅಪರಾಧ ಸಹನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಧೃತಿಗೆ ಸಮನೇನಿವೆ ಸಾರ್ವಭೌಮಾ | ಭಕುತರ ಮೇಲೆ ಮಹಾ ಕರುಣಾ ಪಿತ್ರ-ಮಾತೃ-ಭ್ರಾತೃ ಮತ್ತೆ ಗುರು ಸಮನೇನಿವೆ | ಭಕುತರ ಭಿಮಾನ ಪಿಡಿವಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರನೆಸಿಕೊಂಡೆ ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧು | ಭಕುತರ ದುರಿತಕಳೆದು ಕಾಮವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವುತ್ರನೆನಿವೆ ಸತತಸಂತಂಗ ಳಾಂಗ | ಭಕುತರ ನಿಂದಕರ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುಯಮ ಸದೃಶನೆನಿವೆ ದೇವಾ | ಭಕ್ತವತ್ಸಲಗುರುವಿಜಯ ವಿರಲರೇಯಾ ಭಕುತರ ಪೊರೆವ ಬಿರುದು ನಿನ್ನದಯ್ಯಾ ||೧||

(ವಿಜಯದಾಸರು.)

ಭಕುತರಿಗಾಗಿ ನೀಜಗವಸ್ಥಪ್ಪಿಸಿದೆಯ್ಯೆ | ಭಕುತರಿಗಾಗಿ ನೀ ಅವತಾರಮಾಡಿದಿ | ಭಕುತರು ನಿನ್ನನು ಭಜಿಸದಿದ್ದರೆ ದೇವಸಕಲರು ನಿನ್ನ ರೂಪರೆಂತೊ ||

(ಭಾಗಣ್ಣ ದಾಸರು.)

ಅನೆಯ ಕಥೆ.

ಮದ್ಯವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದವು. ಮರಿಕರಿಗೆ ಸರ್ವದಾ ಕನಕನ ಯೋಚನೆ. ಕನಕನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣನಿರುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಅವರಿಗಿನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಅಭಿಮಾನ! ಅಂಥ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಹೆಮ್ಮೆ!!

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಕನಕನು ಮದ್ಯ(ಶರೆ)ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆಂದು ಶ್ರೀಗಳವರೆದುರಿಗೆ ಹೂರಿದರು. ಆಗಲೇ ಕನಕನು ಕರೆಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ನಿನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವದೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರು ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಜೇನುತುಪ್ಪವಿದೆಯೆಂಪು ತಟ್ಟನೆ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬಿತ್ತು. ಈ ಸಾರೆ ಹೇಗೆ ವಾರಾಗುವನೋ ನೋಡಿ ಬಿಡೋಣವೆಂದು ಮರಿಕರು ಮೊದಲೇ ಅವನಮೇಲೆ ವೂರ್ಣ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾಯೆಗೆ ಇವರು ಯಾವ ಗಿಡದ ತೊಪ್ಪಲು? ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಜೇನುತುಪ್ಪವಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಮರಿಕರೂ, ನೆರೆದವರೂ ಗಲ್ಲ ಗಲ್ಲ ಬಡಿದುಕೊಂಡರು. ಸತ್ಪುರುಷರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಹೋಗುವವು ತಪ್ಪೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಕನಕನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದನು.

ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗುವನು.

ಅಂತೆಯೇ ಹರಿದಾಸರೆಂಬವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.—

“ ಇಂದಿರೇಶನು ಅವರ ಮುಂದೆ ಕಾಣುವನೊ | ಅಂದ ವಚನವ ನಿಜಕೆ ತಂದುಕೊಡುವನೊ || ”

ಈ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ಏನು ಕರಾಣವೋ ತನ್ನವರಲಿ ದಯಾನಿಧಿಗೆ ಸದ್ಭಕ್ತಜನರತಿ |

ಹೀನಕರ್ಮವ ಮಾಡಿಷರು ಸರಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮೊರೆವಾ ||

(ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು)

ಕನೆಯ ಕಥೆ.

ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪಾಠಣೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು

ಈ ರೀತಿ ಕನಕನು ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಂದ ಆದರ ಹೊಂದಿ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿರಲು, ಒಂದಾನೊಂದು ಹರಿದಿನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ದಾಸನ ಮಾತೊಂದು ಲೀಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು.

ಹರಿದಿನವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತು ವೈಷ್ಣವರೆಲ್ಲರೂ ಉಪೋಷಣ (ನಿರಾಹಾರ) ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೀರ್ಥ ದೊರೆಯಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನೇಕರು ಪುರಾಣಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ-ಪಾರಾಯಣದಲ್ಲಿ-ಹರಿಕೀರ್ತನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಸಂಜೆಯಾಯಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ಮಂಗಳಾರತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಜರುಗಿದವು. ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಕನಕನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಇಷ್ಟಾಗಿ ಆ ಹೊತ್ತು ಹರಿದಿನ ಬೇರೆ “ಮೊದಲೇ ಉಲ್ಲಾಸ, ಅದರಲ್ಲಿ ಫಾಲ್ಗುಣಮಾಸ” ಎಂಬಂತೆ ಮೊದಲೇ ಪರಮಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಕನಕನಿಗೆ ಅಂದು ವಿರಾಮವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ದಿನಾಲು ಆರಾರು ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ದೇವರನ್ನು ತುತಿಸುವವನು ಹರಿದಿನದಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗಾದರೂ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಬಹುದೇ? ಎಲ್ಲರೂ ಮನೆಗೆ ಹೋದಕೂಡಲೆ ದೇವರೆದುರಿಗೆ ಜಾಗರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದನು. ಹಾಡುವದೂ, ಕ.ಣಿಯುವದೂ ಎಷ್ಟಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ದೇವರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿತ್ತು. ದೇವರೂ ಈತನ ಸಂಗಡ ಕಾಣೆಯಹತ್ತಿದನು. ಭಕ್ತರೆಂದರೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಪ್ಪೊಂದು ಜೀವ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನಾವು ದೇವರನ್ನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಾರೆಯಾದರೂ ಕಾಣಲೊಲ್ಲವೇಕೆ? ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಬಳಲುತ್ತಿರುವೆವೇಕೆ? ಕನಕನ ಹತ್ತರ ಕ.ಣಿಯೊತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಯು ನಮಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನಾದರೂ ಸಹ ಕೊಡಕೂಡದೇಕೆ? ಭೋ ವಾಚಕಮಾಹಾಶಯ! ಕನಕನ ಭಕ್ತಿಗೂ, ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಗೂ ಅಜಗಜಾಂತರ-ಕಡಲಾಕಾಲುನೆಗಳಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಮೆ. ಇಂಥದರಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟಿಹೋಗುವದು ಎಲ್ಲಿಯ ನ್ಯಾಯ? ನಮ್ಮಂಥ ಪಾಮರರ ವಿಷಯ

ವಾಗಿಯೇ ಒಬ್ಬ ಕನ್ನಡ ಕಬ್ಬಿಗನು ಎಂತಹ ಸುಂದರ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿ
ದಾಡನೆ ನೋಡಿರಿ!

ಮಾಧವಗೆ ಹರಿನಾಮ ವೆನಗೆಯುಂ ಹರಿನಾಮ |

ಮಾಧವಗೆ ಜಲಶಯನ ವೆನಗೆಯುಂ ಜಲಶಯನ |

ಮಾಧವನ ಪಿರಿದೇನು ಎನ್ನ ಕಿರಿದೇನೆನುತ ಕಪ್ಪೆ ವಿಷ್ಣುವ ಜರೆವೊಲು ||

ಬಾಧಕರು ಹಸಿವು ತೃಷೆ ನಿದ್ರೆ ಜನನಂ ಮರಣ |

ಎೀ ಧರಿತ್ರಿಯೊಳಿಮಗೆ ನಿಮಗೆ ಸರಿಯದರಿ ನಿಂ |

ದಾದುದೇಂ ನಿಮಗೆ ದೇವತ್ವವೆಂದೆನುತ ಪೊಳೆವಾತುಗಳ ಸೊರಹುತಿಹರೂ ||

ಹೀಗೆ ಬರಬರುತ್ತ ಭಕ್ತಿಯು ಲುಪ್ತವಾಗುತ್ತ ನಡೆದು ಬರೇ ನಾಮಧಾರಕರಾಗ
ಹತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ?

ಏಾಲ್ವು ಹೊಡೆಯುವ ಸುವಾರಿಗೆ ಕನಕನು ಬಾಗರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು.
ದ್ವಾದಶೀ ಪಾರಣಿಯಾಗಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಪಾರಣಿಗೆ ಕನಕನ ಹತ್ತರ ಎನಿದೆ? ಬಿಟ್ಟು
ಬೇಡಿತಂದ ಒಂಟು ಬೊಗಸೆಯಷ್ಟು ಹಿಟ್ಟುಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ಕಲಿಸಿ ಹಸಿ-ಬಿಸಿ
ರೊಟ್ಟಿ-ಉಳ್ಳೇಗಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಣಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಅದರೇನು?

ಭಕ್ತಿವರ್ಜವಾಗಿ ತಂದ ಮುತ್ತು ರತ್ನ ಕೆಲಸವಲ್ಲ |

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಂದುದೊಂದು ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪವೂ ||

ಎಂಬ ಪುರಂದರದಾಸರ ಪೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಭಕ್ತನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ಆ ರೊಟ್ಟಿ-
ಉಳ್ಳೇಗಡ್ಡಿ(ನೀರಾಳಿ)ಗಳೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪಂಚಸಕ್ತ್ಯಾನ್ನಗಳಾದವು. ಆತನು
ಅದನ್ನೇ ಸೇವಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಮುಂದೆ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಗಳವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ
ವೂಜೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೊಂದು ಬಂಡಾ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ! ದೇವರ ಪಕ್ಕ
ದಲ್ಲಿ ರೊಟ್ಟಿಯ ಚೂರೂ, ಉಳ್ಳೇಗಡ್ಡಿಗಳೂ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಅವರಿಗೆ ಅತೀವ
ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು. ಆಗಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಕನಕನನ್ನು ಕರೆದು ದೇವರಿಗೆ
ಈ ಹೊತ್ತು ಏನು ಪಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿರುವಿ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಕನಕನು ಮಾಡಿ
ದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಗುರುಗಳೆದುರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಬಂದು ಈ ಲೀಲೆ
ಯನ್ನು ನೋಡಿ 'ಕನಕನೇನು ಧನ್ಯನೋ!' ಎಂದು ಅನಂದಪರವಶರಾದರು. ಆದ್ದ
ರಿಂದಲೇ “ ಮೋಕ್ಷಕಾರಣ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಂ ಭಕ್ತಿರೇವ ಗರೀಯಸೀ | ” ಎಂಬ
ದಾಗಿ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಕೂಗಿಕೊಂಡಿರುವರು.

ಗಂನೆಯ ಕಥೆ.

ಕಣೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು.

ಕನಕನು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯ ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರದೇಕೆಂದು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಹೊರಟನು. ಮಾರ್ಗದೊಳಗೆ ಒಂದು ಊರಲ್ಲಿ ಮಾರಮ್ಮನ ಜಾತ್ರೆಯು ನಡೆದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದನು. ಎಷ್ಟೋ ಕುರಿ-ಕೋಣಗಳು ಬಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಇನ್ನೂ ಬೀಳುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಕನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯ್ತು. ವೃಥಾವಾಗಿ ಜೀವಂತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಧೆ ಮಾಡುವರಲ್ಲಾ! ಎಂದು ಕಳವಳ ಪಟ್ಟನು. ಸತ್ಪುರುಷರ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇಂಥಾದ್ದು. “ವಸುಧೈವ ಕುಟುಂಬಕಂ” ಎಂಬಂತೆ ಅವರು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವರು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಪರರ ದುಃಖದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಉದುರುವವು. ಇಂಥವರು ಸುರರಲ್ಲದೆ ನರರಲ್ಲ. ಇರಲಿ.

ಕನಕವನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡದೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ — ಎಲೈ ಜನರುಗಳಿರಾ ನಾನು ಒಂದು ಕಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನಿಷ್ಟು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿ ಆ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿದು ಹೇಳಹತ್ತಿದನು. †

† ರಾಗ || ಪಂತುವರಾಳಿ || ಆದಿತಾಳ ||

ಕಣೆಯ ಹೇಳಬಂದೆ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲದಿಲ್ಲವೆಂದು || ಪಲ್ಲ || ಬಣಗು ದೈವದ ಗೊಡವೆ ಬಾಳದ ನರಕ ತಪ್ಪದು || ಅನುಪಲ್ಲ ||

ಉಕ್ಕನಾತಿಯಿರಿ ಕಾಟಿ ಜಕ್ಕಿಯರೊರೈನ್ನೆ ಯಾರಾ | ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಸೊಂಟ ಮುಕ ದೈರೆ ದ್ಯಾವರು || ಮಿಕ್ಕ ಮಾರಿ ಮನಣಿ ಚಾಡಿ ಮೈಲಾರಿ ಮೊದಲಾದ ಇಂಥ | ರಕ್ಕಾ ದೈವದ ಗೊಡವೆ ಬೇಡ ನರಕ ತಪ್ಪದು || ೧ ||

ಹಳ್ಳಿಯವರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಖುಳ್ಳರೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಕೊಂಡು | ಹಾಳುಮಾಡಿ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣ ಕಾಸುಗಳು || ಭಾಳು ಭಾಳನೆ ಕುರಿಯ ಕೋಣ ಭೇಳುಭೇಳನೆ

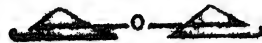
ಕನಕಪ್ಪನ ಕಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಮೋಹನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದಿತೋ ದೇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇಂಥ ಆಕಾಶಗಳ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಆಣೆಯನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಜಾತ್ರೆಯ ಸರಣಿಯೆಲ್ಲ ಬೊಟ್ಟು ಕಚ್ಚಿ ಅರಗು-ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಿತು.

ವಾಚಕರೆ—ಸಾಧುಗಳು ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

೧೧ನೇ ಕ.ಧೆ

ಕೀೞಿ(೦)ಕೀೞಿ

ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಳೆದದ್ದು.

ಕನಕನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲು ಮಾರ್ಗದೊಳಗೆ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಜನರು ಬಹಳ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಳೆ ಬೇಕಾದ ಕಾಲ. ಜನರು ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಬೇಸತ್ತರು. ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟರು. ಮಾಡುವದೇನು? ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷವೂ ಮಳೆಯಿಲ್ಲ ಈಗಲೂ ಮಳೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಬೆಳೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ ಬೆಳೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಜನರೂ ದನಕರಗಳೂ ಬದುಕುವಂತಿಲ್ಲ ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕನಕಪ್ಪನು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಕಣ್ಣೀರನು-ಕಣ್ಣೀರವಾಗಿ ಆತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಈಗ ಆತನೇ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿರುವನು. ಅವರಿಗೆ ಆದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಎನೆಂದು ಹೇಳೋಣ! ಕನಕನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಜನರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬಂದು ಆತನಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದರು. ಕನಕನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ಜನರು ತಮ್ಮ ದೈನ್ಯವ್ಯಯವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಕನಕ

ಕೊರಳ ಕೊಯ್ದು | ಬೀಳಬೇಡಿ ಸಂಕಕ್ಕೆ ಎಂಥೇಳುಂದೆನೋ || ೨ ||

ಮಡಿಯನುಟ್ಟು ಮಮತೆಯಿಂದ ಮಾರಿಯ ಮೂಡಿಯ ಮಾಡಿ | ಕೆಡಬೇಡಿ ಜರೆಲ್ಲಾ ಮುಂದಿನ ಕೇಡನಿರಬೇಡ || ದೃಢಧಕ್ಕಿಯಿಂದಲಿ ನಮ್ಮ ಬಾಡದಾದಿಕೇ ತವನ ಪಾಡ | ಬಿಡದ ಭಜಿಸರೊ ಈ ನೋಡುವಜನರ || ೩ ||

ನಿಗೆ ಕರುಣ ಬಂತು. ಆಗ ಅವನು—ಒಳ್ಳೇದು ನಿಮ್ಮ ಪುಣ್ಯವು ಹೇಗೆದೆಯೋ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡ ಹತ್ತಿದನು ಜನರನ್ನೂ ದೇವರ ಭ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದನು ದಿನವಾಯಿತು. ಎರಡು ದಿನವಾಯಿತು ಮಳೆಯು ಸುದ್ದಿ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ಭಕ್ತಿವಿಹೀನರಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೇ ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಅವರು ಕನಕಪ್ಪನನ್ನೂ—ಮೂಢಭಕ್ತಿಯ ಜನರನ್ನೂ ಒಳಿತಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿದರು. ಆದರೇನು? ಕನಕನಿಗೆ ಹಿಗ್ಗೂ ಇಲ್ಲ. ತಗ್ಗೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು—‘ಸ್ವಾಮಿ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನೇ ಆಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದೇವಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಬೇಕು.’ ಎಂದು; ದೇವರು ಭಕ್ತಾರ್ಥಿನನು. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನು. ಆತನು ಭಕ್ತರ ಭೇದವನ್ನು ಮೊರಲಾರನು. ‘ನಿತ್ಯದಯಾಳು ದೇವರನ ಭಕ್ತಿಯಿರುವೆನೆದರೆ ಆಳಿನಾಳಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ’ ಎಂಬ ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿಯ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತರು ಬೇಡಿದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಆ ಕರುಣಾಮಯನಾದ ಭಗವಂತನು ಒಂಟಿಗಾಲಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಏನು ತಡ! ತಕ್ಷಣವೇ ಮೊದಲಗವಿದು ಮಳೆ ಸುರಿದು ಹೋಯಿತು. ಕೆರೆ ತೊರೆಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಹತ್ತಿದವು. ಜನರಿಗಾದ ಅನಂದವನ್ನು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲೇ ತೀರದು. ಇಂಥ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಜನರಿಗಾದ ಈ ಅನಂದದ ಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ಕನಕನ ಮಹಿಮೆಯು ತೇಲುತ್ತ ತೇಲುತ್ತ ಒಹು ದೂರದವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಆಗ ಸುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಜನರು ತಂಡೋಪ-ತಂಡವಾಗಿ ಬಂದು ಕನಕಪ್ಪನನ್ನು ಕಾಣಹತ್ತಿದರು. ಅದೊಂದು ಜಾತ್ರೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಜಳಿ ಜ್ವರದ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರೆವೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಕನಕಪ್ಪನು ಅವರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ತುಳಸೀದಳವನ್ನು ಲಿಂಬೀಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು ಆಯಿತು ಇದರಂತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಭಕ್ತಿರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಜನರು ಕನಕನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮೂಢಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿ—ಎಲೈ ಹುಡುಗನು ಭಾವನೇ-ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ರೋಗಾದ್ಯಾದ್ರವ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕನಕಪ್ಪನು ಒಂದು ಮನೋ

ಹಂಪಾದ *ಕೀರ್ತನ ನ್ನು ಹೇಳಿದಿಟ್ಟನು. *ದನು, ಕೇಳಿಯಂತೂ ಜನರು ಹಾ
ಹಾರಿ ನಿಂತರು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಜಿಸುವವರಿಗೆ ಏನಾದೀತು ಏನಾ
ಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಹರಿನಾಮ ಮಹಿಮೆಯೇ ಅಂಥಾದ್ದು.

ಹರಿಯ ನಾಮ ಸಮಸ್ತ ಭಯನಿವಾರಣವಯ್ಯ | ಹರಿನಾಮ ಮನಸಿಗೆ
ನಿರ್ಮಲ ಕಾಣೋ | ಹರಿನಾಮ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಂದಧಿಕ | ಹರಿನಾಮದ ಮಹಿ
ಮೆಯನು ಬಣ್ಣಿಸು-ರಾರಯ್ಯ | ಹರಿ ಹರಿ ಹರಿ ಎಂದು ನೆನೆದರೆ ರೋಗಂಗಳು
ಅಳಿದು ಪೋಗುವಯ್ಯಾ | ಹರಿನಾಮ ಸಕಲ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಮೊದಲು | ಹರಿ
ನಾ ಮವಿರಲಾಗಿ ಮತ್ತೆಂದಪೇಕ್ಷೆ ವೇ? | ಹರಿನಾಮ ನಿಜಸ್ವಾಮಿ ವಿಜಯವಿರಲ
ನಂಘ್ರ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಎಳ್ಳನಿತು ಮನದಿಟ್ಟು ||

(ವಿಜಯದಾಸರು)

* ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣ ||

ಧರ್ಮವೆಂದೆನಿಸ ಮಾರ್ಗದಾರಿಯನೆ ಬಿಟ್ಟು | ಕರ್ಮವೆಂದೆನಿಸ ಕಾನನವ
ಮೊಕ್ಕು | ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲಿ ನಡೆದವಗೆ ಘೋರವ್ಯಾಧಿ | ಕರ್ಮಪಾಕದಲಿ ಸಾರು
ತಿಡಕೊ ಜಗದಿ || ಪ ||

ಹರಿಹರವಿಭೇದ ಗೃಹವರಿಗೆ ದಂತಾದ್ಭುತವು | ಗುರುದೈವಗಳ ನಿಂದೆಗೆಯ್ದ
ವರಿಗೆ ಉನ್ನಾದವು | ಪರಸತಿಯ ಕಾಮಿಸಿದವರಿಗೆ ಪಾಂಡುರೋಗವು | ಕರೆಗಳನು
ಬಡಿಸಿದವರಿಗೆ ಶೀತಜ್ವರವು | ಹಿರಿಮುನ ಜರಿದವರಿಗೆ ಪಿನ್ಸರೋಗವು | ಧರೆಯ
ನಳಿಸಿದವರಿಗೆ ಸರ್ವಾಂಗ ಪರಿಶ್ವೇತ | ಪುರಲಗ್ರಹಾರವ ಕೆಡಿಸಿದವರಿಗೆ ರಾಜರೋಗ
ವೆಂದು | ಅರಿವುದು ಸಕಲ ಜನರು || ೧ ||

ಕಥೆ-ಪುರಾಣಗಳ ಹಳಿದವರಿಗೆ ಖಾಸಶ್ವಾಸ | ಮತಭೇದವನು ಮಾಡಿದವ
ರಿಗೆ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ | ಪಿತ-ಮಾತೆಯರ ಸುಹದವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವದು ಗಂಡಮಾಲಿ
ಯತಿಗಳನು ನಿಂದಿಸಿದವರಿಗೆ ಸನ್ನಿಪಾತಕವು | ಪರಸತಿಯರಿಗುಪಿಸಿದವರಿಗೆ ಮೂತ್ರ
ಕೃಷ್ಣ | ಪತಿವ್ರತೆಯರ ಪೀಡಿಸಿದವರಿಗೆ ಅತಿಸಾರವೆಂದು ಅರಿವುದು ಸಕಲ
ಜನರು || ೨ || ಶಿಶುಹತ್ಯಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಕುಕ್ಕಿ ಶೂಲಿ | ಪಶುಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿದವ
ರಿಗೆ ಪ್ರಮೇಹವು | ಉಸಾರಲಾಕೆನ್ನು ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹಿಗಳಿಗೆ ಬಹುಮೂತ್ರ |
ವುಸಿದು ಮಾತಾಡುವ ವುಂಷರಿಗೆ ರಕ್ತಕಾಶಿ | ಹಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ನವಿಕ್ಕಿದವರಿಗೆ

೧೨ನೆ ಕಥೆ.

ಕುರುಬರನ್ನು ಅನಂದಪಡಿಸಿದ್ದು.

...

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕನಕನು ಜನರನ್ನು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತನು. ಮಾರ್ಗದೊಳಗಿನ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಬರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಪರ್ವ (ಬೀರದೇವರ ಹಬ್ಬ) ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ್ದರು. ಬೀರನಿಗೆ ಸಂತೋಷಕರವಾದ ಡೊಳ್ಳು ವಾಕ್ಯಗಳು ಬಾರಿಸಹತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಗದ್ದಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕನಕಪ್ಪನು ಊರೊಳಗೆ ಬಂದನು. ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ದಾಸ ಯ್ಯನೊಬ್ಬನು ಅದರಲ್ಲೂ ಸಾಧುಸಂತನಾದವನು ಇಂಥಾ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ದೊರೆತದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಕುರುಬರಿಗೆಲ್ಲ ಪರವ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಡೊಳ್ಳಿನ ಗತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಂಟು ಪದವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕನಕನಿಗೆ ಮುಂಬಾಲು ಬಿದ್ದರು. ಕನಕನು ಈಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಪದವನ್ನು ಹೇಳುವದಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದದ್ದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಮಾಯಾಕರಿಯನ್ನು ಕಳಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಅದರೇನು? ಕನಕನು

ಅವ್ಲ ಪಿತ್ತ | ಪೃಷ್ಠಭಂಗನು ಒದ್ದವರಿಗೆ ಬಿಗುರುವಾತ | ಎಸಗುವದಾ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕನಿಗೆ ನರರೋಗ ಪುಸಿಯಲ್ಲ ಕೇಳಿಜನರು || ೩ ||

ಕೊಟ್ಟಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪಿದವರಿಗೆ ಉಪಜಿಹ್ಮ ಕೊಟ್ಟು ತಪ್ಪಿದವರಿಗೆ ಕರಕಂಪನವು | ಕೊಟ್ಟು ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬವರಿಗೆ ಉದರರೋಗ ಕೊಂಡೆರಡು ನುಡಿದವರಿಗೆ ಮೇಹರೋಗವು | ಅಷ್ಟಮದದಿಂದ ಮೆರೆದವರಿಗೆ ಬೆರಗಿನ ರೋಗ | ಬಟ್ಟಿಯೊಳು ಮುಳ್ಳು ಹರಡಿವವರಿಗೆ ನೇತ್ರವ್ಯಾಧಿ | ಕಟ್ಟುತಿಹ ಎನಾಹ ಮುಂಜೆ ಕಂಟಕರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವದಾ ಕ.ಷ್ವರೋಗ ಕೇಳಿ ಸಕಲ ಜನರು || ೪ ||

ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮವ ಬಲ್ಲವರಾರ್ಥನುತ | ಮಂಡಮತಿಗಳಾಗಿ ನೀವು ಕೆಟ್ಟಳಯಿದಿರಿ | ಮುಂದಿದಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಸಾರುತಿದಕೊ ಜಗದಿ | ಹಿಂದಿಣದೆಲ್ಲವು ಇಹುದಿಲ್ಲವೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ | ಜಂದದಲಿ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊಲಿ ಹಾಲು | ತಂದು ಹೊಯಿವ ತೆರದಿ ಉಣಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಬಿಡದು | ಕಂದರ್ಪ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ | ಮುಂದರಿತು ಭಜಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯ ಪಡೆಯಿರಣ್ಣ || ೫ ||

ಇದಕ್ಕೆ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಅವನೇನು ನುಕುವಿಯೇ? ಛಂದಃಶಾಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರ
ಗಳನ್ನು ಓದಿ ಲಕ್ಷ್ಯಣವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡುವದಿದೆಯೇ? ಹೊಸದಾಗಿ ಶಬ್ದಸಂಗ್ರ
ಹವನ್ನು ಮಾಡದೇಕಾಗಿದೆಯೇ? ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ. ಆತನು ಒಬ್ಬ ವರಕವಿ.
ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಬಂಡದ್ದೇ ಪಡ್ಯ. ಅದೇ ಲಕ್ಷ್ಯಣಶಾಸ್ತ್ರ. ಅದೇ ಅಲಂಕಾರ.
ಕನಕಪ್ಪನು ಹೇಳಹತ್ತಿದನು. + ಕುರುಬರು ಡೊಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿದರು.
ಅಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುರುಬರಿಗಾದ ಅನಂದವಿನ್ನೆಷ್ಟೋ ಅದನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ತಿಳಿಸಿ
ಹೇಳುವದು ಅಸಾಧ್ಯ. ತಮ್ಮ ಗತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಪದವನ್ನು ಕೇಳಿ
ಅವರ ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿದರು. ಇಂಥಾ ದಾಸಯ್ಯನನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೊಂ
ಡಾಡಿರು ಪದವು ಕುರುಬರಿಗೆ ತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ
ದಶಾವತಾರವನ್ನೇ ಕೊಂಡಾಡುವದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾದವನು
ಹರಿಸ್ತುತಿಯನ್ನಲ್ಲದೆ ನರಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಮಾಡುವುದೇ? ಹೀಗೆ
ಇಹಪರಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಹಾಡಿಗೆ ತಂದಂಥ ಕನಕ
ಪ್ಪನ ಜ್ಞಾನವು ಎಷ್ಟು ಅಮೋಘವಾದದ್ದಿರಬೇಕು ನೋಡಿರಿ! ಭಗವಂತನ ನಾಮ
ಸ್ತುತಿಯೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿದ ಮಹಾತ್ಮರು ಧನ್ಯರು ಧನ್ಯರು. ಈ ವಿಷ
ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಂಗೋಲಿದಾಸರು ಬಹು ಸರಸವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

+ ಕಾಗ—ದೇಶಿ || ಛಾಪು ತಾಳ ||

ದೇವಿ ನಮ್ಮ ದೇವರು ಬಂದಾವು ಬನ್ನೀರೆ ನೋಡಬನ್ನೀರೆ || ಪಲ್ಲ ||

ಕೆಂಗಣ್ಣಿವಾನನಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಗುಂಗಾಡಿ ಸೋಮನ ಕೊಂಡಾನ್ಮ್ಯಾ ||
ಗುಂಗಾಡಿ ಸೋಮನ ಕೊಂಡು ವೇದವ | ಭಂಗಾರಸೂಡಲಂಗಿತಾನ್ಮ್ಯಾ ||೧||

(ಮತ್ಸ್ಯ)

ದೊಡ್ಡ ಮಡುವಿನೊಳಗೆ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಗುಡ್ಡವ ಹೊತ್ತು ತಿಂಗಾನ್ಮ್ಯಾ ||
ಗುಡ್ಡವ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ತಿರಿಗಿ ಸುರರನ್ನ | ದೊಡ್ಡವರನ್ನ ಮಾಡಾನ್ಮ್ಯಾ ||೨||

(ಕೂರ್ಮ)

ಜನ್ನಕಾಡಿನ ಹಂದಿಯಾಗಿ | ಚನ್ನದಕಣ್ಣಿನ ಕೊಂಡಾನ್ಮ್ಯಾ || ಚನ್ನದ
ಕಣ್ಣಿನ ಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯ | ಚನ್ನದ ಒಡಲಂಗಿತಾನ್ಮ್ಯಾ ||೩|| (ವರಾಹ)

ಸಿಟ್ಟಿಲಿಸಿಂಹನಾಗಿ ನಮ್ಮರಂಗ | ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕರುಳ ಬಗೆದಾನ್ಮ್ಯಾ ||

ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕರುಳ ಬಗೆದು ನಮ್ಮರಂಗ | ಪುಟ್ಟವರಗಳ ಕೊಟ್ಟಾನ್ಮ್ಯಾ ||೪||
(ನಾರಸಿಂಹ)

“ಫಲವಿದು ಬಾಳ್ವದಕೆ | ಸಿರಿ | ನಿಲಯನ ಗುಣಗಳ ಪೊಗಳಿ ಹಿಗ್ಗು
ವದೆ || ಪಲ್ಲ ||

ಹೃದಯದಿ ರೂಪವು ವದನದಿ ನಾವುವು | ಉದರದಿ ನೈವೇದ್ಯವುತಿರದಿ ||
ಪದಜಲನಿವಾಳ್ಯವನೆಧರಿಸಿಕೋ | ಎದರಸದನಧೆಗ್ಗದವಕಾವುದಿದೆ ||೧||
ಹರಿಕಥೆ ಪರಮಾದರಣಲಿ ಕೇಳುತ | ಮರದಾತನುವ ಸುಖಸುರಿಸುತಲಿ ||
ಉರಂಗಾಯನ ಸಂದರಶನ ಹಾರೈ | ಸಿರಲು ಹಗಲು ಜರಿಜರಿದುಬಳಲಾವುದೆ ||೨||

ಹುಡುಗ ಹಾರ ವನಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಬೆಡಗಿಲಿಮಾಗಲಿಗೆ ಬೆಳೆದಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||
ಬೆಡಗಿಲಿಮಾಗಲಿಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಲಿಯನ್ನ | ಅಡಿಯಿಂದ ಪಾತಾಳಕೊಡ್ಡಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||೫||
(ವಾಮನ)

ತಾಯಿಯ ಮಾತನು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಅವಿನಕಳ್ಳನ ಕೊಂದಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||
ಅವಿನ ಕಳ್ಳನ ಕೊಂಡು ಭೂವಿಯ | ಅವನೀಸುರರಿಗೆ ಇತ್ತಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||೬||
(ಪರಶುರಾಮ)

ಪಿಂಗಳಣ್ಣಿನ ಕೊಂಗಳ (ತಿಂಗಳ) ಕೂಡಿ | ಜಂಘಲಿ ಲಂಕೆಗೆ
ಪೋದಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||
ಜಂಘಲಿ ಲಂಕೆಗೆ ಪೋಗಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಹೆಂಗಸುಗಳ್ಳನ ಕೊಂದಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||೭||
(ರಾಮ)

ಬಿಂಕದಗೊಲ್ಲನಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಬಿಂಕಾಚುರಿಕಿಯ ಕೂಡ್ಡಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||
ಬಿಂಕವ ರಿಕಿಯ ಕೂಡಿ ಮಾವನ | ಬಿಂಕವನ್ನೆಲ್ಲವ ಮೂರಿದಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||೮||
(ಕೃಷ್ಣ)

ತುರುಗಳ ಕಾಯುತ ಹುಡುಗರ ಕೂಡಿಕೊಂಡು | ಕರಿಯ ಹೊಳೆಗೆ
ಹೋದಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||

ಕರಿಯಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಉರಗನ ಮಾಡುವ ಧುಮುಕ್ಕಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||೯||

ಕರಿಗುಮಾಡುವಿನೊಳು ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಉರಗನ ಹೆಡೆಯೊಳು ಕುಣಿದಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||
ಉರಗನ ಹೆಡೆಯೊಳು ಹಾರಾಡಿ ಕುಣಿದಾಗ | ಯಾರಾಡಿಗೇನೇನ ಕೊಟ್ಟಾನ್ಮಾಳ್ಯ
||೧೦||

ಭಂಡನಂದದಿ ಕುಂಡಿಯ ಬಿಟಗೊಂಡು | ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲಿ ತಿರಿಗಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||
ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲಿ ತಿರಿಗಿ ತ್ರಿವುರ | ಹೆಂಡರನೆಲ್ಲ ಕಡಿಸಾನ್ಮಾಳ್ಯ ||೧೧|| (ಬೌದ್ಧ)

೧೩ನೇ ಕಥೆ.

ಹಂಪಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ.

ಕನಕನು ಒಮ್ಮೆ ಹಂಪಿಗೆ ಬಂದನು. ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವರ ಭಕ್ತರಿಗೂ, ಕೇಶವದೇವರ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ವದೇವತಾ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವದ ಸಲುವಾಗಿ ವ್ಯಾಜ್ಯನಡೆದಿತ್ತು. ಒಬ್ಬರೂ ಹಿಡಿದ ಹಟವನ್ನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲರು 'ನೂತಿಗೆಮಾತು ವ.ಧಿರಲ್ಗೆ ವಿಧಿಬಂದು ಆತುಕೊಂಡಿಹುದು' ಎಂಬ ಸರ್ವಜ್ಞಕವಿಯ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ಅದು ತೀರ ವಿಶೋಪಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಎರಡೂಕಡೆಯವರೂ ಆಯುಧವಾಣಿಗಳಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು; ಆಗ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ನಮ್ಮ ಕನಕಪ್ಪನ ಇದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆತನಿಗೆ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತಂಡದವರನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಬಂದು ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿ ಆಗಲೇ ಒಂದು ಪದವನ್ನು ಹಾಡಿದನು. ಕದರಮಂಡಲಗಿಯ, ರಾಮದಾಸರೂ ಒಮ್ಮೆ ಇದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ಗದಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀವೀರನಾರಾಯಣನ ಗುಡಿಯ ಗೋಪುರದ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿದ್ದರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪವೊಂದನ್ನು ಗರದರನೆ ಎಳೆಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. (ಈ ಕಥೆಗಳಂತೆ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರೂ ಒಮ್ಮೆ ಕುರುಬರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಒಂದು ಪದವನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರತ್ತಾರೆ. ಅದರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಅವರ ಜರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರ.ವೆವು.) ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರೂ ಒಂದು ಸಾರೆ ಈ

ಜಲ.ವಹೆಂಡತಿ ಕುದುರೆಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂ. | ಒಳ್ಳೇರಂಹ ತಿನಾದಂನಾಳ್ ||
ಒಳ್ಳೇ ರಾಹುತನಾಗಿ ಮೂಸಲರ | ಡೊಳ್ಳ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮ್ಯಾಲೊದ್ದಾನ್ಮಾಳ್ ||೧೨||

(ಕಲ್ಪ)

ಡೊಳ್ಳಿನ ಮ್ಯಾಲ ಕೈ ಭರಮಾಪ್ಪ ಹಾಕ್ಕಾನು | ತಾಳವ ಶಿವನವ್ವಾ ಕಟ
ದಾನ್ಮಾಳ್ || ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಪದಕ ಹನವ ಪು ಹಾಡ್ಯನು | ಜಂ ವ - ಕಪ್ಪ
ಕಾಣದಾನ್ಮಾಳ್ ||೧೩||

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ—“ಹರಿಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮ. ಹರಿಯ ಪರದೈವತೆ | ಹರಿಸರ್ವಂ ವಿಷ್ಣು
ಮಯಂ ಜಗತು || ಹರಿಯಲ್ಲದನ್ನೆತ್ತ ದೈವಂಗಳಂಬೆಂದು | ಉರುಗಣಾ ಮುಂಡಿ
ಗಿನ್ಯಾರಾದರೆತ್ತಲಿ” || ಪಲ್ಲ || ಎಂಬದಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.
ಇದಂತೆಯೇ ಕನಕನೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ * ಕೀರ್ತನವನ್ನು ಹೇಳಲು ಅದೇ
ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಈತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆಯೇ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಾಯಿತು. ಜನರು ಇದ
ನ್ನು ನೋಡಿ ದಂಗು ಬಡೆದು ನಿಂತರು. ಈತನು ಮಹಾತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಾಷ್ಟಾಂ
ಗಹಾಕಿದರು. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಇದೇ ಮಾತು, ಇದೇ ಕಥೆಯಾಯಿತು. ಕನಕ
ಪ್ಪನು ಮಹಾತ್ಮನೆಂಬದು.

ರಾಗ—ರೇಗುಪ್ಪಿ ಆಟಕಾಳ.

ಬಲ್ಲವರೆ ಬಲ್ಲರಾ ಎಲ್ಲರಿಯರು | ಫುಲ್ಲಲೋಚನ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೀನೆಂದು
ಅಜನು ಅಧಿಕ...ಲ್ಲ ಅನಲಸ್ನೇಹಿತ ಬಲ್ಲ | ಗಜಚಮಾಂಬರ ಬಲ್ಲ ಗರುಡಬಲ್ಲ ||ಪ||
ಭಾಷಗೀಶ್ವರನು ಬಲ್ಲ ಭೂರಿಲೋಚನ ಬಲ್ಲ | ತ್ರಿಜಗಾಧಿಪತಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ನೀನೆಂ
ಬುದನು || ೧ ||

ಅಂಬೀಷನು ಬಲ್ಲ ಅತ್ರಿಪುಷಿಯು ಬಲ್ಲ | ಸಂಭ್ರಮಾದಿ ಭೀಮ ಸಹದೇವ
ಬಲ್ಲ || ಬೆಂದಿದದಾದ್ದವ ಬಲ್ಲ ಬೇರೊಬ್ಬ ಧ್ರುವಬಲ್ಲ | ಕಂಬಾಚಕ್ರಧರ ಸರ್ವೋ
ತ್ತಮ ನೀನೆಂಬುದನು || ೨ || ಶುಕಯೋಗೀಶ್ವರಬಲ್ಲ ಸುಗುಣಿವಾರದ ಬಲ್ಲ | ಭಕ
ತಪ್ರಹ್ಲಾದ ಬಲ್ಲ ಒಲಿಯು ಬಲ್ಲ || ರಾಕುಮಾಂಗದನು ಬಲ್ಲ ಪುಷಿಕರಾಕರಬಲ್ಲ
ಮಕರಕಾಂಡಲಧರ ಮಹಾತ್ಮನೀನೆಂಬುದನು || ೩ ||

ವಸಿಷ್ಠಮುನಿಬಲ್ಲ ವರವಿಭೀಷಣ ಬಲ್ಲ | ರಸಿಕವಾಲ್ಮೀಕಿಬಲ್ಲ ವಿದುರಬಲ್ಲ ||
ವಸುಭೀಷ್ಮನು ಬಲ್ಲ ಅಸುಪರೀಕ್ಷಿತ ಬಲ್ಲ | ಶಶಿವಿಕ್ರನೇತ್ರ ಸರ್ವೋತ್ತಮ
ನೀನೆಂಬುದನು || ೪ ||

ಯೋಗೇಂದ್ರಕೂರಬಲ್ಲ ವಕ್ತಾಶಾಸಕಬಲ್ಲ | ಯೋಗೇಂದ್ರಕಪಿಬಲ್ಲ ಭೃಗು
ಬಲ್ಲನು || ತ್ಯಾಗಿ ಧನುಜಬಲ್ಲ ರಣದೊಳಜ್ಞಾನ ಬಲ್ಲ | ಕಾಗಿನಲಿಯಾದಿಕೇಶವ
ನೀನೆಂಬುದನು || ೫ ||

೧೪ ನೇ ಕಥೆ.

ಗರಳಪುರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ.

ಒಮ್ಮೆ ಕನಕನು ಗರಳಪುರಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಮಧ್ಯದಡ್ಡಿ ಕಡೆ ಕೋಳುವೆಂಬದೊಂದು ಗ್ರಾಮ. ಅದರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಕಾಡಿನಿಂದೊಂದು ಮದ್ದಾನೆಯು ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಕನಕನು ನೋಡಿಪಡು. ಅನೆಯು ಸೊಂಡಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕತ್ತಿಕೊಂಡು ಬೃಂಹಿತಧ್ವನಿಯೊಡನೆ ಈತನ ಕಡೆಗೇ ಬರಹತ್ತಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ದಾಸರ ಗತಿಯೇನು? ಅವನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹೋಗ ಬೇಕು? ವಾಡಕರೇ ಇಂಥ ಯೋಚನೆಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಪರಾದ ನಮಗೇ ಹೊರತು ಸತ್ತು ರಾಷಂಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ, ಅವರ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಾರ

† ಮೈಸೂರಿಗೆ ೧೪ ಮೈಲುಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರವುಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ ಗರಳಪುರಿಯೆಂತಲೂ ನಂಜನಗೂಡೆಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಇಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯವುಂಟು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಸ್ಕಂದಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಕಪಿಲಾ—ಕಾಂಡಿನೀಸದಿಗಳ ಸಂಗಮದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ದುಷ್ಪಪಾಪ ಕೇಶಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು (ಕೈಕಸ ಮಗನು) ಈಶ್ವರನು ಕೊಲ್ಲಲು ಅವನ ದೇಹ ದಿಂದ ಹೊರಟ ವಿಷಜ್ವಾಲೆಗಳು ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಡತೊಡಗಿದವು. (ಸಮಾದ್ರ ಮಥನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈತನು ವಿಷಪಾನ ಮಾಡಿದ್ದನಂತೆ) ಆಗ ಶಂಕರನು ಆ ವಿಷವ ನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾನ ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಲು, ದೇವತೆಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ 'ವಿಷಪ್ರಹರಣಕ್ಷೇತ್ರ' ವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ಶಿವ-ವಿಷ್ಣು-ಪಾರ್ವತಿ ಯರನ್ನು ಸ್ಥಾಪನ ಮಾಡಿದರು. ಇದೇ ಗರಳಪುರಿ. ಅಥವಾ ಪರಶುರಾಮಕ್ಷೇತ್ರ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಇದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿ 'ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ' ಎಂಬ ಪವಿತ್ರವಾದ ತೀರ್ಥವೊಂದುಂಟು.

ಇಲ್ಲಿಯ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನಂಜುಂಡನೆಂಬ ಹೆಸರುಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ—ವಿಷವಾದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯಾದ 'ಸರ್ವಲಕ್ಷ್ಮಣೆ' ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯುಳ್ಳ 'ಶಿವಧರ್ಮ'ನೆಂಬಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆತನು ತುಸ ಕೋಪಿಹೃತ್; ಮಾತು-ಮಾತಿಗೆ ನೆನ ತೆಗೆದು ಜಗಳಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂಕು ದಿವಸ ಹೊಳಗಿಹೋಗಿ

ರವೂ ಪರಮಾತ್ಮನದೇ ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿರುತ್ತಾರೆ ಸುಖವಾಗಲಿ-ದುಃಖವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ-ಅಪಜಯವಾಗಲಿ, ಹುಟ್ಟಲಿ-ಸಾಯಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ದೇವರ ಆಟವೆಂದೇ ಅವರ ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಅಂದವೇಲೆ ಕನಕನು ಇಂಥ ಮದ್ದಾನೆಗೆ ಹೆದರುವನೆ? ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟನು. ಆನೆಯು ತೇಕುತ್ತ ಹತ್ತರ ಬಂದಿತು. ಸತ್ಪುರುಷರ ಹೃದಯವು ಬಹು ಕೋಮಲವಾದದ್ದು. ಆಯಾಸದಿಂದ ತೇಕುತ್ತ ಬರುವ ಆನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಕನ ಅಂತಃಕರಣವು ಕರಗಿತು. ಆಗ ಆನೆಯ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಎಳೆದು—ಎಲೈ ಗಜರಾಜಾ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಓಡಿ ಬಂದಿ? ಎಷ್ಟು ಆಯಾಸವಾಗಿರುವದಲ್ಲಾ? ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತಾಳು. ಎಂದು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದನು.

“ಕರಡೆ ಕರುವಾಗುವದು ಉರಿ ಮಂಜು ಆಗುವದು | ಕರಿ ಣಾಯಿಯಾ ಗುವದು ಕಂಡರೇಗ || ಭರದಿಂದ ಸುರಿವ ಮಳೆ ನಿಲ್ಲಿ ನಲು ನಿಲ್ಲುವದು | ನರಹರಿಯು ಣಾಮಗಳ ನಂಬಿ ಪರಿಪರಿಗೆ || ೧ || ಎಲ್ಲಿ ಭಯಗಳು ಹರಿಯು ಭಕತರಿಗೆ ಇಲ್ಲಾ ||”

ಎಂಬ ದಾಸೋಕ್ತಿಯು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಆನೆಯು ತನ್ನ ಉದ್ಧತಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸೊಂಡಿಲವನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಕನಕವು ಗಜರಾಜನ ಭಾವವನ್ನರಿತು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕೀರ್ತನವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. * ಆನೆಯು ಕಣ್ಣುಮಾಚಿಕೊಂಡು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ತದೇಕ

ಬಂದು ನೀರು ತಾರೆಂದು ಕೇಳಲು ತರುವದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಯಿತು. *ಷ್ವಕ್ಕೇನೇ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆಕೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು—ಬಡೆದು ತಾನೇ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದನು, ಅನುಗಾಲವೂ ಈ ರೀತಿ ಕಷ್ಟವಾದ ವರನ್ನು ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ತಾಳಲಾರದೆ ದೇಹವನ್ನೇ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ನಂಜನ್ನು (ಎಷವನ್ನು) ಬೆರೆಸಿ ಅದನ್ನು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ನಿವೇದನ ಮಾಡಿ ತಾನೂ ಭುಂಜಿಸಿದಳು. ಈಶ್ವರಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಎಷವು ಆಕೆಯನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಾರದೆ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯಳು ನಂಜನ್ನು ಉಂಡ ಈ ನನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದೆಯಾದ ಕಾರಣ ನಿನಗೆ ನಂಜುಂಡನೆಂದು ಹೆಸರಿಡುವೆನೆಂದಳಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನಂತೆ.

* || ರಾಗ:—ಆನಂದಭೈರವಿ ಅಟತಾಳ. ||

ಆನೆ ಬಂದಿದಿಗೊ ಮದ್ದಾನೆ || ಪಲ್ಲ || ಜ್ಞಾನಿಗಳೊಳಾಡುವ ಪಟ್ಟದಾನೆ || ಅನುಪಲ್ಲ || ದೇವಕಿಯೊಳು ಪುಟ್ಟಿದಾನೆ ವಾಸುದೇವನ ವೆಸರೊಳ್ಳಿತಂದ ಮ-

ಮಾಡುವರಾ? “ಪ್ರಾಚೀನಕರ್ಮವು ದಿಡಲರಿಯದು | ಯೋಜನೆಯ ಮಾಡಿ ಬಳಲುವುದೇಕೆ ಮನುಷ್ಯ” | ಎಂಬ ದಾಸರಾಯರ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ಅರಸನ ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಮವನ್ನು ತಡೆಯಲಾ ಯಾರೂ ಶಕ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬರ ಬಿರುತ್ತ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷೀಣವಾದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಉಳಿವಿಲ್ಲೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ-ಜ್ಯೋತಿಷಿ-ಸಿದ್ಧಾಂತಿ ಮೊದಲಾದ ವರನ್ನೂ ಕರೆಯಿಸಿ—ತನ್ನ ಜೀವನೆಯು ಎಂದಿಗೆ ನಿವೃತ್ತಿಯಾದೀತು ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಪಂಡಿತರೆಲ್ಲರೂ ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ‘ಎಲೈ ಅರಸನೇ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸು. ಅದು ತನ್ನಿಂಥ ತಾನೇ ಎಂದು ಬಾರಿಸುವದೋ ಅಂದೇ ನಿನ್ನ ರೋಗವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು’ ಎಂದು ಏನು ಜಮಾತ್ಕಾರವಿದು? ಆ ಗಂಟೆಯು ತನಗೆ ತಾನೇ ಎಂದು ಬಾರಿಸಬೇಕು? ರಾಜನ ರೋಗವು ಎಂದು ಪರಿ ಹಾರವಾಗಬೇಕು? ಇದೊಂದು ಮೂಢ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲವೇ? ಈಗಿನ ತಿಂನೇ ತತ ಮಾನದಲ್ಲಿಯ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ನಾಗರಿಕರೆದುರಿಗೆ ಇಂಥ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಅವರು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ನಕ್ಕು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು ಆದರೆ ಅರಸನು ಪಂಡಿತರ ಮಾತನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿಸಿ ಅನ್ನ ಸಂಕರಪಚಯಿಸ್ಸು ನಡೆಸಿದನು. ತಿಂಗಳಾಯಿತು, ಎರಡು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಆರು ತಿಂಗಳೂ ಮುಗಿಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷವೂ ಸಂದಿ ಹೋಯಿತು. ಅರಸನ ರೋಗವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ವತ್ಸೀಮೈ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಭೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಅವರು—‘ತನ್ನ ಹನ್ನೊಂದು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ರೋಗವು ಗುಣವಾಗುವಂತೆ ಜಪ-ತಪಾಸುಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆವು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅರಸನಿಗೆ ತುಸ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಏಳೈಂಟು ದಿನಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನುಪ್ರಾಸಗಳೂ ಒಂದೇ ಸವನೆ ನಡೆದಿದ್ದವು. ಆಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಅರಮನೆಯ ಮುಸುರಿ ತಿಕ್ಕುವ ಹೆಂಗುಸೊಬ್ಬಳು ಮುಸುರಿ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಊರ ಮುಂದಿನ ತಟಾಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕನಕಪ್ಪನು ಒಂದು ಒಡಕ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ದೇವರ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಅದೇ ತಟಾಕದ ಹತ್ತರ ಬಂದನು. ಆತನಿಗೆ ಜಸಿವು-ಕೃಷ್ಣಗಳ ಬಾಧೆಯು ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಮುಸುರಿ ತಿಕ್ಕುವಳನ್ನು ಕಂಡು—ಅಮ್ಮಾ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಕೊಡಬಾರದೇ, ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಹೊಗಳಿಸು ಮೋರೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೈತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು. ಕನಕನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದನು.

ಆಗ ಅವಳು—ಸ್ವಾಮಿ! ನನ್ನ ಹಕ್ಕರ ಎನೂ ಇಲ್ಲ. ತುಸ ಗಂಜಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದಳು. ಕನಕನು ಇದನ್ನೇ ಕೊಡು ಎಂದು ಬೊಗಸೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಡಿದು, ಹೆಚ್ಚಾದದ್ದನ್ನು ಮೊಳಕೈಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು. ಅದೊಂದು ಹಳ್ಳದೊಂಪು-ದಿ ಕರಿದು ಕೋಯಿತು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಎದುರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಕ್ಕಳ ಹಾಲು ಕೂಡಿದು ಕಾರವನ ಮನೆಯ ಬಾಡಿಯ ವರೆಗೂ ಹಾಲಿನ ಹಳ್ಳವನ್ನೇ ಹರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನೆಂದು ಓದಿದ್ದೆವು. ಕೇಳಿದ್ದೆವು. ಅದಂತೆಯೇ ಆತನ ಭಕ್ತನಾದ ಕನಕನು ಎಂದು ಗಂಜಿಯ ಹಳ್ಳವನ್ನು ಹರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಮನುಷ್ಯರೆ ತಿಕ್ಕುವವಳು ಅಶ್ವಯುಕ್ತಭರತಳಾದಳು. ಇವರಾರೋ ಮಹಾತ್ಮರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು. ಕೂಡಲೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಹಾಕಿ—ಸ್ವಾಮಿ! ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನ. ರೋಗದಿಂದ ಆತ್ಮಂಶ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿರುವನು. ಆತನ ರೋಗವು ಹಾಗೆ ಹೋದೀತು? ದಯಮಾಡಿ ನೀವಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ನೆಟ್ಟಗಾದೀತು? ಎಂದು ಬೇಡಿ ಕೊಂಡಳು. ಕನಕನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.—“ಅವ್ವಾ ನಿಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಟೆಯು ಇರುವದು ಈ ಹೊತ್ತು ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ ಅದು ತಾನಾಗಿ ಬಾರಿ ಸುವದು ಆಗಲೇ ಆತನ ರೋಗವು ಪರಿಹಾರವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ.” ನಾವು ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಂಥದೇನಿರುವದು? ನಾವೊಬ್ಬರು ಬಡದಾಸರು. ಆರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬರತಕ್ಕ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ನಮ್ಮದಲ್ಲ ಎಂದು ನುಡಿದು ಮುಂದೆ ಹೊರಟನು.

ಮನುಷ್ಯರೆ ತಿಕ್ಕುವವಳು ಆನಂದಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳು ಜಾಗೃತೆಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರೆ ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಅರಮನೆಗೆ ಹೊರಟಳು. ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವ ದೊಂದೇ ತಡ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಟೆಯು ಧಣಲ್ ಧಣಲ್ ಎಂದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಮೂರು ಸಾರೆ ಬಾರಿಸಿತು. ಆಕೆ ಕುಣಿದಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳ ಕೊಂಡಿ ಹರಿಯಿತು ಇನ್ನೇನು! ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನ ರೋಗವು ವಾಸಿಯಾಯಿತೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಅಷ್ಟು ಸಂತೋಷ. ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರೋ ಹೆನ್ನೊಂದು ದಿನವದ ಸದುವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ದಿನವಿರುವಾಗಲೇ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದನು, ಗಂಟೆಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿತ

ಕೂಡಲೆ ಲ್ಲೂ ಅನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಕೊಡರು. ಅರಮನೆಯೊಳ
ಗಿನ ಅನಂದಕ್ಕೂಂತೂ ಪಾರವೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. 'ಗಂಟಿ ಬಾರಿಸಿತು' 'ರಾಜನಿಗೆ ರೋಗವು
ವಾಸಿಯಾಯಿತು' ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳೇ ಎಲ್ಲರ ಜಾಯಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಹೋದವು. ಅಷ್ಟ
ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಕುಬೇರನು ನೆರೆಯಿತು. ಗಂಟಿ ಬಾರಿಸಿದ ಕಾರಣ ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ
ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾಸುರೆ ತಿಕ್ಕುವವಳು ತಾನು ತಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅರ
ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹರಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅದ ಮಹಾರಾಜನ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದಿತು.
ಕೂಡಲೆ ಮಹಾರಾಜನು ಅತೀವ ಸೋಜಿಗದಿಂದ ತಾನೇ ಹೊರಹೊರಟನು. ಆ
ಮಹಾತ್ಮರು ಯಾರು? ಅವರನ್ನು ವೊಡಲು ತೋರಿಸೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮುಸುರೆ
ತಿಕ್ಕುವವಳು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೊರಟಳು. ಹಿಂದೆ ರಾಜನು ಸಾವಿರಾರು ಜನ
ರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲಾಸಡೆಯಿಂದಲೇ ಎಡೆದಿರುವನು ತಟಾಕದ ಹತ್ತರ
ಹೋದರು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಹುಡುಕಿ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕನಕನು ಒಂದು ಗಿಡದ ನೆರಳಿಗೆ
ಕಾಳಿತ್ತಿದ್ದನು. ಮಾಸುರೆ ತಿಕ್ಕುವವಳು ಸೂಜನೆಯಂತೆ ಈತನೇ ಆ ಮಹಾತ್ಮ
ನೆಂದು ತಿಳಿದು ಸರ್ವರೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಹಾಕಿದರು. ಕನಕನಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯೂ
ದಂತಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ಜನರೂ ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಹೊಗ
ಳುತ್ತಿರುವರು? ಇದರ ಮೂಲವೇ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತಾಯಿತು. ಅರಸನು
ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಿವೇದಿಸಿದನು. ಕನಕನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಆಗ ಆತನು:—
ಸ್ವಾಮಿ, ನಿಮ್ಮ ರೋಗವನ್ನು ವಾಸಿಮಾಡಲು ನಾನೆಷ್ಟರವನು? ಸರ್ವತಂತ್ರ
ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನು.
ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳೂ ಆತನ ದಯಾದಿಂದಲೇ ಆಗತಕ್ಕವು, ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿ
ದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಗಂಜಿಮ ಹಳ್ಳವನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮಾ
ಶ್ಚರ್ಯಭರಿತರಾಗಿಹೋದರು. ಮಹಾರಾಜನು ಆಗಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಒಡ್ಡು
ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಕನಕನ ಕೊಳವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು, ಕನಕವನವನ್ನು ಅತ್ಯಾಗ್ರಹದಿಂದ ಅರ
ಮನೆಗೆ ಕಂಕೊಂಡು ನಡೆದನು. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನಂದೋತ್ಸವಗಳು ಎಂಟುದಿನ
ಗಟ್ಟಲೆ ಸಾಗಿದವು. ನಂತರ ಮಹಾರಾಜನು ಕನಕನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು
ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದನು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಸ್ವರೂಪವು ಹೇಗಿರುವದೆಂಬ
ದನ್ನು ತಿಳಿಯುವದು ಬಲು ಕಷ್ಟ. ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವರಾದರೂ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬ
ರಲ್ಲಿ ಹುಡ್ಡುರೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿರುವರು. ಇಂಥ ಹುಡ್ಡರನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ

ಭಕ್ತಿ ಸರವಸರಾದ ಹುಚ್ಚರೇ ಅರಿಯುವಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮಂಥ ಹುಚ್ಚರು ಎಂದಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಾರಿವೆ. ಇವರ ಜಯೇಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರರು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿರುವರು:—

ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡಗಂಪುರು | ಈ ಧರೆಯ ವೇಲೆ ಶ್ರೀ ಹರಿ ಭಕ್ತ
ಜನರು || ೭೫ || ಅಂಗ ನೋಡಲು ಅಷ್ಟವಕ್ರವಾಗಪುರು | ಕಂಗಳಿಂದಲಿ
ನೋಡೆ ಘೋರತರರು || ಮಂಗಳಾಂಗನ ಅಂತರಂಗದಲಿ ಭವಿಸುತ್ತ | ಹಿಂಗದೆ
ಸಂತಜನ ಸಂಗದೊಳಿಹರು || ೧ || (ವಿಜಯದಾಸರು)

೧೬ನೇ ಕಥೆ.

ದೇವರನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದ್ದು.

ಈ ರೀತಿ ಕನಕನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹರಿದಾ ರೆಂದಿಗೂ ಸೇರಿ, ನಾನು ಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರೋತೃಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತಾ -ನೇಕ ಅಲೌಕಿಕ ಗುಹಿಮೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಅವರೂ ಆಗ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಅದರ ಕೂಡ ಕನಕನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಉಡುಪಿಗೆ ಹೋದನು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣವೂತಿಯ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಾದಿ ರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯ ನಡೆದಿತ್ತು. ಎಡ ಬಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಕರು ಕೈ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವೇದಘೋಷವು ಸಮುದ್ರಘೋಷದಂತೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸುವಾಸಿನಿಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಗುಡಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಸ್ಮೂರಿ ಕೇಶರಗಳ ವಾಸನೆಯೇ ತುಂಬಿ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳು, ಧೂಪಗಳು ದೀಪಗಳು ಇವೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಘಂಟಾನಾದವಂತೂ ಎಡೆದಿದೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಹೊರಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಚೌಘಡೆಯು ಬಾರಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಇಂಥ ಮೈಭವವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಯಾರು ಇಚ್ಛಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಸಾವಿರಾರು ಜನರ ಸಂದಣಿಯು ಕೂಡುತ್ತ. ಕನಕನಂತೂ ಕೇವಲ ಹರಿಕಿಂಕರನು. ಅಂದವೇಲೆ ಕೇಳುವದೇನು? ದೂರ ಹೊರಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರೆಡುರಾಗಿ ನಿಂತು ಎವೆಣಾಕದೆ

ಮಾಜಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕನಕನ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಒಡುತ್ತಿದ್ದ ಜ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇವನು ನಿಂತದ್ದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವ ಗದ್ದಲವೂ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಬಾಗಿಲವು ಮುಚ್ಚಿಹೋಯಿತು. ಕನಕನಿಗೆ ಮಾಜಿಯನ್ನು ಕಾಣಗೊಡಬಾರದೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಿಂಕಿಯನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮರಿಕರು ಈಗ ಬಾಗಿಲ ಹಾಕಿದರೆಂದು ಏನೇಕ ಹೇಳಬೇಕು? ವಾಚಕರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಊಹಿಸಿರುವರು. ಅದರೂ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯಹೇಳದೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದದ್ದು ಮಾತ್ರ ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು ನ್ಯಾಯಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಪಾಠಕರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯ! ಹಾಗೇನೂ ಯೋಚಿಸಬೇಡಿರಿ. ಭಕ್ತನ ಮಹಿಮೆಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕೆಂದೇ ಅವರು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆಂಬದು ನಿಮಗೆ ಮುಂದೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಹಾಗಾದರೆ ಏನೇನು ಕನಕನಲ್ಲಿಗೆ ತುಸು ಹೋಗಿರಬೇಕು ನಡೆಯಿರಿ.

ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಕನಕನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ನಿಂತನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಎರವಾದೆಲ್ಲ ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೆತ್ತ ಹೋದರೆ ದೇವರ ದರ್ಶನವಾದಿ ತೆಂಬುದೇ ಅವನ ಯೋಚನೆ. ಕಡೆಗೆ ಉಪಾಯಾಂತರವಿಲ್ಲದೆ ಗುಡಿಯ ಹಿಂಭಾಗದ ಕಿಡಿಕಿಯ ಹತ್ತರ ನಿಂತು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೀಠಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ನುತಿಸತೊಡಗಿದನು. *

(ಕನಕನು ದೇವರನ್ನು ನುತಿಸಿದ್ದು.)

ರಾಗ—ಮಾ ಪಾಠಿ ಎಕತಾಳ.

ತೊರೆದು ಜೀವಿಸಬಹುದೆ ಹರಿನಿಮ್ಮ ಚರಣವ | ಬರೆದೆ ಮಾತೃಕೆನ್ನು
ಅರಿತುಪೇಳುವೆನಯ್ಯ || ೫ || ಕರಪಿಡಿದೆನ್ನನು ಕಾಯೊ ಕರುಣಾನಿಧೇ || ಅ. ಪ ||
ತಾಯಿ—ತಂದೆಯ ಬಿಟ್ಟು ತಪವ ಮಾಡಲು ಬಹುದು | ದಾಯಾದಿ ಬಂಧುಗಳ
ಬಿಡಲುಬಹುದು || ರಾಯ ಮುನಿದರೆ ರಾಜ್ಯವ ಬಿಡಲು ಬಹುದು | ಕಾಯಜಪಿತ
ನಿನ್ನಡಿಯ ಬಿಡಲಾಗದೊ || ೧ || ಒಡಲು ಕುದರೆ ಅನ್ನವ ಬಿಡಬಹುದು | ಪಡೆದ
ಕ್ಷೇತ್ರವ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಬಹುದು || ಗುಡದಿಮಕ್ಕಳ ಕಡೆಗೆ ತೊಲಗಿ ಬಿಡಲುಬಹುದು
ಕಡಲೊಡೆಯ ನಿಮ್ಮಡಿಯ ಘಳಿಗೆ ಬಿಡಲಾಗದು || ೨ || ಪ್ರಾಣವ ಪರರಿಗೆ ಬಿಡಿ
ಡರೆ ಕೊಡಬಹುದು | ಮಾನಾಭಿಮಾನವ ತಗ್ಗಿಸಬಹುದು || ಪ್ರಾಣದಾಯಕನಾದ
ಅತಿಶೇಷಪರಾಯ | ಜಾಣ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನಿಮ್ಮಡಿಯ ಬಿಡಲಾಗದು || ೩ ||

ಅಹಹಾ! ಆಗ ನಡೆದ ಜವತ್ಕಾರವನ್ನೇನು ಹೇಳಬೇಕು? ಬಬ್ಬರಿಗೂ ದೇವರ ಮೋರೆಯೇ ಕಾಣಿಸದು. ಇದೇನಾಗಿವೋಂದು ಹಾಹಾರಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ! ಪೂರ್ವಮುಖವಾಗಿದ್ದ ದೇವರು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮೊಗದಿರುವದನ್ನು. ಕನಕನಿಗೆ ಆ ‡ ಕಿಂಡಿಯಿಂದಲೇ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಅವನು ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು.

ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅಕ್ಕಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಭಲಾ ಕನಕಾ! ಭಲಾ ಕನಕಾ! ಧನ್ಯಧನ್ಯ! ನೀನನ್ನು ಪುಣ್ಯಶಾಲೆಯೇ ಎಂದು ನೋಡು ನೋಡಿಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತ ದೇವರೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಳಿತು ಮೊದಲ ಹತ್ತಿದರು. ವಾಚಕರೇ! ಈ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ನೋಡಿದ ಜನರ ಮಾನಸಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ಹಾಗಾಗಿದ್ದೀತು? ಪ್ರಕೃತ್ಯ ದೇವರನ್ನೇ ಕಂಡಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಸಂತಯ ವ್ಯಾತಕ್ಕಿ? ಕೂಡಲೆ ಗೊಂದಲವೆದ್ದಿಸಿದವರು ಗಲ್ಲ ಗಲ್ಲ ಬಡಿದುಕೊಂಡರು. ನಾವು

ರಾಗ—ಕಾಂಡೋಧಿ ರ್ಗುಂಪತಾಳ.

ಬಾಗಿಲನು ತೆಗಿಸಿ ಸೇವೆಯನು ಕೊಡು ಹರಿಯೇ | ಕೂಗಿಡುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳ್ವದಿಲ್ಲವೇ ಧೊರಿಯೇ || ೮ || ಪರಮಪದದೊಳಗೆ ವಿಷಧರನ ತಲ್ಪದಲಿ ನೀ | ಸಿರಿಸಹಿತ ಕ್ಷೀರವಾರಿಧಿಯೊಳಲಾ || ಕರಿರಾಜ ಕಷ್ಟದಲಿ ಆದಿವಾಲುವು ಎಂದು | ಸ್ಮರಲಾಕ್ಷ್ಮಣ ಬಂದು ಮೊರೆದೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ || ೧ || ಕಡುಕೋಪದಿಂದ ಖಳನು ಖಡುಗವನು ಪಿಡಿದು ನಿ | ನೊಡೆಯ ನೆಲ್ಲಿಕನೆಂದು ಸ್ತಂಭ ಬಡಿಯೇ || ಕೃಪ ಭಕ್ತಿತಿರುವು ಕಂಗೆಡದೆ ನಿನ್ನನು ಕರೆಯೆ | ಘಡಿಘಡಿಸಿ ಸ್ತಂಭದಿಂದ ಬಂದೆ ನರ ಹರಿಯೇ || ೨ || ಯಮಕುತನ ರಾಣಿಗಳ್ಳಯ ವನವನು ಕೊಟ್ಟೆ | ಸಮಯ ಪಲಿ ಆಜಮೀನ ದಯದಿ ಮೊರೆದೇ || ಸಮಯಾಸಮಯ ಉಂಟೆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಿಗೆ | ಕಮಲಾಕ್ಷ್ಮ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವೆ || ೩ ||

‡ ಕನಕನು ದೇವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಕಿಂಡಿಗೆ ಈಗಲೂ ಕನಕನ ಕಿಂಡಿ ಯಂತಲೇ ಕರೆಯುವರು. ದೇವರ ದರ್ಶನವು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಈ ಕಿಂಡಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಗೆ (ದೇವಾಲಯದ ಹೊರಗಡೆ ಒತ್ತಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ) ಸಾಧು-ಸಂತರು ಇರುವಣ ಕಾಾಗಿ ಒಂದು ಮಂಟಪವಿದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಕನಕನ ಮಂಟಪವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಮಂಟಪವು ಈಗ ಉತ್ತರಾದಿ ಮರದ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿದೆ. ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ೧೯೨೦ ನೇ ಇಸವಿಯಿಂದಲೂ ಒಂದು ವೇದಾಂತ ವಾಚಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮಾಡಿದ್ದು ಎಪರ ಧವಂಯಿತೆಂದು ದೇವರಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದರು ನೋಡಬಂತ-
ವರೆಲ್ಲರೂ ಓಡಿಹೋಗಿ ಕನಕನ ಕಾಶ್ಚೆರಗಿದರು. ಅಹಾ! ಕ'ಕನೆಂತಹ ಪುಣ್ಯ
ವಂತನೋ! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಆಗೋದರವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು
ಕೊಂಡೆನು. ಜಗಜ್ಜಾಲಕನ ಮಹಿಮೆಯು ಅಪಾರವಾದದ್ದು. ಆತನ ದಾಸರಾದ
ವರು ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಅವರಿಗೆ ಯಾವದು ಈಡಾದೀತು?

ಹರಿಯ ದಾಸರಿಗಿನ್ನು ಸರಿಯುಂಟೆ | ನರಹರಿಯ ನಂಬಿದವರಿಗೆ ಕೇಡುಂಟೆ
|| ಪ || ಮಾರುತಾ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೊರಿಸುವರು | ಮಸಣಿಯಾ ಕೈಯ ಕಸವ
ಬಳಿಸುವರು || ಘೋರ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕೈ ಭತ್ತ ಕಟ್ಟಿಸುವರು || ೧ ||
(ಪುರಂದರ ದಾಸರು)

ಎಂಬ ದಾನೋಕ್ತಿಯು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

೧೭ ನೆಯ ಕಥೆ.

ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಮಹಿಮೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕನಕನು ವ್ಯಾಸರಾಮರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಲು,
ಆತನನ್ನು ತಿರುಪತಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತು
ಹಾಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುವದಾ? ಕನಕನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಲ್ಗಲಿಗೆ ಇರಲಾರರು. ಆದ
ರೇನು? ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬಹುದೇ? ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಪ್ಪಣೆ. ಎೊರಲಿಕ್ಕೆ ಬರದು.
ಬಿಸಿಯ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಕೂಡಿಸಲೂ ಬಾರದು; ಜಲ್ಲೂ ಬಾರದು; ಎಂಬ ವಿಚಾರ
ಬಂತು. ಕಡೆಗೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರು

ಕನಕನಾದರೂ ಶ್ರೀಗಳವರ ಪಾದ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಆಗಲಾರದೆ, ಬಹಳ
ವಾಗಿ ಹಳಹಳಿಸಿದನು. ಆಗಲವರು — ಎಲೊ! ಕನಕಾ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯು
ಯಾದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವದೇನು? ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಆತನ ಅನು-
ಗ್ರಹವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವದು. ಏನೂ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ ನಡೆ, ಎಂದು ಉಪ-
ದೇಶ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿದರು. ಕನಕನು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಸಾ-
ನ್ಮಾನಗವೆರೆಗಿ:—ಜೇಯಾ! ಈ ದಾಸನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕು. ಇನ್ನು

ಹೋಗಿ ಒಂದುತ್ತೇನೆ ಹೀಗೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಹೋಗಲು. ಆಗಲೇ ತಿರುವತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿನ್ನಪ್ಪನೆಂಬ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರನಿಗೂ ಕನಕನನ್ನು ಎದುರಿಸಿಕೊಂಡು ಕರೆತರಬೇಕೆಂಬದಾಗಿ ಸ್ವಪವಾಯಿತು. ಅದರಿಂತೆ ಅವನು ಕನಕನ ಮಾರ್ಗ ನೋಡುತ್ತ ದೂರದವರೆಗೆ ಬಂದು, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಕನಕನು ಅಂಥವನೆಂಬದೂ ಅದಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅವನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು. ಒಳ್ಳೆ ಮೈಧವ ದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನು, ಎಷ್ಟೇ ಅವನ ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಅದರಿಂದ ಸ್ವತಃ ಕನಕನೇ ಎದರಿಗೆ ಬಂದರೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕನಕನಿಗಾದರೂ ಈ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರ ನನೇನು ಗೊತ್ತು? ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಎದ್ದರಿಂದ ಅವನೂ ಸುಮ್ಮನೆ ನಡೆದನು. ದಿವ್ಯಲಿಪಿ ತಾಪವಾದರೋ ಬಹುವಾಯಿತು. ಆಗ ಚಿನ್ನಪ್ಪನು ಬೇಸತ್ತು ಹಿಂದಿರುಗಿ:— ಏನಯ್ಯಾ, ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕನಕನೆಂಬವನು ಬರುತ್ತಾನಂತೆ ಎಲ್ಲಿರುವನು? ಬಲ್ಲಿಯೋ? ಹಾಗೂ ಅವನ ಸಂಗತ ಎಷ್ಟು ಜನರಿರುವರು? ಇತ್ಯಾದಿ ಕನಕನಿಗೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕನಕನು ಮಹಾ ವಿನಯದಿಂದ—ಸ್ವಾಮಿ, ಕನಕನು ಒಂಟಿ ನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಗಡಿಕಾರೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಬರುವ ವರ ಹಿಂದೆಯೂ, ಹಿಂದೆ ಬರುವವರ ಮುಂದೆಯೂ ಇರಬಹುದು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ ರೆಂದನು. ಹರಿಯೊಲಿಮೆ ಮಾಡುವನಿಗೆ ಹೆರವರ ಹಂಗೇನು? ಚಿನ್ನಪ್ಪನಿಗಿದು ತಿಳಿಯ ಲಿಲ್ಲ. ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗಲವನು ಛೇ ಛೇ ಈವರೆಗೂ ನಾನು ಕನಕನಾ ಪನೋ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು ತಿರ ಕನಂತೆ ಹಂಕು ಒಟ್ಟಿ ಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಒಬ್ಬನೇ ಬರುವವನನ್ನೇನು ಕರತುವುದು? ಇದರಿಂದ ನನಗೇ ಅಪ ಮಾನವು ಹೀಗೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಇತ್ತ ಕನಕನು ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಟು ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣನ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದನು ಗುಡಿ ಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟುಕೂಡಲೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿದ ಬಾಣಿಲಾಗಳು ತಮಗೆ ತಾವೇ ತೆರೆಯಲ್ಪ ಟ್ಟವು. ಘಂಟೆಗಳ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಗಾರೆ ಕಹಳೆಗಳ ಸಪ್ಪಳವು ಕಿವಿಯನ್ನು ಗಡಬಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಕನಕನಿಗಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳ ತೀರದು. ದೇವರು ಈ ಪರಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿದ ಕರಣೆಯಿಂದ ಆತನು ಮೈ ವರೆದುಹೋದನು. ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣನನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬಾ ನೋಡಿ ಮನದಣಿ ಕೊಂಡಾಡಹತ್ತಿದನು. ಕುಣಿಯಹತ್ತಿದನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಮಹಿ ಮೆಯು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಅಗಾಧವಾಗಿರುವನೋ ತಿಳಿಯದು. ಶ್ರೀ ಆಗಸ್ಯಭದ್ರಾಸೂ ರೇಳದಂತೆ:—

ಮಲಗಿ ಪರಮಾದರವಿ ಪಾಡಲು | ಕುಳಿತು ಕೇಳುವ ಕುಳಿತು ಪಾಡಲು |

ನಿಲುವ ನಿಂತರೆ ನಲಿವ ನಲಿದರೆ ಒಲಿವ ನಿಮಗೆಂಬ ||

ಸುಲಭನೋ ಹರಿ ತನ್ನವನರ | ಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಗಲನು ರಮಾಧನ |

ನೋಲಿಸಲರಿಯದೆ ಪಾವರರು ಬಳಲುವರು ಭವದೊಳಗೆ . || ೧ ||

ಭಕ್ತನ ಭಕಾತಿಗೆ ವೆ ಚ್ಚಿ ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟರಮಣನೂ ಕಾಣಿಯಹತ್ತಿದನು. ಈ ರೀತಿ ಗುಡಿಯೊಳಗಿನ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಜನ ಸಮೂಹವು ಕೂಡಿತು. ನೋಡುತ್ತಾರೇ! ಗುಡಿಯಲ್ಲಾ ದರೋ ಕನಕನೊಬ್ಬನ ಹೊರತು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಇದೇನದ್ಭುತವಿರ ಬಹುದೆಂದೂ ಅವರು ಬೆದರಿದರು. ಯಾರಿಗೂ ಅದರ ಮಾರ್ಗವೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲದ್ದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾಂನು ಈ ಸಪ್ತಕವನ್ನು ಕೇಳಿ ಓಡುತ್ತ ಬಂದನು. ಮುಂದೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸಪ್ತಕವು ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಕೀಲಿಯ ಕೈಗಳಾದರೂ ತನ್ನ ಹತ್ತರವೇ ಅವೆ; ಬಾಗಿಲುಗಳು ಹೇಗೆ ತೆರೆದವು? ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನಂತರಾರು? ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಆಗ ಚಿನ್ನಪ್ಪನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೆರೆ ದವು; ಇದೆಲ್ಲ ಕನಕನ ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಲೀನತೆಯಿಂದ ಕನಕನಿಗೆ ಸಂಪ್ಪಾಂಗ ಹಾಕಿದನು. ಸ್ವಾಮೀ ಪಾಮರನಾದ ನಾನು ತಮ್ಮ ಅಗಾಧ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದೇನು? ತಪ್ಪಾಯಿತು ಕ್ಷಮಿಸದೇಕು ನನ್ನನ್ನದ್ಧರಿಸದೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ನೆರೆಹ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ತನಗೆ ಬಿದ್ದ ಸ್ವಪ್ನದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಕನಕನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಸಾರಿ ಹೇಳಿ ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ದಿನ ಚಿನ್ನ ಪ್ಪನು ಕನಕನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು—ಪಾಪವಿನಾಶ-ಕಾಶಗಂಗೆ-ಪಾಂಡುತೀರ್ಥ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿರಲು ಶ್ರೀವೇಂಕಟರಮಣನು—ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಿರುನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮಾರುವವ ನಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಇವರು ಒಂದ ಕೂಡಲೆ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು— ವಿನಯ್ಯಾ ಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆಯಾ? ಎಂದು ಕನಕನ ಕೈಹಿಡಿದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು, ಕನಕನಿಗೆ ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಈತನು ಕಪಟನಾಟಕಿಯಾದ ಶ್ರೀವೇಂಕಟ-ತಿಯೇ ಹೌದು. ಈ ರೀತಿ ನನಗೆ ಪರ್ವನ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಆನಂದತುಂದಿನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು * ಪದವನ್ನು ಹೇಳಿ

* ರಾಗ ಸೂರ್ಯ—ಅಷ್ಟತಾಳ

ಬಂದೆವಯ್ಯಾ ಗೋವಿಂದಶೆಟ್ಟಿ | ನಿನ್ನ ಹರಿವಾಣ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ ಉಂಟೆ

ದನು. ಚಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಅತೀವ ಅಶ್ವರ್ಯವಾಯಿತು. ಪೂಜ್ಯಬಾಢಿಯು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಕನಕಪ್ಪನನ್ನು ಎಂಟು ದಿವಸ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರಾ ತಿಥ್ಯ ಮಾಡಿದನು. ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸರಿಯಾದವರು ಇನ್ನಾರ? ಅದುದರಿಂದಲೇ ಒಬ್ಬ ದಾಸರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

“ಸರಿಯು ಮಿಗಿಲಾಂಟಿ ಲೊ ಕದಲಿ | ಹರಿಭಕ್ತಿಯುಂ ನಾತೆಯು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲಗೆ” ||

(ಮೈಕಾಂತದಾಸ)

೧೮ನೆಯ ಕಥೆ.

ದೇವರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಡೆಯುಂಟಾದದ್ದು.

ಮುಂದೆ ಕನಕಪ್ಪನು ಶ್ರೀಮಂಕಟದತ್ತಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಂಗಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅದೇ ಅವನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ಸ್ಥಳವಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಒಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು? ಸಂತೋಷದಿಂದ ಶ್ರೀರಾದಿಕೇಶವನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಾರಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜವರೆಲ್ಲರೂ ಬಿರಪ್ಪನ ಮಗನು ಬಂದನೆಂದು ಅನಂದ-ಟ್ಟು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿನಡೆವ ಒಂದೆರಡು ಜಮಾತಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ.

ನಲಾಗಿ || ೫ || ಅಪ್ಪವು ಅತಿವ ತುಪ್ಪವು ಬಿಸುಕಾಲು | ಒಪ್ಪವ ಸಕ್ಕರೆಯೂ ಲಕ್ಕಿಯು || ಅಪ್ಪರೂ ವಾವ ಕಜ್ಜಾಯಿಗಳನೆಲ್ಲ | ಭಪ್ಪನ್ನದೇಶಕ್ಕೆ ಮೂರುವ ಶೆಟ್ಟಿ || ೧ || ಒಡದ ಮಡಿಕೆ ತಂದು ಇಡಿದ, ನಾವನ ಮಾಡಿ | ಕೊಡುವೆ ನೀ ಕಾಸಿಗೆ ಒಂದೊಂದನು || ಒಡಲು ತುಂಬಿಸಿ ಮಿಕ್ಕ ಅನ್ನವ ಮಾರಿಸಿ | ಒಡವೆಯು ಘಳಿಸುವ ಕಡಲೋಳಿ ಶೆಟ್ಟಿ || ೨ || ಶೆಷಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿಹ ಶೆಟ್ಟಿ | ದೇಶ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಶೆಟ್ಟಿ || ಕಾಸು ಕಾಸಿಗೆ ಬಡ್ಡಿ ಘಳಿಸಿಕೊಂಬ ಅದಿ | ಕೇಶವ ಘಾರಾಯಣ ತಿಮ್ಮಶೆಟ್ಟಿ || ೩ ||

ಕನಕನ, ಶ್ರೀ ಕಾಶವ ದೇವರ ವಾಚಾರಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಕೂಂಡು ಉಂಟಿ
 ಒಬ್ಬ ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ವೇಶ್ಯಾ ಶಬ್ದಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ
 ಈತನನ್ನು ವಿಟವುರಾಷನೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ಹಾಗಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್
 ವಾರದಾಂಶರಾದ ವುರಂಜದಾದಾರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಇಷ್ಟಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಗಳಿ
 ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಈತನ ಕೀರ್ತಿಯೂ ಹಬ್ಬುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಯಾವಳೋ ಒಬ್ಬಳು
 ಈತನಿಂದ ಕೃತಾರ್ಥಳಾಗಬೇಕಾಗಿರಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ದೇವರ ಹೀಗೆ ಯೋ-
 ಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆಕೆ ಈಗಿನಂಥ ವೇಶ್ಯೆ (ವಾರಾಂಗನೆ)ಯೂ ಅಲ್ಲ ಈತನು
 ಈಗಿನಂಥ ವಿಟನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ ದೇವರಿಗೊಂದು ಬಕ್ತರು ತಂದು
 ಕೊಟ್ಟ ಜಲೋ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ, ಕೇದಗೆಗಳೆಲ್ಲ ಈಕೆಯ ಓದು ಬಿನ್ನವೆಯೇ
 ಒರಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು ಅಂಥಂಥ ಮಾಲೆಗಳು, ಬಿಡಿ ಹೂವುಗಳು, ಬತ್ತಿಬಾಡಿದ
 ಕೇದಗೆಗಳು ಮಾತ್ರ ದೇವರ ವಾಲಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಉರೋಳಗಿನ
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಆ ಪ್ರಾಂತದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು
 ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಹಣ್ಣು-ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿ
 ಸಿದ್ದಾಯಿತು; ಕಡೆಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು:—ನಾಳಿನ ದಿವಸ ನಮಗೊಂದು ದೇವರ
 ನಿರ್ಮಾಲ್ಯದ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. 'ಕಾಮಾಂಧೋ ನೈವ
 ಪಶ್ಯತಿ' ಎಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ವೊಡಲು ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದ ಕನ
 ಕನು ಮರುದಿವಸ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಳು ತರಬಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದದ್ದೊಂದೇ ಮಾಲೆಯನ್ನು
 ತಂದು ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಬಹುದೇ? ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಏನು
 ತಿಳಿಯುವದು? ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು ಎಂಬದೇ
 ಆತನ ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದೂ ಅದಂತೆಯೇ ಆ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ
 ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರು ಮಾವ! ಅವರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ
 ಏನು ಗೊತ್ತು? ಅದರ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಮಡಿಯಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದ ಲ್ಲಿ ಮೊಳ
 ಉದ್ದವಾದ ಒಂದು ಕೂದಲು ಕಾಣಿಸಿತು. ಸಂಗಡಲೇ ಹಿಂಪಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.
 ಕೂದಲು ಬಂದಿತೇಕೆಂಬದೇ ಅವರ ಯೋಚನೆ. ಆಗ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹತ್ತರಿದ್ದ
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಎಳೆ ಸಿಕ್ಕರೆ ಹಜ್ಜೆಡ ಸಂಗವಹದೊಂಬ ಗಾಡೆ
 ಯಂತೆ ಮೊದಲೇ ಕನಕನಮೇಲೆ ಬಿಂಕಿಯನ್ನು ಕಾರುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈಗ
 ಸುಮ್ಮನಿರುವರೇ? ಅವನ ಗರ್ವಮೂರಿಯಾವದಕ್ಕೆ ಇದು ಒಳ್ಳೇ ಸಮಯವೆಂದು—
 ಹೇ ಪ್ರಭೋ, ಏನು ಹೇಳೋಣ? ಕನಕನು ಮಹಾ ವ್ಯಾಧಿಚಾರಿಯಾಗಿ

ಯವನು ಈ ಹೊತ್ತು ತನ್ನ ಹೆಂಗಸಿನ ತಲೆಯೊಳಗಿನ ಹೂ ಮಾಲೆಯನ್ನೇ ತಮಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರುವನು ಇದು ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ದೇವರಿಗೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಕೂಡಲು ಒರುವದುಂಟೇ? ಹಂತಹ ಕ್ರೂರಕರ್ವಿಯಾದವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸನವಾಗಬೇಕು. ಎಂಬದಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಿವಿಯೂದಿದರು. ಹೀಗೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಕುಪಿತರಾದರು. ಒಡನೆಯೇ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಗುಡಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಇತ್ತು ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕನಕನಿಗೆ ಕಾರಾಗೃಹವಾಗುವದೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೂ ಇದೇ ಮಾತು. ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕನಕನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಾವದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಜನ ಸಮೂಹವು ಕೂಡಿತು. 'ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮನವೇ ಸಾಕ್ಷಿ' ಎಂದು ಕೆಲವರೂ, ಮಾಡಿದವನು ಉಣ್ಣುವನು ಮಣಿಯಂಥ ಕಡಬು' ಎಂದು ಕೆಲವರೂ, ನಮಗಿದರ ಗೊಡಿವೆಯೇಕೆಂದು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರೂ ಗುಜು ಗುಜು ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಬಂದು:—ಕನಕಾ, ಈ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿ? ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈಗಲೇ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸನವಾದೀತು. ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಕನಕನು ಆ ಸುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ:—ಸ್ವಾಮಿ, ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಎರಡನೇದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಲಿ? ನಿನ್ನೆಯ ದಿನ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೂಡಿಸಿದಂತೆ ದೇವರು ತಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೋಪವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಕೋಪದಿಂದವರು:—ಛೇ ಮೂರ್ಖಾ! ಇದೇನು ಸ್ವಾಮಿಯು ಧರಿಸಿದ್ದೋ, ಸ್ವಾಮಿನಿಯು ಧರಿಸಿದ್ದೋ? ದೇವರ ಪಾದಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿ? ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲವೇ ನಿನಗೆ? ಇದು ನೋಡು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? ಇನ್ನೂ ದರೂ ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳು ಎಂದು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕೂದಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಕೂಡಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಹಾಹಾರಿ ನಿಂತರು. ಕನಕನಿಗಾಗ ಕ್ರೋಧ ಕುಟ್ಟಿತು. ಓಹೋ ಮೋಹವಾಯಿತು ಇನ್ನೇನು ಗತಿಯೆಂದು ಯೋಚಿಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ:—ಜೇಯಾ! ಸ್ವಾಮಿಯ, ತಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜಡೆಯಿರುವದರಿಂದ ಒಂದು ಕೂದಲು ಒಂದಿರಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ನೆರೆದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹುಡುಗಾಟವೆನಿಸಿತು. ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಸತ್ಯವೆನಿಸಿತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು:—ದೇವರಿಗೆ ಜಡೆಯಿರುವದೆಂಟೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು ದೇವರೇ ಹತ್ತರ ಬಂದು ನೋಡಬಹುದೆಂದೂ ಕನಕನು ಕೈಮಾಡಿದೂ ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು.

ಅಹಹಾ! ದೇವರು ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನೇ? ಯಾವನು ತನ್ನನ್ನೇ ನಂದಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಕೂಡಾ ತೊರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನೋ, ಯಾವನು ಅಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೋ ಅಂಥಾ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ, ವೇಳೆಯು ಇದೇ ಎಂದು ಶ್ರೀಕೇಶವಮೂರ್ತಿಯು—ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ನುಡಿಗೆ ನೈಸಂಹಿತವತಾರವನ್ನು ತಾಳಿದಂತೆ ತಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜಡೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಶ್ಚರ್ಯವಾದ ದೇವರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲು ಮಹತ್ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಜಡೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಇದೊಂದ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಚಾಡಿಕೋರರು ಇದನ್ನು ನಂಬದೆ—ಕೃತ್ರಿಮ ಜಡೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿರಬಹುದಲ್ಲದೆ ದೇವರಿಗೆ ಜಡೆಯಿರುವದುಂಟೆ? ಎಂದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ನಂದಿ—ನೀನು ಮೋಸಗಾರನು. ಜಡೆಯುಂಟಾದದ್ದು ಸಂಭವ; ಇದು ನಿನ್ನ ಕೃತ್ರಿಮವೇ ಸರಿ ಎಂದರು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ಕೈವಾಗಿದು—ಛೇದನಾಸೇತಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲಿ? ದೇವಕಾಂತರ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು. ಎನ್ನಲು—ಹಾಗಾದರೆ ಒಂದೆರಡು ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಕೊಡೆಂದು ನುಡಿದರು. ಜನವೆಲ್ಲ ಸ್ತುಬ್ಧವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರ ಗೃಹ್ಣಿಯು ದೇವರ ವೇಲೆ ಕೂತಿತು. ಏನಾಗುತ್ತದೋ ನೋಡಿದೆ? ಕೆಂಪುಬೇ ಜನರಲ್ಲಿ ಕೂತೂಹಲ. ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಕನಕನು ದೇವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರೆಗಿ—ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತನಲ್ಲವೆ! ಸೇವಕನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಭಾರವು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಕೂಡಿದೆ. ಎಂಬದಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ತಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲುಂಟಾದ ಜಡೆಯಿಂದ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಕೇಶಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಕೇಶವಮೂರ್ತಿಯು ಎರಡೂ ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಗಿಂದ ದಳದಳನೆ ನೀರು ಸುರಿದವು ಆಗ ಕೇಳುವದೇನು? ನೆರೆದವರೆಲ್ಲರೂ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ನಿಂತರು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳಂತೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣತರಾದರು. ಚಾಡಿಕೇಳುವ ರೆಲ್ಲರೂ ತಪ್ಪಾಯಿತೆಂತು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಯಾರ ಬಾಯ ಟ್ಲೆಯೂ ಕನಕನ ವಹಿಮೆಯೇ. ಒಬ್ಬರ ಮಾತು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕೇಳಿಸದಂತಾಯಿತು; ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪೂಜಾರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಯ-ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನೇ ಇನಾ ಮಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟರು. ಕನಕನು ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಮಾಡುವದೇನು? ಆತನಿಗೆ ಕಾಂಡವೂ ಅಷ್ಟೇ? ಕಬ್ಬಿಣವೂ ಅಷ್ಟೇ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಮಹಾತ್ಮನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿತಕ್ಕು? ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು.

ಅದ್ಯಾಪಿ ಅಷ್ಟು 'ದಾಸನಕೊಪ್ಪ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ದೇವರಿಗೆ ನಡೆಯು ತ್ತಿರುವದು.

ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಪಾತದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಯಾವದು ತಾನೇ ಆಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾಡರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಗಳವರು ದೇವರನ್ನು ಹೀಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.—

ವಾಸನಗೇನು ಬೇಡುವದಿಲ್ಲ | ಎನ್ನ ಹೃದಯಕಮಲದೊಳು ನಿಂದಿರೊ
ಹರಿಯೆ || ಪಲ್ಲ || ಬುದ್ಧಿನಿನ್ನೊಳು ಕಾಣದಾಡಲಿ | ಎನ್ನ ಚಿತ್ತ ನಿನ್ನಲಿ ನಲಿದಾ
ಡಲಿ || ಭಕ್ತಜನರ ಸಂಘದೊರಕಲಿ | ರಂಗವಿರಲನ್ನ ದಯವಿರಲಿ ಹರಿಯೆ ||

೧೯ನೆಯ ಕಥೆ.

ನೋಹನತರಂಗಿಣಿಯನ್ನು ಬರೆದದ್ದು.

ಕನಕದಾಸನು ಕಾಗಿನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಪ್ರತಿವರುಷವೂ ತಿರುಪತಿಮಾ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವದೊಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗ ಬೇಕಾದರೆ ಕದರಮಂಡಲಗೆ * ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಹತ್ತಿರವೇ ಹಾಯ್ದುಹೋಗು ತ್ತಿತ್ತನು. ಅದರೂ ಒಮ್ಮೆ ಸಹ ಶ್ರೀಪ್ರಾಣದೇವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಕನಕನಿಗೊಂದು ಬೇನೆಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಬೇಡಿಕೊಂಡನ; ನೋರೆಯಿ ಟ್ಟನು ಆವ ರೇನು? ಬೇನೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ತಾನೇ ಕನಕನು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಗಾಬರಿಯಾದನು. ಏಕೆ ಹೀಗಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಮತ್ತೆ ನೋದಲಿ

* ಇದು ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ, ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರಿಂದ ೮ ಮೈಲಿ ನಲ್ಲಿ ಆದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜನನೇಜಯನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಸ-ವಂ ಶದೇವರ ಗುಡಿಯುಂಟು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮದಾಸ, ಶ್ರೀನಿವಾಸದಾಸ, ಹಿರೇ ಆಚಾರ್ಯರು ನೊಡಲಾಡವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಇವರ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವೆವು.

ನಂತೆ ತಿರುಪತಿಯಾ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಅಶ್ವಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿ
ಅತಿ ದೀನವಾಣಿಯಿಂದ ದೇವರನ್ನು ನುತಿಸತೊಡಗಿದನು * ಹೇ ಶೇಷಾಚಲವಾಸಿ
ಯಾದ ನಾರಾಯಣಾ! ವೇಂಕಟೇಶಾ! ದಯಾನಿಧೇ! ಯಾವ ನೀನು ಸಮಸ್ತ
ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವಿಯೋ,
ನಿನ್ನ ಜಗಜ್ಜಾರವಿಂದವೇ ಗತಿಯೆಂದೂ ನಂದಿದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಈ ಸಂಸಾರವೆಂಬ
ಕಾಡ್ಗಿಟ್ಟಿನಿಂದ ದೂರಮಾಡಿ ವೋಕ್ಷುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಲಹುವಿಯೋ ಅಂಥ
ಲೋಕಪಾಲಕನಾದ ನೀನು ದಾಸಾನುದಾಸನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಯಾತಕೃಷ್ಣ
ಕಾಡುವೆ? ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನೂ ಆದಿಮೂರತಿಯೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ನುತಿಸಲು
ಫಾನೇಶ್ವರವನು? ದಾಸಕವಾದೀ ದೇವೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರೆನು. ಕಾಪಾಡು!
ಕಾಪಾಡ! ಇಗೋ ನೋಡು, ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ತವವಾದಾರವಿಂದದತ್ತಿಯೇ
ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಆಸೆಯಾಯಿತು. ನೆನು ಆ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಗಲಿ.

* ರಾಗ—ಕೇದಾರಗೌಳ, ಛಾಪು,

ಸಿರಿಯಮಹವೆ ಮುಕುಂದಾ | ನಿನ್ನ | ಜರಣ ಸೇವಕನ ನಿನ್ನಹದರಾಕೆ
ಲೊ ದೇವ || ಪಲ್ಲ ||

ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರ ವಧ್ಯದಲಿ ಮೈಕುಂತ | ಪಟ್ಟಣದಿ ಸಿರಿವೋಲಗವು
ನಿತ್ಯದಿ || ಕಟ್ಟಿ ಒಲೈಸುತಿದ ದಾಸರ ನಿಮಿಷರ ವನ | ಮುಟ್ಟಿಪಾಡುವ ನಾರದರ
ಗೀತ ಸಂಭ್ರಮದಿ || ೧ || ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಾದಧಿದೇವಿ ನಿಮ್ಮರಸಿಬಲು | ಯಾಕುತಿ
ಯೊಳು ಲೋಕವನು ಸಲಹುತಿಹಳೊ || ಸತತ ನಿನ್ನಯ ಹಿರಿಯವನು ಪ್ರಾಣಿಗಳ
ಸೃಜಿಸುವನು | ಅತಿ ಮರಳುಮಾಳಾತ ಕಿರಿಯವನಂತೆಂಬ || ೨ || ಬಲ್ಲಿದರಿಗೆ
ಬಲ್ಲಿದನೆಂಬುದು ಅರಿ | ದಲ್ಲಗನು ಎಂತೆಂದೊ ಒಲಸಾಹಸಾ || ಇಲ್ಲ ನಿನ್ನದಿ
ರತ್ನಾರು ಎಂದೊ ಗರ್ವದಿಯೆನ್ನ | ಸೊಲ್ಲು ನಿನ್ನಯಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸದೆ ವೋದಿತೇ || ೩ ||
ಶೇಷವಾಹನ ಸುಮಂಜ ಗರುಡವಾಹನಾ ಉರು | ವಾಸದಂದಿಗೆಯ ಕೊರಳಮೈ
ಜಯಂತಿ || ಎಡಸಲಳಿಯು ದ ಮೂಲೆಗಳ ಧರಿಸಿಜಗ | ದೀತನೆಂದೊ ದಿರುಡ
ಮೆರೆದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಬ || ೪ || ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೆಂದೊದಿರುಡು ಬಿಡು ಅಲ್ಲದಡೆ |
ಎನ್ನನು ಕಾಯೊ ಸುಲಭದಿಂದಾ || ಮುಕ್ತಿಯನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಲೋಕದೊಳು
ಭಜಕೆಗಳ | ಕತುಕಾಕಾಗಿ ನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇತವನೇ || ೫ ||

ಅಹಾ! ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ದಾಸನ ಈ ದೀನವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೇಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಾನು? ಕನಕನು ಕಪಟಧತ್ತಿಯುಳ್ಳವನೇ? ಕುಳಿತರೆ ಅಸುಮೋಹಿಯಾದದೇ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದಲಾಜಗದೀಶನು ಕನಕನಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಆಕಾಶವಾಣಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಆಕಾಶವಾಣಿಯೇನು? 'ಕದರಮಂಡಲಗಿಯ ಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಕರಣಾಗತನಾಗದೆ ಬೇನೆಯು ತೊಲಗಲಾರದು.'

“ಹರೇರ್ವಿರುದ್ಧಂ ನಕರೋತಿ ವಾಯು | ವಾರ್ಯುರ್ವಿರುದ್ಧಂ ನಕರೋತಿ ವಿಷ್ಣುಃ” || ಎಂಬ ಪುರಾಣ ವಚನದಂತೆ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟಪತಿಯು ಪ್ರಾಣದೇವರ ಕಡೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟನು. ಕನಕನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದನು. ಮೊದಲಿನ ಅವನ ಅಹಂಕಾರವೆಲ್ಲ ಹೋಯಿತು. ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ಸೂರ್ಯನಾದ ಯಿಸಲು ಕತ್ತಲೆಯು ಎತ್ತ ನಿಲ್ಲುವದು? ಸಂಗಡಲೇ ತಿರುದತಿಯಿಂಟ ಹೊರಟು ಕದರಮಂಡಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಪ್ರಾಣದೇವರ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಅವನಿಗಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಹೇಳತೀರದು. ದೇವರನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ನುತಿಸಿದನು. * ಕುಣಿದನು. ಅದೂ ಆತನಿಗೆ ಮನದಣಿಯಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ದಿವಸ ನಿಂತು ದೇವರ ನೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದನು. ಆತನು ವಾಸಿಸಿದ ಸ್ಥಳವು ಗುಡಿಯ ಪಾಳೆಯೊಳಗೆ 'ಕನಕಪ್ಪನ ಗುಡಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂಟ ಈಗಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಕನಕದಾಸನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಜರಿತಾವೃತವಾದ 'ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣೀ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದನು. ಬೇನೆಯು ತೊಲಗಿತು; ಕನಕನು ಮೊದಲಿನಂತಾದನು. ಈ ಪುರಾಣವು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಗುಡಿ

* ರಾಗ ಕಾಂಡೋಧಿ. ಝಂಪೆ ತಾಳ.

ಕದರ ಉಂಡುಲಾಗಿಯೂ ಕರಾಣಿ ಹನುವರಾಯನು | ಸದ್ಗುಣವಂತನೆ ಗುಣವಂತನೆ || ಪಲ್ಲ || ಅಂಜನೀಯ ವರಸೂನು ಅತ್ರಿತ ಕಾಮಧೇನು | ಮಂಜುಳ ಸುಗಾಂನಗಿತ ಪರಮ ವಿಖ್ಯಾತ || ಸಂಜೀವನವ ತಂದ ವೀರಹನುಮಂತ ಸದ್ಗುಣವಂತನೆ ಗುಣವಂತನೆ || ೧ || ಶಶಿಧರಾನ್ವಯಾದೂತ ಸೌಮಿತ್ರಿಯವರೂಢ ಅಸಮಾಪ್ತ ಧೃತವೇದ ಅಮಿತಪ್ರಖ್ಯಾತ || ಸುಸುಗ್ರೀವ ಜಾಮಾತಾ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣನಾಥ ಸದ್ಗುಣವಂತನೆ ಗುಣವಂತನೆ || ೨ || ಕ್ಲೋಣಿಯೋಳ್ ಕನಕ ದಾಸನು ನೆರಳು ಅನಕಾ | ಏನು ಬಲಿಸಿದಿಯೊ ಬಿಷಧಿಯು ತುಣುಕಾ || ನೀನಿದ್ದರೆ ಕನಕ ಪ್ರಾಣ ತೆರಳುವನಕಾ | ಶ್ರೀನಿಧೀ ಆದಿಕೇಶವ ಎನ್ನ ಜನಕಾ || ೩ ||

ಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಓದಲ್ಪಡುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಾಸರೇ ಅಧಿಕರಾಗಿರುವರೆಂಬುದು ಈ ಕಥೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಅಂಶ ವನ್ನೇ ಧೃಗು ಮುಷಿಗಳ ಅಂಶಭೂತರಾದ ವಿಜಯದಾಸರು ತಮ್ಮದೆಂದು ಪಟ್ಟ ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅಂಕಿರುವರು:—

“ನಿಷಗಂಜುವವನಲ್ಲ ನಿರ್ಜರೇತ | ಮನ ವಜನ ಕಾಯಾದಲಿ ನಿನ್ನವರಿಗಂ
ಜುವೆ || ಪಲ್ಲ || ಅನಪರಾಧಿಗಳಿಗಿಂತಾಯಿತೋ ದೇವ | ಎನಗೆ ತನಗೆಂಬವರಿ
ಗಾವ ಗತಿಯೋ || ಮಣಿದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿ ವಿಜಯ ವಿರೂರೇಯ | ನಿನ್ನಿಂತ
ನಿನ್ನ ದಾಸರ ಒಲವೆ ಅಧಿಕಾ || ೧ || ”

೨೦ನೆಯ ಕಥೆ.

—(೦):—

ರಥವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದು

ಒಮ್ಮೆ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟಪತಿಯ ರಥೋತ್ಸವವು ನಡೆಯುತ್ತ
ಲಿತ್ತು. ದೂರ ದೂರ ದೇಶದಿಂದ ಬಂದು ಜನಸಮೂಹವು ಕೂಡಿತ್ತು. ಮಂಗಳ
ವಾದ್ಯಗಳು ಜಾರಿಸಹತ್ತಿದವು ಗಂಧೋದಕದ ಭಳಿಯಿಂದಲೂ, ಕಸ್ತೂರಿ
ಕುಂಕುಮಗಳ ಸಾರಣೆಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಹ ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳಿಂದಲೂ ಬೀದಿ
ಗಳು ಗವಾಸಮಿಸಹತ್ತಿದ್ದವು. ಪರಿವಾಳವು ಸರಸರನೆ ನಾಲ್ಕೂಕಡೆಗೆ ಹಬ್ಬಿತು.
ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವೇದಘೋಷವು; ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿರಸ
ವೂರಿತವಾದ ಭಕ್ತರ ಸಂಗೀತ ನಿನಾದವು; ಬೇರೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ದರ್ಶನ
ಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿದ ಜನರ ಕಲಕಲಾಟವು ಇವೆಲ್ಲ ಏಕತ್ರಕೂಡಿ ಸಮುದ್ರಘೋಷ
ವನ್ನೇ ಧಿಕ್ಕಾರ ಮಾಡುವಂತಿದ್ದವು. ರಥವು ಶೃಂಗಾರವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತ್ತು.
ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಜಯ ಜಯ ಧ್ವನಿಯು. ದೇವರು ರಥಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದನು.
ಅಗ ಕೂಡಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಹತ್ತಿದರು.
ವಂಗಲಾರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಹಾಡಿದರು. ಕೂಡಿದರು. ಜಯ
ಧ್ವನಿಯಂತೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಯಥೋಚಿತವಾಹ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿ

ಪವು. ರಥವನ್ನು ಒಳಿಯಾವದೊಂದೇ ಉಳಿಯಿತು. ಅದೂ ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ರಥಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿ ಡರಾ. ತಾಸಾಯಿತು; ಎರಡು ತಾಸಾಯಿತು. ನೋಡುತ್ತಾರೆ! ರಥವು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಾದರೂ ಮುಂದಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ನೆರೆದವರೆಲ್ಲರೂ ಅರಗುಬೆರೆಗಾಗಿ ನಿಂತರು. ಸ್ವಾಮಿಯಾಪಾದಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ತಪ್ಪನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವೆವೋ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಬಲವಾಗಿ ನಾಟಿತು. ರಥವು ಯಾಕೆ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲದೆಂದು ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದರು. ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು: ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಕನಕನು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಏನೋ ಕಾರಣದಿಂದ ತುಸು ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ದಾವತಿಮಾಡಿ ಓಡಿಬಂದು ತಡಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ರಥವು ನಡೆಯದೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ ಶ್ರೀವೆಂಕಟಪತಿಯನ್ನು ನುತಿಸಹತ್ತಿದನು. *

* || ಪದ || ರಾಗ—ತಾಳ

ಬಾರೊ ಭಾಗ್ಯದ ನಿಧಿಯೆ | ದಯಾಂಬುಧೆ || ಪ || ಬಾರೊಭಾಗ್ಯದನಿಧಿಯೆ | ಸಾರಿದಿಗತ್ತೆಸುಧೆ | ವಾರಿಜಾರಿಕೌನೋದಿ ವಾರಿಜಾಧರಮಾಡದಿ | ಸಾರಸಹೃದಯದಿ ಕೇರಿಕೇರಿಯಲಿ ಶೃಂ | ಗಾರದಿನೆರೆವ ಆ | ಪಾರದಯಾನಿಧಿ || ೮-ಪ ||

ವಿಜಯ ನಿಮ್ಮಯಾಪಾದ | ಭಜಕರಿಗೆ ಕೊಡಲಿ | ವಿಜಯದಕಮಿಯಲ್ಲಿ | ವಿಜಯರಥದಿಕೂತು | ವಿಜಯಳ ಸಹಿತದಿ | ವಿಜಯ ಮಾಡುತಬಾರೊ | ವಿಜಯಸಾರಥಿಪದಿ | ವಿಜಯರಥದಿ ಪರವಿಜನನೇಸೋಲಿಸಿ | ತ್ರಿಜಗವಿಜಯವೇಷ | ವಿಜಯಗಿತ್ತು ಮೆರೆದೆ | ವಿಜಯಮೂರುತಿಯೆ || ೧ ||

ದಶದಶನಂದ ಏಕಾ | ದಶಚಂದ್ರಶೇಖರದತ್ತಾ | ದಶದಿಕ್ಕ ಮಾರುತರು | ದಶವಿತ್ತದೇವಯಾತ್ರಾ | ದಶನಾಏಕಾಕವರ್ವದಾ | ದಶಖುಷಿಮುನಿಸ್ವಪ | ದಶದಿಕ್ಕಿನ ಜನರು | ದಶಿವಿಉತ್ಸವನೋಡಿ | ದಶದಿಶದಲಿ ನಿಂದು | ದಶಮತಿ ವಂದಿತ | ದಶತಿರ ಸಂಹರ | ದಶರೂಪದಲಿಖಳ | ದಶನಮೂರುತಿಯೆಂದು ಹೆಸರು ಹೊರಳುವರು || ೨ ||

ಪದಮನಾಭಪದ್ಮೇಶ | ಪದಮಮಾಲಿಸದ್ವಾಕ್ಷ | ಪದಮಪಾಣಿಪದ್ಮಾಂಘ್ರಿ | ಪದಮಸಖಸುತೇಜಿ | ಪದಮಕಲ್ಪದಿನಾಭಿ | ಪದಮದಿಹತುಮಾರು | ಪದಮಜನನಪಡದು | ಪದಮಜಾಂಡವಡದಿ | ಪದಮಪೀಠನಕ್ಕು | ತ್ವದುಮಾದಿನಿನಪದ | ಪದಮ ತೋರುತ ಬಾರೊಕಾಗಿನೆಲಿಪದಿಕೇತವ || ೩ ||

ಕನಕನ ಭಕ್ತಿಯು ಇನ್ನೆಂಥಾದ್ದೋ ದೇವರ ಕರಾಣವು ಅವನ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೆಷ್ಟಿರುವದೋ ಸಾವಿರಾರು ಜನರಿಂದ ಒಂದುಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಾದರೂ ಇಡದಂಥ ರಥವು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ತನ್ನಿಂದತಾನೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿತು. ನೋಡಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಎಲ್ಲರೂ ಕನಕನನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಸ್ತುತಿಸಹತ್ತಿದರು.

‘ದೇವಬಲವಿದ್ದವನಿಗೆ ಯಾವ ಬಲಬೇಕು?’

ಜನನಿಯನು ಕಾಣದಿಹ ಬಾಲಕ | ನೆನೆನೆದು ಹಲಬುತರೆ ಕತ್ತಲೆ |

ಮನೆಯೊಳಗಿದ್ದವನ ನೋಡುತ ನಗುತ ಹರುಷದಲಿ ||

ತನಯನಂಬಿಗಪ್ಪಿರಂಬಿಸಿ | ಕಸಲಿಕೆಯ ಕಳೆವಂತೆ ಮಧುಸೂ |

ದನನು ತನ್ನವರೆಡೆಗೆ ಬಂದೊದಗಿ ಸಲಹುವನು ||

(ಹರಿಕಥಾವ್ಯಾಸಸಾರ)

೨೧ನೆಯ ಕಥೆ.

ಸತ್ಯಂಗದ ಮಹಿಮೆ.

ಕನಕಪ್ಪನು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಪಟ್ಟಣವಾಗಲಿ-ಹಳ್ಳಿಯಾಗಲಿ ಆತನ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಭಂಗವಿಲ್ಲ. ಅದು ನಡದೇ ತೀರಬೇಕು. ನಿತ್ಯದಂತೆ ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದವನೇ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನಡೆದನು. ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನು ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ದಾಸ-ಧರ್ಮವೆಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಕೇಳದೆ ಬಹು ಧನಾಡ್ಯನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಂಥವನ ಮನೆಯೇ ಸತ್ಯದ್ವರ್ತನಕ್ಕೆ ಈತನ ಪಾಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆ? ಅದೇನು ಕನಕಪ್ಪನ ದುರ್ದೈವವೋ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಮಂತನ ಪರಿಪಕ್ವಕಾಲವೋ ವಾಡಕರಿಗೆ ಮುಂದೆ ತಾನೇ ತಿಳಿದು ಬರುವದು. ಹೇಗೆಗೆ ಆಗಲಿ ಕನಕದಾಸನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದನು. ಶ್ರೀಮಂತನು ಅಂಥ ತಂಬೂರಿ-ಗಿಂಬೂರಿಗಳಿಗೆ

ಮರುಳಾಗತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ದಾಸನನ್ನು ದಬ್ಬಿರೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ದಾಸಯ್ಯನು ಅವನಿಗಿಂತ ಮೊಂಡನಾದನು. ಹೋಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಇದೇನು ಗತಿ! ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಅವನಿಗೆ ಎದುರುತ್ತರ! ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಎಧಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಂತನು ಈತನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ ದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಯಜಮಾನನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ದಾಸರು ಗಟ್ಟಿಗರೆಂದು ತಿಳಿದು— ದಾಸರೇ ನಿಮ್ಮ ಅಂದೋಣವೇನು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಕನಕಪ್ಪನು— “ಮಹಾರಾಯಾ! ನಾನೇನು ನಿನ್ನನ್ನು ದುಡ್ಡು-ದುಗಾಣೆ ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ; ಅರಿವೆ-ಅಂಜಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ; ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕೆನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಹರಿಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಾನು ಹೇಳುವ ಎರಡುಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವಸ್ಥ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂತುಕೇಳು ಅಂದರಾಯಿತು. ಅದೇ ನನಗೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷ.” ಶ್ರೀಮಂತನು ಮನದಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗಿದನು. ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ ಪದವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಒಂದು ದುಡ್ಡು ಕೊಡ ಬೇಕಾಗುವದೋ ಎಂಬುದೊಂದು ಅವನಿಗೆ ಭಯವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅದು ಹೋ ದ್ದರಿಂದ—ದಾಸರೇ! ಹಾಗಾದರೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಕೂಡಲೆ ಒಡಂಬಟ್ಟನು. ಕನಕಪ್ಪನಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದೇನು? ಇಷ್ಟೇಅಲ್ಲವೇ! ಕೇವಲ ಐಹಿಕ ಸುಖದಲ್ಲಿಯೆ ಮಗ್ನವಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮಂತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಂಚ ವಾಡರೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಈತನ ಯೋಚನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಮಂತನು ಪದಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ಅಂದದೊಂದೇ ತಡ, ಕನಕಪ್ಪನ ಬಾ-ಯಿಂದ ಅತ್ಯವ್ಯವಹಾರ ರಾಗಮಾಲಿಕೆಯು ಹೊರಟಿತು. ಹೇಳಹತ್ತಿದನು. +

+ || ರಾಗ ಮುಖಾರಿ. ಝಂಪೆ ತಾಳ. ||

ಎನು ಇಲ್ಲದ ಎರಡು ದಿನದ ಸಂಸಾರ | ಜ್ಞಾನದಲಿ ದಾಸ-ಧರ್ಮವ ಮಾಡಿರಯ್ಯ || ಪಲ್ಲ || ಹಸಿದು ಬಂಜವಗೆ ಅತನವೀಯಲುಬೇಕು | ಶಿಶುವಿಗೆ ಪಾಲ್ಪೆಣ್ಣೆ ನಡಿಸಬೇಕು || ಹಸನಾದ ಭೂಮಿಯನು ಧಾರೆಯೆರೆಯಲು ಬೇಕು | ಪುಸಿಯಾಡದಲೆ ಭಾಷೆ ನಡಿಯಲೇ ಬೇಕು || ೧ || ಕಳ್ಳತನಗಳ ಮಾಡಿ ಒಡಲ ಹೊರೆಯಲು ಬೇಡ | ಕುಳ್ಳಿಡ್ಡ ಸ್ಥಳದಿ ಕುಟಲ ಕೃತ್ಯ ಬೇಡ || ಒಳ್ಳೆಯವ ನಾ ನೆಂದು ಬಲು ಹೆಮ್ಮಿಲಿಶಬೇಡ | ಬಾಳ್ವೆ ಸ್ಥಿರವೆಂದು ನೀ ನಂದಿ ಕೆಡಬೇಡ || ೨ || ಜೊರೆತನವು ಬಂದಾಗ ಕೆಟ್ಟ ನುಡಿಯಲಿ ಬೇಡ | ಸಿರಿ ಬಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೆರಿಯ ಬೇಡ || ಸಿರಿವಂತವಾದರೆ ನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ | ಜರಣಕಮಲವ ಸೇರಿ ಸುಖಿಯಾಗು ಮನುಜಾ || ೩ ||

ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಮಂತನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಏನು ಪರಿಣಾಮವಾ ಯಿತೋ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಕನಕಪ್ಪನ ಎದುರಿಗೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತು—‘ಸ್ವಾಮಿ! ದಾಸರೇ! ನೀವು ಇನ್ನು ಎಂಟು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಹರಿಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸಬೇಕು’ ಎಂಟು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕನಕಪ್ಪನಿಗೆ ಅತೀವ ಆಕ್ಷಯವಾಯಿತು. ಇದೇ ಈಗ ಒಂದೆರಡು ತಾಸುಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೇವಲ ಮೋಹಪರವಶನಾಗಿ ದಾಸ ರನ್ನು ದಬ್ಬಿರೆಂದು ಹೇಳಿದ ಯಜಮಾನನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಆತ್ಮದಾರಿಯಾಗಿ ಎದು ರಿಗೆ ಲೀನತೆಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವವನನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಾತ್ಮಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಹತ್ತಿ ದನು. ಹರಿನಾಮ ಮಹಿಮೆಯು ಇನ್ನೆಂಥಾದ್ದೋ ಅದನ್ನು ಯಾರು ಹೇಳ ಬಲ್ಲರು? ಕನಕಪ್ಪನ ಆದರೋಪಚಾರಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮಂತನು ತನ್ನ ಇತರ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೂಡಾ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟನು. ಕೂತಾಗ-ನಿಂತಾಗ ದಾಸರ ಪದಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಎಂಟು ದಿವಸದ ಮೇಲೆ ದಾಸರಿಗೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಂಭಾವನೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ನೋಡಿದಿರೋ! ಸಾಧುಸಮಾಗಮವು ಹೇಗಿದೆ? ಅಂತೆಯೇ ದಾಸರು—

“ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೂಡೆ ಅಧಿಕಸ್ನೇಹದಕಿಂತ | ಸಾಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೂಡೆ ಜಗಳವೆ ಲೇಸು,” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

೨ ರಾಗ | ಮುಖಾರಿ | ಝಂಪೆ |

ಆರು ಸಂಗಡಬಾಹೊರಲ್ಲ | ನಾರಾಯಣನ ನಾಮನೆರೆಬಾಹೊದಲ್ಲದೆ ||ಪ||
ಗುರುಬಂಧು ಬುಧಜನರು ನಿಂತಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ | ಕರಹಿದಿದು ಧಾರೆಯಾ ನೆರೆಪಾಕೊಂಡು ||ತರಾಣಿ ಪ್ರಣಯನ ಹರಣಹೋಗಲು ತಾ ಕಂಡು | ಬರು ದಕ್ಕಂ ಜಿದಾರಾಗತಿಯೆಂಬುವಳು || ೧ || ಮನೆಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಧನಕೆ ಬಡದಾಡುವರಾ | ಧನಕಾಗಿ ನಿನ್ನನೆ ನಂಬಿದವರಾ || ಅನುಮಾನವ್ಯಾಕೆ ಜೀವನತೊಲಗಿದಾಕ್ಷಣದಿ | ಮಾನೊಂಟು ಆರಗಳಿಗೆ ನಿಲ್ಲಗೊಡರಾ || ೨ || ಸುತ್ತಲೆ ಕುಳ್ಳಿದಳು ಎತ್ತರಾಂಧ ಪರೈ | ಹೊತ್ತು ಹೋಯಿತು ಹೊರಗೆ ಹಾಕೆನ್ನುವರಾ || ಎತ್ತದಾಕಸಂಕಿತ ಅತ್ತ ತು ದೇಹ | ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅಗ್ನಿಯೊಳು ಬಿಸುಟುವರಾ. || ೩ ||

೨೨ನೆಯ ಕಥೆ.

ಭಗವದ್ವರ್ತನ.

ಕನಕಪ್ಪನು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಾಡಿರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಸೇವೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿರಲು, ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಅವರು, ಕನಕನ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೀಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕರಿಸಿದರು. ಗುರುಗಳು ಏನಪ್ಪಣೆ ಮಾಡುವರೋ ಎಂದು ಕನಕನು ಕುತೂಹಲಗೊಂಡು ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಂತನು. ಅವರು ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರು;— 'ಅಯ್ಯಾ ಕನಕಾ! ನೀನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮಗೊಮ್ಮೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ತೋರಿಸಬೇಕು.' ಕನಕನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದನು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ

... ..

ಹರಣ ಹಿಂಗದ ಮುನ್ನ ಹರಿಯ ಸೇವೆಯ ಮಾಡಿ | ಪರಗತಿಗೆ ಸಾಧನವ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ || ಕರುಣಾನಿಧಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ | ನಿರಾತದಲಿ ನೆನೆನೆನದು ಸುಖಿಯಾಗೋ ಮರುಳೆ || ೫ ||

೩ ರಾಗ —ಮುಖಾರಿ ಝಂಪೆ.

ಇರಬಂಡುಡಿಲ್ಲ ಸಂಸಾರ | ಅತು ಶ್ರೀ ಹರಿಗುಣವ ಭಜಿಸುವದಸಾರ||ಪ||
ಧರೆಯನಾಳಿದ ತ್ರಿಶಂಕಾ ಧೊರತಾನೆಲ್ಲಿ | ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ವೊದಲಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ
ಗಳಲ್ಲಿ || ಶರಧಿ ಮಧ್ಯದಲಿದ್ದ ರಾವಣಾಸೂರನೆಲ್ಲಿ | ಸ್ಥಿರವುಳ್ಳ ಕೌರವರು ಪಾಂಡ
ವರು ಎಲ್ಲಿ|| ೧ || ದಶರಥ ವೊದಲಾ ಷೋಡಶರಾಯರಗಳೆಲ್ಲ | ಅಸಹಾಯತೊರರು
ವೀರವಿಕ್ರಪುರೈ || ವಸುಧೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಹದಿನಾರುಸಾವಿರನೆಲ್ಲಿ | ಸುಶರೀರನೆನಿಸಿದಾ
ಅಭಿಮನ್ಯು ತಾನೆಲ್ಲಿ || ೨ || ಈ ಪರಿ ಈ ಧರೆಯನಾಳಿ ಹೋದವರೆಷ್ಟು | ಈ ಪರಿ
ಯ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಎಷ್ಟು || ಈ ಪರಿಹರಬ್ರಹ್ಮರಾದವರು ತಾವೆಷ್ಟು |
ಶ್ರೀಪತಿಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವನನ್ನೇ ಭಜಿಸೊ || ೩ ||

ಅಪ್ಪಣೆ. ಅಹಾ! ಶ್ರೀಗಳವರು ಎಂಥಾ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರಲ್ಲಾ ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ನೆರವೇರಿಸೇನು? ಎಂಬದಾಗಿ ಹಲವು ಆಲೋಚನೆಗಳು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದವು. ಆಗ ಅವನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರೆಗಿ—ಸ್ವಾಮಿ, ಗುರುಗಳೇ! ತಮ್ಮ ಈ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೆಷ್ಟರವನು? ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇನು? ಜಗಜ್ಜಾಲಕನಾದ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೂಡಲಿಲಾವಿನೋದವಾಡುತ್ತಿರಲು ಪಾಮರನಾದ ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ನಿಮಿತ್ತ ಮಾಡಿದಿರಿ? ನಾನೇನೋ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಆತನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತೋರಿಸೇ ತೀರೇನೆಂಬ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಮೆರಿಸಲಾರೆನು. ಗುರ್ವನುಗ್ರಹವಿದ್ದಂತಾಗಲಿ, ಎಂದು ನುಡಿದು ತದೇಕ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಬೀಡಿಕೊಳ್ಳ ಹತ್ತಿದನು. ಮುಂದೆ ನಾಲಕ್ಕಾರು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಒಂದುದಿವಸ ಶ್ರೀಗಳವರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮೊಜಿಸಿ ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತ ಮಾಡುವ ಸಮಯ. ಗಂಡಸರು-ಹೆಂಗಸರು ಅನೇಕರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಡಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಶಿಷ್ಯರು ಮಹಾನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ತಂದಿಡುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಿರಿ-ಮುಟ್ಟೀರಿ ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದರು. ಇಂಥಾ ವ್ಯಾಳ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಗಿ-ಟೊಪ್ಪಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು-ಮೈಮೇಲೆ ರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ಅಂಬೆಗಾಲಿಕ್ಕುತ್ತ ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಗುವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುವದೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ದೂರ ಸರಿಯಹತ್ತಿದರು. ಯಾರ ಮಗುವಿದು? ಬೇಗನೆ ಕರಕೊಳ್ಳಿರೆಂದು ಕೂಗಹತ್ತಿದರು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದು ಶ್ರೀಗಳವರ ತೀರ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಸನ್ನೇನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದರೆ ಅವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಬಿಡುವದು. ಮುಂದೇನು ಗತಿ? ಕೂಸನ್ನು ಕರಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಮಗುವೋ ಇದನ್ನು ಹೀಗೇಕೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೋ ಎಂಬದಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಒದರಾಡ ಹತ್ತಿದರು. ಆ ಧ್ವನಿಗೆ ಕೂಸು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ದುಡುಡುಡನೆ ಪಾಯಸದ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಕುತ್ತ ಬಂದಹಾದಿಯಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಆಗಂತೂ ಜನರ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಹೇಳಲಾಸಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಅಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಹೋಯಿತೆಂದೇ ಕೂಗಾಟ. ವ್ಯಾತೊಂದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಗಳವರು ಮಾತ್ರ ಮಗುವಿನ ಆಟವನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿಸಗಹತ್ತಿದರು. ಕನಕನ ಅಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯೇ

ಇಂದು ಪ್ರಕೃಕ್ಷುನಾಗಿ ಬಂದಿರುವನೆಂಬ ವಿಷಯವು ಅವರಿಗೆ ಹೊಳೆದುದುಹೋಯಿತು. ಮಗುವಿನ ರೂಪವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ಅದರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿಂದ ಹೊರಟರು. ಪ್ರಕೃಕ್ಷು ಕೃಷ್ಣನೇ ಬಂದಿರಲು ಕೃಷ್ಣಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡುವದೇನೆಂದು ಶ್ರೀಗಳವರ ಯೋಚನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಇದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಮೈಲಿಗೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಗಳವರು ಎದ್ದು ಹೋದರೆಂದೂ ಆ ಮಗುವಿನ ಪಾಲಕರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಶಾಕನ ಮಾಡುವರೆಂದೂ ಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಗುಣಿಸುತ್ತ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತಲ್ಲೇ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮಗುವು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಂತೆ ತಿರುತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತ ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೊರಗೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಕನಕಕಪ್ಪನಸವಿಾಪಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕೂಡಲೆ ಕನಕಪ್ಪನು ಎದ್ದು ಮಗುವಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ವಂದಿಸಿ ಹರಿಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಣಿಯ ಹತ್ತಿದನು. †

ಎಲ್ಲರೂ ಬೆರಗಾದರು. ಇದೇನು ದೇವರ ಮಾಯವೋ ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಮಗುವಿನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಇಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕನಕನೊಬ್ಬನು ಕುಣಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅಕ್ಕಂತ ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು.

† ರಾಗ—ವೂರ್ವಿ ಏಕತಾಳ

ಮಗುವು ಕಾಣಿರಯ್ಯಾ | ಮಾಯದ ಮಗುವು ಕಾಣಿರಯ್ಯಾ | ಸುಗುಣವಾದಿರಾಜರೆ ಮೂಜಗವನು ತನ್ನ ದರದೊಳಿಟ್ಟು || ಪಲ್ಲ ||

ಮಾಯಾವೂತನಿಯಕೊಂದು | ಕಾಯವ ಕೆಡಹಿತಕಟ್ಟನ್ನು | ಸಾಯಬಡಿದು ಧೇನುಕನವೃಷಭಾಸರನಾ || ನೋಯನೇರದೆಮಳಾಜುಳನರಿಗೆ | ಸಾಯಾಜ್ಞವನೆ ಇತ್ತು ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ತಾಮಣ್ಣುಮೆದ್ದು ವೆದ್ದು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ತೋರಿಸಿದಾ || ೧ ||

ಏಕಾಣವಾಗಿಯೇ ಸಕಲಲೋಕವು | ಅಕಾರವಳಿಯೆ ಏಕವೇವ ದ್ವಿತೀಯ ವೆಂಬಾಗಮಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ | ಶ್ರೀಕರಾಂಬುಜದಿಂ ಪಾದಾಂಗುಲಿಯ ಹಿಡಿದು ಬಾಯೊಳಿಟ್ಟು | ಶ್ರೀಕಾಂತವಟದಲಿಯ ಮ್ಯಾಲೊರಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪಡದ || ೨ ||

††† ††† ††† ††† †††

ಪ್ರತಿತಲೆಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದ ಅಜ್ಞತನು ಭುವನಾದಿಮೂರ್ತಿಪತಿಪತಿತನು ಶೇಷಾದ್ಯಾಂಧ್ಯನು || ಕ್ಷಿತಿಗಧಿಕನೆನಲಾವುರದ ಪತಿವೈಕುಂಠ ಕೇಶವನು | ಯತಿಯೆ ನೀನೋಡಯ್ಯ ಶರಣಾಗತನ ತೊಡೆಯಿಂ ಮಾಯವಾದ || ೫ ||

ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಇದರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗಳ ವರು ಕನಕನನ್ನು ಮನವಿನಿಯಾಗಿ ಹೊಗಳಿ ಮಗುವು ಕೈಯೊಂದ ಪಾಯಸದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿಸಿಹರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಶಂಖ-ಚಕ್ರದ ಗುರುತುಗಳು ಮೂಡಿದ್ದವು. ಜನರು ಹೌಹಾರಿ ನಿಂತರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಬೋಧವಾಯಿತು. ಅಯ್ಯೋ! ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲು ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿಗಳಾದ ನಾವು ಆತನನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದವೆಲ್ಲಾ ಎಂದು ಮರುಗ ಹತ್ತಿದರು. ಕನಕನ ಧನ್ಯವಾದವನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದರು.

ಮುನಿಗಳು ಮನದಲ್ಲಿ ನುತಿಸಲರಿಯದ ಮಹಾಮಹಿಮಾ ನಿನ್ನ |

ಉಪನಿಷಗಳು ತುತಿಸಲರಿಯದ ಮಹಾ ಮಹಿಮಾ ನಿನ್ನ |

ಸಕಲ ಕೃತುರಾತಿಗಳು ತುತಿಸಲರಿಯದ ಮಹಾಮಹಿಮಾ ನಿನ್ನ |

ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಜೋಗುಳಾಡುವ ನೊಲೆಯಾಡುವ ಮೊಗನೋಡುವಗೋಪೀ ದೇವಿ ಪುಣ್ಯವೆಂಥಾದೊಡ್ಡ ಅಚಲಾನಂದ ಎರಲಾ ||

ಎಂಬ ದಾಸೋತ್ತಿಯಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಎನೋದವಾದಿದ ಕನಕಪ್ಪನ ಪುಣ್ಯವು ಇನ್ನೆಂಥಾದ್ದಿರಬೇಕೋ!

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕನಕನು ಭರತಖಂಡದೊಳಗಿನ ಯಾವತ್ತು ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರ ಗಳನ್ನು ಚರಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇವರ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ಈತನ ದೇವರ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿ ರೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ರಾವುಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೋರಿಸುವದೂ ನಮ್ಮಂಥ ಪಾಮರರೆ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸುವೆವು.

೧ ರಾಗ,—ಕಲ್ಯಾಣಿ ಝಂಪೆ.

ಎನೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿ ಸ್ತುತಿಸಲೊ ದೇವಾ | ನಾನೇನು ಬಲ್ಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮಹಿ ಮೆಗಳ ಘನವಾ || ಪಲ್ಲ || ಹರಿಮುಕುಂದನು ನೀನು | ನರಜನ್ಮಹುಳಾ ನಾನು | ಪರಮಾತ್ಮನೀನು ಐ | ಮರನುನಾನು || ಗರುಡಾಗಮನುನೀನು | ಮರುಳುಪಾಪಿಯಾ ನಾನು | ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯಾ ನೀನು | ತಿರುಕನು ನಾನು || ೧ ||

ಸ್ವಾಹಂಕಾರ ಖಂಡನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಾಸಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಚಿತ್ರವಿಷು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು:—“ಕುರುಡನಾಯಿ

ಸಂತೆಗೆ ಬಂತಂತೆ | ಅದಾ ಯಾತಕೆ ಬಂತೊ ” || ಎಂಬ ಪದದಿಂದಲೂ—ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರವರು:—“ನಾನೆಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾ ನಾನೆಲ್ಲಿ ಸುಷನ | ಹೀನವಿಷಯ ಗಳುಂಬ ಶ್ವಾನನಂತಿರುವೆ” || ಎಂಬ ಪದದಿಂದಲೂ ಸ್ವಾಹಂಕಾರ ಖಂಡನಮಾಡಿ ಕೊಂಡದ್ದು ಕಂಡು ಬರುವದು. ಗುರುಭಕ್ತನಾದ ಈತನಾದರೂ ಅವರ ಅನು ಕರಣವನ್ನೇ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವನು.

೨ ರಾಗ:—ಪೂರ್ವಿಕಾ ಏಕತಾಳ.

‘ಮಗುವು ಕಾಣಿರಯ್ಯಾ | ಮಾಯಾಹ | ಮಗುವು ಕಾಣಿರಯ್ಯಾ || ಪ ||

ಇದರಲ್ಲಿ ಕನಕದ್ವನ ಭಕ್ತ್ಯಾತಿತಯದ ಚಿತ್ರವು ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಆತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಎದುರಿಗೇ ಇರುವನು. ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗುವವು ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಲ್ಲಿಯ ಚಿತ್ರ. ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದ ಸಕ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅರಿಯದಂಥ ಪಾಮರನಿಂದಇಂತಹ ವೇದವಾಣಿಯು ಹೇಗೆ ಹೊರಬೀತು? ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜ ಗುರುಗಳಂಥವರಿಂದಲೂ ಹೇಗೆ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡಾನು?

೩ ರಾಗ —ಕಾಂಬೋದಿ ಝಂಪೆ.

‘ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ನಾನಾದ ಬೀಜವನು ನಾಲಿಗೆಯ | ಕೂರಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಬಿತ್ತಿರೈಯ್ಯಾ || ಪಲ್ಲ ||

ಜ್ಞಾನಹೀನರಾದವರೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭವಿಸಿ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲಿಂಬ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಯುಳ್ಳ ಕರುಣಾರಸದ ಚಿತ್ರವಿದು.

೪ ರಾಗ:—ಕೇಡಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ.

‘ಬಂದಿದೆ ದೂರು ಪಾಂಡನಗೆ | ಕೊಂದಿರುವರು ಕೌರವರನೆಂಬ ಅಪ ಕೀರ್ತಿ || ಪಲ್ಲ ||

ರಾಗ.—ಮುಖಾರಿ ಝಂಪೆ.

‘ಬೊಂದಿಯ ಅಟವನಾಡಿಸಿದನು ಭಾರತವಾ | ಅಂಬುಜಭವಾದಿ ಅಮ ರೇಂದ್ರ ರೇಕ್ಷಿಸಬಾ || ಪಲ್ಲ ||

ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಮಿಮರ್ಶಿಸಿ ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರವಿದು. ಪಂಡಮವೇದವೆನ್ನಿಸಿ ಕೊಂಡ ಭಾರತದಂಥ ಉದ್ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಎಮರ್ಶಿಸಬೇಕಾದರೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹ ದಿಂದೊಂಟಾಡ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಆಗಲಾರದು.

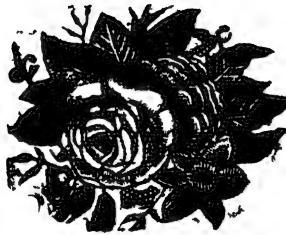
೫ ರಾಗ — ಕಾಂಬೋದಿ ರೂಪಕ.

‘ಸಹಜವಿದು ಈ ನುಡಿಯು ಸಖಿಯ ಮಾತಲ್ಲ | ಮಹಿಯೊಳಗೆ ಪೇಳುವೆನು
ವಿಹಿತವಾಕ್ಯಗಳಾ|| ಪಲ್ಲ || ಶ್ರುತಿ-ಶಾಸ್ತ್ರ-ಪುರಾಣ ಮೊದುವವನೇಕೂಡ್ರ|
ಅತಿಥಿಗಾದರಿಸುವನೆ ಅತಿ ಲುಬ್ಧನು || ಪ್ರತಿದಿವಸ ಸಂಧ್ಯಾವಂಡನೆಮಾಡುವ
ಪಾಪಿ | ಪತಿಯಾಜ್ಞೆಯಿಂದಿಹಳೆ ಪರಮಾಘಾತಕಿಯಾ’ || ೧ ||

ರಾಗ — ಮಾಧ್ಯಮಾದತಿ ಝಂಪೆ.

‘ಕಲಿಯೇರಿ ಬಂತು ನಾಕಡೆಹಾಯ್ದೆಂತಯ್ಯಾ | ಜಲಜಲೋಚನ ಎನ್ನ
ಸಲಹದೀಕಯ್ಯಾ’ || ಪಲ್ಲ ||

ಲೋಕಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನರ ಅಂತರಂಗ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ರೇಖಿಸಿದ
ಚಿತ್ರಗಳಿವು.

ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಪದಗಳೆಲ್ಲ (ಉಡುಪಿ ಪಾವಂಜಿ ಗುರುರಾಯರು ಛಾಪಿ
ಸಿದ ಕನಕದಾಸನ ಕೀರ್ತನೆಗಳು) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವವು.

ಎನೆಯ ಭಾಗ.

ತನುವಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಕಟ್ಟಿ | ಯನುಗೊಳಿಸದಾರುರಸಸ್ಥಾಪ
ಪನೆಯ ಭತ್ತಿಯೊಂ | ದಿನಿಸಿಲ್ಲದತಿ ಚಿತ್ರಮಂ ರೂಪದೋರದೆಡೆಯೊಳ್ ಪಲವ
ಲಂಕಾರಮಂ || ಮಾನೆಯಿಲ್ಲದರ್ಥಸಂಚಿತವನುಂ ಮೇರೆಯೊಂದ | ದನುಪಮಕ್ರಿಯೆ
ಗಳಂ ನಡೆಯಿಸ ಕವೀಶ್ವರರ | ಘನತೆಯಂ ಬಣ್ಣಿಸುವರಾರಾನೆ ಹೋದುದೆ , ಬೀದಿ
ಯಲ್ಲವೆ ಜಗದೊಳು || ೧ ||

(ನಂದೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.)

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಥಾಮತಿ ಕನಕದಾಸನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗಳನ್ನು ಎಸ್ತರಿಸಿ
ದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆತನ ಕಾಲವಿಚಾರ-ಗ್ರಂಥಗಳು ಮೊದಲಾ
ದುವನ್ನು ತುಸುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವೇಚಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಗ್ರಂಥಗಳು.

ಇತರ ಹರಿದಾಸರಂತೆ ಈತನು ದಾಸನಾಗಿ ಬರೇ ದೇವರ ಧಾಮಗಳನ್ನು
ಹೇಳಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಇದರಿಂದ ಇವನ ಹೆಸರು
ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಜಂದ್ರಾಕವಾಗಿರುವದು. ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ
ಪಂಡಿತರೆಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳು ರಾಜಾಶ್ರಯದಿಂದಲೋ ಲೋಕಾಶ್ರಯದಿಂದಲೋ
ಬಹಳ ಪರಿಶ್ರಮಮಾಡಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಈತನಾದರೋ ಓದು-
ಬರಹವನ್ನು ಕೂಡಾ ಕಲಿಯದೆ, ಯಾರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಶ್ರಮಪಡದವ
ನೆಂತೆಯೇ ಗ್ರಂಥ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ವರಕವಿಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅವಸಂದೇ
ಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದರೆ—ಮೋಹನಕರಂಗಿಣಿ, ನಳಚರಿತ್ರೆ, ರಾಮಾ
ಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರೆ, ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ, ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ ಎಂಬವು.

ಮೋಹನಕರಂಗಿಣಿ—ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ-ಯಾಕೆ ಬರೆದನೆಂಬದನ್ನು ೧೯ನೇ
ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಸ್ತರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸಾಂಗತ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಚರಿತ್ರೆ
ವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ೪೨ ಸಂಧಿಗಳೂ ೨೭೦೫ ಪದ್ಯಗಳೂ ಉಂಟು.
ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು—

ಹರಿಶರಣರ ಪೆರ್ಜು ಬಾಧಜನರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚು | ದುರಿತಾಟವಿಗೆ ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಚು ||

ವಿರಹಿಗಳಿಗೆ ಮಚ್ಚು ವೀರರ್ಗೆ ಪುಚ್ಚು ಕೇ | ಕ್ಷುರಿಗಿದುತನಿ ಬೆಲ್ಲದಚ್ಚು ||
 ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದು ಸುಮ್ಮನೆ 'ದಂಭಾಚಾರಕ್ಕಲ್ಲ; ಕವಿಸಾಂಪ್ರದಾ
 ಯವೂ ಅಲ್ಲ; ಸ್ವಾಹಂಕಾರವಂತೂ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಆಕ್ಷರತಃ ನಿಜವಾಗಿರು
 ವದು. ಆದಷ್ಟು ತಿಳಿಗನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೇ ತಕ್ಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಣ
 ಣಾಭಾಗವೂ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗುವಂತೆ ಬಹು ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ರಚಿಸಿದ
 ಕವಿಜಾತುರ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊಗಳಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಸರಿ ಇಂಥಾ ಅವೂ
 ವಳ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಾರಿಯಾದರೂ
 ಓದಿ ಅದರ ಸವಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿನಯವೂವಳಕವಾಗಿ ಎಚ್ಚಾ
 ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆವು.

ಇದನ್ನು ಮೈಸೂರ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾವ್ಯಕಲಾನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಸುಂದರ
 ವಾಗಿ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

ನಳಜರಿತೆ:—ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಳಮಹಾರಾಜನ ಜರಿತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ
 ಭಾಮಿನೀ ಷಟ್ಪದಿಯ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೯ ಸಂಧಿಗಳೂ ೪೮೦ ಪದ್ಯ
 ಗಳೂ ಉಂಟು. ಇದರ ವರ್ಣನಾಭಾಗವಾದರೂ ಬಹು ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ.
 ಈ ಪುಸ್ತಕವೂ ಕಾವ್ಯಕಲಾನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗುವದು.

ರಾಮಾಧಾನ್ಯ ಜರಿತೆ:—ಇದೊಂದು ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದೀ ಗ್ರಂಥವು.
 ೧೫೬ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯು—ರಾಮಾಧಾನ್ಯ ಅಂದರೆ ರಾಗಿಯಾ
 ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಧಾನ್ಯಕ್ಕೆ
 'ನರೆದಲೆಗೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತೆಂದೂ ಮುಂದೆ ರಾಮಾದೇವರು 'ರಾಘವ' ಎಂಬ
 ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟದ್ದರಿಂದ 'ರಾಗಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತೆಂದೂ
 ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುವದು.

ಇದರ ಕಥಾಸಾರಾಂಶವು ಹೀಗಿದೆ—ರಾಮನ ವಧೆಯ ನಂತರ ರಾಮನು
 ಬಾಹಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳ ರುಚಿಯನ್ನು ನೋಡಿ
 ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತರಸುವಂತೆ ಹೇಳಲು, ನರೆದಲೆಗೆ, ನೆಲ್ಲಾ,
 ಹಾರಕ, ಬರಗು, ಜೋಳ, ಕಂಬು, ಸಾವೆ, ನವಣೆ, ಗೋದಿ ಈ ನವಧಾನ್ಯಗಳ
 ಕನ್ನು ತಂದುಸುರಿದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಕೇಳಲು,
 ಒದ್ದಿಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ, ಆಗ ನರೆದಲೆಗೆಗೂ ವ್ರೇಹಿಗೂ

ವಾಗ್ವಾದವಾಗುತ್ತದೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೇ ತೃಗುಳ ಕರೆಸಿ ಇವುಗಳ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಎರಡನ್ನೂ ಆರು ತಿಂಗಳು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಬಳಿಕ ಗೌತಮನು ಅತ್ತೆಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ರಾಮಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಇಂದ್ರನು ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ—ಸೆರೆದಲೆಗನು ಸಾರಕ್ಕದಯ ವೆಂದೂ ವ್ರೀಹಿಯಾ ನಿಃಕಾರವೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಸೆರೆದಲೆಗನಿಗೆ ಬಿರ ದುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅದನ್ನು ಕರೆದು ರಾಘವ ಎಂಬ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಲು ವ್ರೀಹಿಯು ನಾಚಿಕೊಂಡು ಶಿರವೆ ಬಾಗಿರಿತು.

(ಕವಿಚರಿತ್ರೆ—ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಘಟ)

ಪರಕವಿಯಾದ ಕನಕದಾಸನ ಇಂಥಾ ಅಪಾರ್ವ ಗ್ರಂಥವು ಈ ವರೆಗೂ ಅಚ್ಚಾದದೆ ಇರ.ವವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೇಡಿತನದ ಲಕ್ಷಣವೇ ಸರಿ

ಹರಿಭಕ್ತಿ ಸಾರ—ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ ೧೧೦೦ ಪದ್ಯ 'ಕುಂಟ', ಇದು ನೀತಿ-ಭಕ್ತಿ-ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಬೋಧಿಸ ವದು.

ಸೈಂಹಸ್ತವ—ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯ ಗ್ರಂಥ. ೯೭ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ, ಕನಕದಾಸ ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು

(ಕವಿಚರಿತ್ರೆ)

ದೇವರ ನಾಮಗಳು—ಕನಕದಾಸನು ಆದಿಕೃತವಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಕಾಲ ದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆ ಮುದ್ರಿತೆಯಿಂದಲೇ ಮನೋಮೋಹ ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವನು ಇವು ತಾಳ-ಲಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೂ ಭಕ್ತಿಜನಿತವಾಗಿಯೂ ಕಿವಿಗಿಂವಾಗಿಯೂ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇರುವವು ಅದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳಗೆ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಗಂಡ, ರಸ-ಕಂಠಸರೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಪದ್ಯಗಳ ಅರ್ಥತೀಯವದು ಪಾಡಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಇದೇ ಕಾರಣ ದಿಂದ—'ಕನಕನ ಕವಡು' 'ಕನಕಪ್ಪನ ಮಂಗಳಿ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣು ಬಯಂಟಾಗಿರುವದು ಇಂಥ ಒಂದೆರಡು ಮಾಂಡಿಗೆಗಳನ್ನು ವಾಚಕರಿಗೋಸ್ಕರ ಪರಿಶಿಷ್ಟಪಕ್ಷ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ.

ಕಾಲವಿಚಾರ.

ಈತನು ತನ್ನ ಗ್ರಂ.ದಲ್ಲಿ 'ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವ್ಯಾಸಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದ ಕವಿವರ'ರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈಮಾತು ವ್ಯಾಸನ ಕಾಲವು ೧೪೩೦ ಎಂತೂ

ಕೂಸಾರ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಕಾಲವು ೧೫೦೦ ಎಂತಲೂ ತಿಳಿದು ಬಂದಿರುವುದು ಅಂದ ಮೇಲೆ ಈತನು ೧೫೦೦ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈಜೆಯವನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಇನ್ನು—ಈತನು ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ಸಂಚರಿಸಿದ್ದದ್ದು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಿಷಯವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಆ ವಾಸರಾಯರು ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣರಾಯ (೧೫೦೯-೧೫೨೯) ಅಚ್ಯುತರಾಯರ (೧೫೩೦-೧೫೪೨) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಚ್ಯುತರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತರಾದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದದ್ದರಿಂದಲೂ ಕನಕದಾಸನು ಈ ಕಾಲದವನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಇದುವಲ್ಲದೆ—

ಶ್ರೀವುರಂದರ ದಾಸರು ೧೫೩೮ ರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರಂತೆ. ಇವರು ಕನಕದಾಸನನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು. (೨ನೇ ೩ನೇ ಕಥೆಗಳ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯನೋಡಿರಿ)

ತನುವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಕಟ್ಟಿ | ಯನುಗೊಳಿಸಿದಾರು ರಸಸ್ಥಾಪನೆಯ ಭಿತ್ತಿಯೊಂ | ದಿಸಿಲ್ಲದತಿ ಚಿತ್ರವುಂ ರೂಪದೊರದೆಡೆಯೋಳ್ ಪಲವಲಂಕಾರಮಂ ||

ಮನೆಯಿಲ್ಲದರ್ಥ ಸಂಚಿತವನುಂ ಮೇರೆಯಿರ | ದನುಪಮ ಕ್ರಿಯೆಗಳಂ ನಡೆಯಪ ಕವೀಶ್ವರರ | ಘನತಿಯಂ ಬಣ್ಣಿಸುವ ರಾರಾಣೆಹೋದುದೆ ಬೀದಿಯಿಲ್ಲವೆ ಜಗದೊಳು || ೧ ||

(ನಂದಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ)

ಗ್ರಂಥಗಳು.

ಇತರ ಹರಿದಾಸರಂತೆ ಈತನು ದಾಸನಾಗಿ ಬರೇ ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಇದರಿಂದ ಇವನ ಹೆಸರು ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಪಾರಂಕಿತವಾಗಿರುವುದು ಕನ್ನಡ ವಾಂಗ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತರಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳು ರಾಜಾಶ್ರಯದಿಂದಲೇ ಲೋಕಾಶ್ರಯದಿಂದಲೋ ಬಹಳ ಪರಿಶ್ರಮಮಾಡಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು ಈತನಾದರೋ ಓದು-ಬರಹವನ್ನು ಕೂಡಾ ಕಲಿಯದೆ—ಯಾರ ಆಶ್ರಯವನ್ನೂ ಹೊಂದದೆ ಶ್ರಮಪಡದವನಂತೆಯೇ ಗ್ರಂಥಬರೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ವರಕವಿ ಯೆಂಬವದರಲ್ಲಿ ಅವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದರೆ—ವೋಹನತರಂಗಿಣಿ, ನಳಚರಿತ್ರೆ, ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಹರಿಧತ್ತಿಪಾಠ, ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ ಎಂಬವು.

ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ—ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ—ಯಾಕೆ ಬರೆದೆಂಬದನ್ನು ಗಣನೇ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸಾಂಗತ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಚರಿತ್ರವನ್ನು ಒಣ್ಣಿ ಕುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ೪೨ ಸಂಧಿಗಳೂ ೨೭೦೫ ಪದ್ಯಗಳೂ ಉಂಟು. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು—

ಹುಶರಣರ ಪೆಚ ಕ ಬ ಧಜನರಿಗೆ ವೆ ಜ್ಞು | ದುರಿತಂಟವಿಗೆ ಕಾಳ್ಕೆ ಜ್ಞು ||
ವಿರಹಿಗಳಿಗೆ ಮಜ್ಜು ವೀರರ್ಗಳ ಪುಷ್ಪ ಕೇ | ಪ್ವರಿಗಿದು ತನಿಲ್ಲದಜ್ಞು ||

ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದು ಸುಮ್ಮನೆ ಡಂಭಾಚಾರಕ್ಕಲ್ಲ, ಕವಿಸಾಂಪ್ರದಾಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಈತನ ಕಾಲವನ್ನು ಗಣಿಸಿ ಎಂದು ಊಹಿಸಿರುವರು. ಕೆಲವರು ಈತನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಶಕ ೧೨೩೫ ನೇ ಅನಂಜನಾಮ ಸಂವತ್ಸರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. ವೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಇದು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು. ಈತನು ೯೮ ವರ್ಷದವನಾಗಿ ದೇಹವಿಟ್ಟನೆಂದು ಐತಿಹ್ಯವುಂಟು.

ಕಡೆತನಕ ದೇವತಾರಾಧನೆಯಲ್ಲೆಯೇ ಕಾಲಕಳೆದನು. ಕಡೆಗೆ ಈ ಜಡದೇಹವು ಅವನಿಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನು ದೇವರಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ—
ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಹೃತ್ಕವ ಲದ್ವಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಭಕ್ತರ ಭಿಡೆಯ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖ, ಕೂಡಲೇ ದೇವರು ಬಾಯ್ತೆರೆದನಂತೆ ಕನಕನು ಆತನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು ತೆ ಆಹಾ! ಕನಕದಾಸನು ಮಾನವ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಸಾಧಕ ವಾಯಿತು. ಆತನು ಇಂದಿಗೆ ಧ್ಯಾನ, ಮಾನ್ಯನು. ಪವಿತ್ರನು.

ಕಾಗಿನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಆದಿಕೇಶವಮೂರ್ತಿಯ ಗದ್ದಿಗೆಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯಿದ್ದು ಅದನ್ನೇ ಕನಕನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ

ನಾಮಾವಳಿಪದ.

(ರಾಗ | ಹರಿಕಲ್ಯಾಣಿ | ಆದಿತಾಳ.)

ಈತ ನಿನ್ನ ಚರಣಭಜನೆ | ಆಸೆಯಿಂದ ಮಾಡುವೆನು || ದೋಷರಾಶಿ ನಾಶ ಮಾಡು ಶ್ರೀಶಕೇಶವಾ || ಪ ||

ಶರಣಾಹೋಕ್ತನಯ್ಯ ಎನ್ನ | ಮರಣಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ || ಚರಣಸ್ಮರಣೆ ಕರಣಿಸಯ್ಯ | ನ ರಾಮಣತಾ || ೧ ||

ಶಿಖಾಧಿಸೆನ್ನ ಭವದ ಕಲುಷ | ಬೋಧಿಸಯ್ಯ ಜ್ಞಾನವನಿಗೆ || ಬಾಧಿಸುವ ಯಮನ ಬಾಧೆ ಬಿಡಿಸು ಮಾಧವಾ || ೨ ||

ಹಿಂದನೇಕ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ | ಒಂದು ಒಂದು ನೊಂದಿನನಾ || ಇಂದು
ಭವಬಂಧ ಬಿಡಿಸೋ | ತಂದೆ ಗೋವಿಂದಾ || ೩ ||

ಭ್ರಷ್ಟನೆನಿಸಬೃಹದ ಕೃಷ್ಣ | ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ || ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ
ಇಬ್ಬು ಕಷ್ಟಬಿಡಿಸು ಎಷ್ಟುನೆ || ೪ ||

ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಪಾದಪೂಜೆ | ಮೊದದಿ ಮಾಡುವೆನು ನಾನು || ಹೃದ
ಯದೊಳಗೆ ಅಡಗಿಸಯ್ಯಾ ಮಧುಸೂದನಾ || ೫ ||

ಕವಿದುಕೊಂಡು ಇರುವ ಪಾಪ | ಸವಿದು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ||
ಜವನಬಾಧೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾ || ೬ ||

ಕಾಮಜನಕ ನಿನ್ನ ನಾಮ | ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಪಾಡುವಂಥ || ನೇಮ ಎನಗೆ
ಪಾಲಿಸಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ವಾಮನಾ || ೭ ||

ಮದನಸಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆ | ವದನದಲ್ಲಿ ಒದರುವಂತೆ || ಹೃದಯದಲ್ಲಿ
ಸರನ ಮಾಡು ಮೊದದಿ ಶ್ರೀಧರಾ || ೮ ||

ಹುಸಿಯನಾಡಿ ಕೊಬ್ಬಹೊರವ | ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಸಕನೆಂದು || ಕುಸಿಯ
ಹಾಕದೀರಯ್ಯ | ಹೃಷೀಕೇಶನಾ || ೯ ||

ಬಿದ್ದು ಅಬ್ಬಿಯೊಳಗೆ ನಾನು | ಎದ್ದುಕೊಂಡೆನಯ್ಯ ಭವದಿ || ಗೆದ್ದು
ಪೊಪ ಬುದ್ಧಿ ತೋರೊ | ಪದ್ಮನಾಭನೆ || ೧೦ ||

ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧ ಬಿಡಿಸಿ ನಿನ್ನ | ನಾವ-ಜಿಹ್ವೆಯೊಳಗೆ ನುಡಿಸು || ಶ್ರೀ
ಮಹಾನುಭಾವನಾದ | ದಾಮೋದರಾ || ೧೧ ||

ಸಂಕಟಾಕ್ಷ ನೀನೆ ಎನ್ನ | ಮಂಕುಬುದ್ಧಿ ಬಿಡಿಸಿ ನಿನ್ನ || ಕಿಂಕರಾನ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೊ | ಸಂಕರಾಷಣಾ || ೧೨ ||

ಎಸು ಜನ್ಮ ಬಂದರೇನು | ದಾಸನಾಗಲಿಲ್ಲನಾನು || ಘಾಸಿಮಾಡದೀರು
ಇನ್ನು | ವಾಸ ದೇವನೆ || ೧೩ ||

ಬುದ್ಧಿಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಎನಗೆ | ಕದ್ದ ಕಳ್ಳನಾಡೆ ನಿನಗೆ || ತಿದ್ದಿಹೃದಯ ಶುದ್ಧಿ
ಮಾಡೊ | ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೆ || ೧೪ ||

ಜನನಿ-ಜನಕ ನೀನೆಯೆಂದು | ಎನುವೆನಯ್ಯ ದೀನಬಂಧು || ಎನಗೆ ಮುಕ್ತಿ
ಪಾಲಿಸಿಂದು | ಅನಿರುದ್ಧನೆ || ೧೫ ||

ಹರಷದಿಂದ ನಿನ್ನ ನಾಮ | ಸ್ಮರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡೊ ಪ್ರೇಮ || ಇನು
ಜರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ | ಪುರ ಮೋಕ್ಷಮಾ || ೧೬ ||

ಸಂಧ್ಯಾಂಕ ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ | ಪಾದಧಜಕನೆನಿಸು ಎನ್ನ || ಭೇದ ಮಾಡ
ದೀರು ಇನ್ನು | ಅಧೋಕ್ಷಜಾ || ೧೭ ||

ಚಾರುಚರಣ ತೋರಿ ಎನಗೆ | ಪಾರುಗಾಣಿಸಯ್ಯ ಕೊನೆಗೆ || ಭಾರ ಹಾಕಿ
ರುವೆ ನಿನಗೆ | ನಾರಸಿಂಹನೆ || ೧೮ ||

ಸಂಚಿತಾರ್ಥ ಪಾಪಿಗಳನು | ಕಿಂಚಿದಾದರೀಡದಂತೆ || ಮುಂಚಿತಾಗಿ
ಕಳೆಯಬೇಕು ಸ್ವಾಮಿ ಅಜ್ಞತಾ || ೧೯ ||

ಜ್ಞಾನ-ಭಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ | ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಎನ್ನ || ಹೀನಬಾಧಿ
ಬಿಡಿರು ಮುನ್ನ ಜನಾರ್ದನಾ || ೨೦ ||

ಜಪ-ತಪಾಸುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲದೆ | ಕುಪಧಗಾಮಿಯಾದ ಎನ್ನ || ಕೃಪೆಯ
ಮಾಡಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೊ | ಉಪೇಂದ್ರನೆ || ೨೧ ||

ಮೊರೆಯಾಯಿಡುವೆನಯ್ಯ ನಿನಗೆ | ಸೆರೆಯ ಬಿಡಿಸು ಭವದಿ ಎನಗೆ || ಇರಿಸು
ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರೊಳಗೆ | ಸರಮಪುರಾಷ ಶ್ರೀಹರಿ || ೨೨ ||

ಪುಟ್ಟಿಸಬಾಡಯಿನ್ನ | ಪುಟ್ಟಿಸಿದಕೆ ಪಾಲಿಸಿನ್ನ || ಇಷ್ಟ ಬೇಡಿಕೊಂದೆ
ನಾನು | ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೆ || ೨೩ ||

ಸತ್ಯವಾದ ನಾನುಗಳೆ | ನಿತ್ಯದಲಿ ಸರಿಸುವರಿಗೆ || ಅರ್ಥಿಯಿಂದ ಸಲ
ಹುವ | ಕರ್ತುಕೇಶವಾ || ೨೪ ||

ವರೆತು ಬಿಡದೆ ಹರಿಯ ನಾಮ | ಒರೆದು ಓದಿ ಕೇಳಿದರಿಗೆ || ಕರೆದು
ಮುಕ್ತಿ ಕೊಡುವ | ನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ || ೨೫ ||

ಸಮಾಪ್ತೋಯಮ್.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ [ಅ]

ಕನಕಪುನ ಮುಂದಿಗಿಗಳು.

೧ ರಾಗ | ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ | ಚಾವುತಾಳ |

ಮಾತೃಗಳಾ ಹಸ್ತ ಕಾಯಕೊಡ ಒಳಕಿನ್ನು | ಮತ್ತೊಂದು ಜೋಡ್ಯ
ಕೇಳಿ || ಚಿತ್ರದ ಹೂವಿನ ಹವಳಕಾಯಾಗುವ | ಅರ್ಧವ ತಿಳಿದತ್ತಪೇಳಿ || ೧ ||

ಸುಟ್ಟು ಬೀಜವ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಸುಬಾರದ ಕಾಯಿ | ಬೆಟ್ಟದಿ ನಾರವನು ||

ತೊಟ್ಟು ತಲ್ಲಿದ ಹಣ್ಣು | ಮುಟ್ಟು ಕಾಯ್ವನು ಒಬ್ಬ ಹುಟ್ಟು ಬಂಜೆಯ ಮಗನು
|| ೨ ||

ಒಣಗಿದ್ದ ಮರವೇರಿ ಹಣ್ಣು ಕಾಯನು ಮಗ | ಒಣಿಯದೆ ಮೆದ್ದಿಳಿದಾ ||
ರಣದಲ್ಲಿ ಕಲೆಹೊಯ್ದು ರುಂಡವು ದೀಳಲು | ಹೆಣನೆದ್ದು ಕುಣಿದಾಡಿತು || ೩ ||

ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದಾತನು ಕಂಡುಪಡಿದ ಮೃಗ | ಕೈಯಿಲ್ಲದಾತನೆಚ್ಚಾ || ಮಣ್ಣಿಲಿ
ಹೊರಳುವ ಕಾಲಿಲ್ಲದಾತನು | ಗಣ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಪಿಡಿದಾ || ೪ ||

ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿ ಕನಕಹೇಳಿದ ಮಾತ | ಎಲ್ಲರೂ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳೀ || ಬೆಳ್ಳೀ
ಕಣ್ಣಿನವಗೆ ತಿಳಿಯಲಾರದ ಮಾತು | ಒಲ್ಲಾ ದಿಕೇಶವನು || ೫ ||

೨ ರಾಗ | ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿ ಕಾಪಿ | ಮುಟ್ಟತಾಳ |

ಹಲವು ಜೀವನವ ಒಂದೆಲೆ ನುಂಗಿತು | ನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನು ಬಲ್ಲ
ಈ ಬಿಡಗಾ || ಪಲ್ಲ ||

ಹರಿಯ ನುಂಗಿತು ಹರ-ಬ್ರಹ್ಮನ ನುಂಗಿತು | ಸುರರಿಗುಂಟಾದ ದೇವರ
ನುಂಗಿತು | ಉರಿಗಣ್ಣತಿವನ ಒಂದೆಲೆನುಂಗಿತೊದೇವ | ಹರಿಯ ಒಳಗವ ಒಂದೆಲೆ
ನುಂಗಿತು || ೧ || ಎಂಟು ಗಜವ ನುಂಗಿತು ಉಂಟಾದ ಗಿರಿಯ ತಲೆಯನುಂಗಿತು ||
ಕಂಠವ ಪಿಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮನ ನಂಗಿತೆಲೆವೇ | ಎಂಟುರೂಲೋಕ ಒಂದೆಲೆನುಂಗಿತು || ೨ ||

ಗಿಡವನುಂಗಿತು ಗಿಡದೊಡತೊಟ್ಟನುಂಗಿತು | ಗಿಡವನ ತಾಯಿತಂದೆಯ
ನುಂಗಿತು || ಬಿಡಗ ಬಲ್ಲರೆ ವೇಳೆ ದೇವ ಕನಕದಾಸ ಎ | ನೊಡೆಯಾದಿಕೇಶವ
ಬಲ್ಲ ಈ ಬಿಡಗಾ || ೩ ||

೩ ರಾಗ | ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ | ಮುಟ್ಟತಾಳ |

ಮೂರುಬೀಜವು ಬಿತ್ತಿ ಸಹಜ ಬೀಜವು ತೋರಿ | ರಾಯರಿಗೆ ಒಂದುಪಾಲು
ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಎರಡೂ || ೪ || ಕರಿಯಬೀಜಕೆ ಕಾಯಿ ಬಿಳಿಯಬೀಜಕೆ ಬೇರು |
ಮತ್ತೊಂದು ಬೀಜಕ್ಕೆ ಹದಿನೆಂಟು ಬೇರು || ೧ || ರಂಜಕದ ಬೇಗೆ ರಾಗ ಮೂವ
ತ್ತೆರಡು | ಕುಂಜರದ ಗಮನೆಯ ವೇಳೆ ನೋವಿಂದನೇ || ೨ || ಐದುಮಾರಿನ
ಮ್ಯಾಲೆ ಮುದ್ದಿಯ ಕಲಿಸು | ತದಶೋಲಭ್ಯರು ವೇಳೆ ಕೊಬಗಿನ ಬಿಡಗಾ || ೩ ||
ಎರಡುನಂದಿಯ ಹೂಡಿ ಗರುಡತಾ ಹೊಸೇರಿ || ಹೊರಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ಕೋಲು
ನೆರದಿಎಂದು || ೪ || ಹರಿದಾಸರ ಕನಕ ಹಾಕಿದ ನುಡಿಕೆಯ | ಆದಿಕೇಶವನಾಣೆ
ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳಿ || ೫ ||

೪ ರಾಗ — ಕಲ್ಯಾಣಿ, ಆದಿತಾಳ

ಒಲ್ಲವರು ನೀವು ಪೇಳುವಯ್ಯಾ ಭವದುರ್ಭಯಾರ್ಥವಿದು || ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸಮ್ಯ
ಕವಾದೀನಾಮಾ || ಪಲ್ಲ || ಚಿತ್ತಾನಕ್ಷತ್ರದಲಿ ಪುಟ್ಟಿದಾತನ ನೊನೆ | ಮೃತ್ಯು
ವೆಂಥೆನೆಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದಾತನಾ || ಶುಕ್ತರಾಯಣ ಮಾವನಮಗ ನೀಳುಹಿದನ |
ಹೊತ್ತು ಹೊರಗದ ಎನಗೆ ತೋರೆ ತಳಾಕ್ಷೀ || ೧ || ಅತ್ತ ಅಣ್ಣನ ಅಗ್ರಜನ
ಕೈಯಿಂದ | ಒತ್ತಲೆನಾಡಿ ಎಲೆಕೊಡಾತನ || ಶುಕ್ತಹೊದೊಳಗೆ ಹನ್ಯ
ತಂಗಿಯಕೊಂಡ | ವತ್ಸೆದೊಡೆನಾಡಿ ಮೊಮ್ಮಗನ ಪಡದಿಹನ || ೨ || ಶುರಿಯುವನ
ದಾಸರ ಹೊಳಿಲುವಿದಾತನಾ | ಧಯೆಗಳಿಗೆ ಮೊವನು || ಗೆಲಿದು ವಾರ್ತೆಯ
ಕಡದ | ಮಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶನ ವಹಮಯನು || ೩ ||

೫ ರಾಗ — ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಆದಿತಾಳ.

ಒಂಟಿತ್ತು ಹೊಲಗೆ ಒಂದೆ ನಳವು ಚಂದಮಾಮಾ || ಪಲ್ಲ || ತುಂಬಿನಾಳ
ತುವಿ ತಂಬಿ ಭಾನುಪ್ರಭೆ ಚಂದಮಾಮಾ | ಅ-ಪ || ಕದರುಗಾತರ ಕಂಭ ತೆಕ್ಕ
ಗಾತರ ಹೂವು ಚಂದಮಾಮಾ | ಅನೇಗಾತರಕಾಯಿ ಒಂಟಿಗಾತರಹಣ್ಣು ಚಂದ
ಮಾಮಾ || ೧ || ಕಾಲಿಲ್ಲದಾತನ, ಹತ್ತಿದನಾಮರ ಚಂದಮಾಮಾ | ಕೈಯಿಲ್ಲದಾ
ತನು ಕೊಯ್ದನು ಆ ಹಣ್ಣುಚಂದಮಾಮಾ || ೨ || ನೆತ್ತಿಲ್ಲದಾತನು ಹೊತ್ತನು ಆ
ಹಣ್ಣುಚಂದಮಾಮಾ | ತಳವಿಲ್ಲದ ಸೊಡಲಿಳಿದನಾ ಹಣ್ಣುಚಂದಮಾಮಾ || ೩ ||
ಮಾಗಳಪ್ಪಿ ಮಾಗಳಹಿದಿದು ನಡೆದರು ಚಂದಮಾಮಾ | ಸದಿಲ್ಲದಾಸಂತೇಲಿಳಿಸಿದ
ರಾಹುಣ್ಣು ಚಂದಮಾಮಾ || ೪ || ರೊಕ್ಕವಿಲ್ಲದಾತ ಕೊಂಡಾನು ಆ ಹಣ್ಣು ಚಂದ
ಮಾಮಾ | ಮೂಗಿಲ್ಲದಾತನು ಮೂಸಿದನಾಹಣ್ಣು ಚಂದಮಾಮಾ || ೫ || ಕಣ್ಣಿ
ಲ್ಲದಾತನು ಕಂಪಾನೆ ಹಂಚೆಂದ ಚಂದಮಾಮಾ | ಅಂಗವಿಲ್ಲದಾತ ಸುಂಗಿದಾನಾ
ಹಣ್ಣು ಚಂದಮಾಮಾ || ೬ || ಬೇಯಿಕ್ಕದ ತಿಂಪು ಬಸುಂಜಿ ಇಂಬಿಟ್ಟು ಚಂದ
ಮಾಮಾ | ಸೂಧಪದವಿದು ಸಳಸಜಾಂಡದೊಳ, ಚಂದಮಾಮಾ || ೭ || ಗುರುವಿನ
ಮಹಿಮೆಯ ಗುರುವೆ ತಾ ಒಲ್ಲನು ಚಂದಮಾಮಾ | ಮೂಢನಾದವ ಎನುಬಲ್ಲನು
ಈ ಮಾತುಚಂದ ಮಾಮಾ || ೮ || ಕನಕನಾಡಿದ ಗುಟ್ಟು ಆದಿಕೇಶವಬಲ್ಲ ಚಂದ
ಮಾಮಾ | ತಿಳಿದವರು ಪೇಳಿರೈ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಚಂದಮಾಮಾ || ೯ ||

೬ ರಾಗ | ಸಾವೇರಿ | ಆದಿತಾಳ |

ಬಾರೊ ಬಾಯ್ಯ ಮನೆಗೆ | ಭಾವಜನಯ್ಯ | ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಎನ್ನ ಮನೆವು
ನಿಲ್ಲದೊ ರಂಗಾ || ೮ || ಅತ್ತಿಗಿಮ್ಮಿದಾನ ಬಾರೊ ಅತ್ತಿಗಿ ಮಗಳಗಂಡ | ಅತ್ತಿಗಿ

ಮಾಲತ್ತಿರಿ ಮಗಳ ಸೊಸೆಯೆ ಗಂಡ || ೧ || ಮಗನ ಮಗಬಾರ್ಡೊ ಮಾವಭಾವ
ನಣುಗ | ಮಾವನ ಪೊಡದಿಯೂ ಮಗಳ ಸೊಸೆಯೆ (ತಂಗಿಯ) ಗಂಡ || ೨ ||
ಅಂಬುಧಿಶಯನನೆ ಬಾರೊ ಆದಿವ ಉತಿ ರಾಗಾ | ಕಂಭನೊಳು ನೆಲಿಸಿದ ಆದಿ
ಕೇಶವರಾಯಾ || ೩ ||

೭ ರಾಗ. ಕಾಂಜೋಧಿ ರೂಪೆ ತಾಳ.

ಓಹೊ ಎನ ಜೀವಾ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ನನಘಾಯ | ಗಾಯಾ ಕಟ್ಟುವೆಲ್ಲ
ಗಾಳಿ ಹಾಕುವೆಲ್ಲಾ || ೧ || ಮಾಡಿಲ್ಲ ಮಳೆಯಿಲ್ಲ ವ ರದಮ್ಯಾಲೆ ನೀರ ಕಂಡೆ ||
ಕಾಡು ಸುಡುವದು ಕಂಡೆ ಬೂದಿಯ ಕಾಣಲಿಲ್ಲಾ || ೧ || ಅಡಿಕೆಷ್ಟು ಆಕ
ಳಣ್ಣಾ ಹಿಡಿಕೆಷ್ಟು ಕೆಡಲಣ್ಣಾ || ಕರದಾರ ಕರಿತ್ತೈ ರುಜಣಗಿ ಹಾಲಣ್ಣಾ || ೨ ||
ಮೂರು ವೊಳದ ತೋಟಣ್ಣಾ ಆರು ವೊಳದ ಕಾಯಣ್ಣಾ || ಕಾಯಿ ಕೊಯ್ಯುವ
ಕುಡಗೋಲು ಹದಿನಾರು ವೊಳ ಣ್ಣಾ || ೩ || ಉರಮುಂದೆ ಹಿರಣ್ಯಕನ
ಕೊರಳ ಕೊಯ್ಯುವ ಕಂಡೆ || ಕೊರಳ ಕೊಯ್ಯುವ ಕಂಡೆ ರಕುತವ ಕಾಣಲಿಲ್ಲಾ
|| ೪ || ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಕನಕದಾಸ ಹೇಳಿವಂಥ ಮುಂ | ಡಿಗೈಯ ಬಲ್ಲನು ಆದಿ
ಕೇಶವನೊಬ್ಬನು || ೫ ||

೮ ರಾಗ | ತಾಳ |

ಮರವ ನುಂಗುವ ಪಕ್ಷಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದದೆ || ೧ ||
ಒಂಟಿಗೊಂಬಿನ ಪಕ್ಷಿ ಒಡನೊಳಗೆ ಕರುಳ್ಳಿ || ಗಂಟಲ ಮೂರಂಟು ಮೂಗು
ಇಲ್ಲಾ || ಕುಂಟ ಮನುಜಾನಂತೆ ಕಾಳಿತಿರುದು ಮನೆಯೊಳಗೆ | ಎಂಟು ಹತ್ತರ
ಬಣ್ಣ ಭಕ್ಷಿ ಸುವದು || ೧ || ನಡುವೆ ತಲೆಯೆಂಬುವದು ನಡುನೆತ್ತಿಯಲಿ ಬಾಯಿ
ಖಡ ಸ್ವರಗಳಿಂದ ಗಾಯನ ಮಾಡುವದು || ಆಡವಿಗುಲಿ ಹುಟ್ಟುವದು ಅಂಗ ಎರ
ಡಾಗುವದು | ಬಡತನ ಬಂದರೆ ಬಹಳ ರಕ್ಷಿವುದು || ೨ || ಕಂಜ ವದನೆಯರ ಕರ
ದಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುವದು | ಎಂಜಲ ಉಣಿಸುವದು ಮೂರ್ಜಗಳಕೆ || ರಂಜಿಸ ತಿಖಾ
ಮಣಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲಿಪ್ಪ | ಆದಿಕೇಶವರಾಯಾ ತಾನೆ ಬಲ್ಲ || ೩ ||

ಆನಂದವನದ ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಿ. ಪ ಕಾಳೆ,

ಇವರಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

